

PALAUTUSEHTOISEN JA VASTIKKEETTOMAN SVOP-SIJOITUKSEN VERO-
OIKEUDELLINEN TARKASTELU SUUNNATUSSA PALAUTUKSESSA

Lapin yliopisto

Oikeustieteiden tiedekunta

Finanssioikeus

Maisteritutkielma

Henriikka Malmi

Kevät 2025

Lapin yliopisto, oikeustieteiden tiedekunta

Työn nimi: Palautusehtoisen ja vastikkeettoman SVOP-sijoituksen vero-oikeudellinen tarkastelu suunnatussa palautuksessa

Tekijä: Henriikka Malmi

Opetuskokonaisuus ja oppiaine: Oikeustiede, finanssioikeus

Työn laji: Pro gradu -tutkielma

Sivumäärä: 84

Vuosi: 2025

Tiivistelmä:

Tutkielmassa tarkastellaan tilanteita, joissa SVOP-sijoituksen palautus suoritetaan muussa kuin osakeomistuksen mukaisessa suhteessa suoraan sijoituksen tehneelle taholle. Erityinen painopiste on sillä, miten tällainen suunnattu palautus verotetaan Suomen tuloverolain näkökulmasta. Tarkastelu kohdistuu erityisesti tuloverolain 33b §:n yleissäännökseen pääomanpalautusten verotuksesta osinkona, 45a §:n poikkeussäännökseen palautuksen käsittelynä luovutuksena sekä Verohallinnon päivitettyyn ohjeistukseen, jossa tuodaan edellytykset palautuksen verottamiselle luovutuksena. Tarkoituksen on selvittää onko SVOP-sijoituksen palautus verotettavaa tuloa sille taholle, joka on tehnyt sijoituksen ja näin ollen saa palautuksen ja miten palautusta kohdellaan verotuksessa. Tämän ohella arvioidaan osakassopimuksen merkitystä suunnatun palautuksen verotuksessa. Tutkielmassa käytetään lainopillista eli oikeusdogmaattista tutkimusmenetelmää.

Tutkielman johtopäätökseksi muodostui, että verotuksessa suunnattua palautusta arvioidaan usein osakassopimuksen perusteella, ja palautus katsotaan lähtökohtaisesti osingoksi, ellei voida luotettavasti osoittaa kyseessä olevan alkuperäisen sijoituksen palautus. Mikäli tuloverolain 45a §:n edellytykset täyttyvät ja palautus vastaa aiempaa sijoitusta, se katsotaan verotuksessa luovutukseksi. Osakassopimuksella on keskeinen merkitys verotuksessa, ja sen huolellinen laadinta voi estää palautuksen katsomisen osingoksi, luovutusvoitoksi tai jopa lahjaksi. Tästä syystä yhtiöoikeudellinen sääntely kaipaa selkeytystä, jotta palautusten verokohtelu ei jäisi yksin vero-oikeudellisten tulkintojen varaan.

Avainsanat: SVOP-rahastosijoitus, suunnattu palauttaminen, ”korvamerkitty” SVOP-sijoitus, ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen verotus, vastikkeeton pääomasijoitus verotuksessa.

SISÄLLYSLUETTELO

LÄHTEET	5
LYHENTEET	13
1. Johdanto	14
1.1. Tutkielman tausta ja lähtökohdat.....	14
1.2. Tutkimuksen ongelma ja tutkielman rakenne.....	16
1.3. Tutkielman aiheen rajaus.....	18
1.4. Tutkielmassa käytettävät käsitteet	20
1.4.1. Suunnattu SVOP-rahastosijoituksen palautus ja sen monet käsitteet oikeudellisessa tutkimuksessa	20
1.4.2. Varojenjako vai palautusta.....	21
1.5. Tutkimusmetodi.....	22
2. Varojenjako osakeyhtiöstä	25
2.1. Varojenjako tavat osakeyhtiössä	25
2.2. Tilinpäätös ja maksukyky varojenjaon perustana.....	26
2.3. Yhtiön vapaa oma pääoma	26
3. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP)	28
3.1. SVOP-rahastosta yleisesti	28
3.2. Palautusehtoinen sijoitus SVOP- rahastoon	29
3.3. Palautusehtoisen vastikkeettoman SVOP-sijoituksen oikeudellinen asema	30
3.4. Osakassopimus vastikkeettoman SVOP-rahastosijoituksen suunnatussa palautuksessa ..	32
3.5. Palautusehtoinen vastikkeeton SVOP-sijoitus vai pääomalaina?.....	34
3.6. SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palautuksen vaikutus yhdenvertaisuuteen.....	35
3.6.1. Yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomisen riski ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnatussa palautuksessa.....	38
3.7. SVOP-rahastosijoituksen suunnattua palautusta koskevan verotuksellisten tulkintahaasteiden yksinkertaistaminen	39
4. SVOP-rahaston vero-oikeudellinen sääntely	42
4.1. Uuden osakeyhtiölain vaikutus yleisesti SVOP-rahaston varojenjakoon	42
4.2.1. Suosivan varojenjaon periaatteiden soveltuvuus vastikkeettoman palautusehtoisen SVOP-sijoituksen verotukseen.....	45

5. Onko sijoitus muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa lahja?	49
5.1. SVOP-rahastosijoituksen verottaminen lahjana	49
5.1.1. Lahjan käsite vero-oikeudessa.....	50
5.2. Vastikkeettoman SVOP-sijoituksen verottaminen lahjana sijoituksen tehneen tahon verotuksessa.....	51
5.3. KHO 2016:104	52
5.4. Osakassopimuksen merkitys SVOP-sijoituksen tehneen tahon lahjaverotuksessa	53
5.5. Vastikkeeton SVOP-sijoitus yhtiön verotuksessa	55
6. SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen verotuskäytäntö.....	59
6.1. Pääsääntö SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen verotuksessa.....	59
6.2. Osinko ja luovutus tuloverolaissa.....	59
6.3. ”Korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksen verottaminen luovutuksena.....	63
6.3.1. Tuloverolain 45a§ suunnatun SVOP-palautuksen luovutuksena verotettaessa.....	63
6.3.2. Verohallinnon ohjeistus luovutuksena verottamiseen	65
6.3.3. Kymmenen vuoden määräaika luovutuksena verottamiseen.....	69
6.4. Yhtiön entisen osakkeenomistajan ja ulkopuolisen tahon tekemän SVOP-sijoituksen suunnattu palauttaminen verotuksessa.....	71
6.5. Hankintameno.....	73
6.5.1. Helsingin HAO 7.8.2017 taltio 17/0685/3	75
6.5.2. Muun kuin osakkeenomistajan tekemän SVOP-sijoituksen hankintamenon kohdentaminen	76
6.5.3. Vastikkeettoman SVOP-sijoituksen vaikutus osakkeiden hankintamenoon	77
6.6. Kirjanpidollisten ratkaisujen vaikutus suunnatun SVOP-sijoituksen verotukseen	78
7. Osakeyhtiön saaman SVOP-palautuksen verotus	80
8. Lopuksi	83

LÄHTEET

KIRJALLISUUSLÄHTEET

Aaltonen, 2007

Aaltonen, Kari: Uuden osakeyhtiölain verokysymyksiä. Verotuslehden artikkelit 2007.
(www.verotus-lehti.fi, viitattu 5.4.2025)

Aarnio, 1989

Aarnio, Aulis: Laintulkinnan teoria – Yleisen oikeustieteen oppikirja. WSOY 1989.

Airaksinen – Pulkkinen – Rasinaho, 2018

Airaksinen, Manne - Pulkkinen, Pekka - Rasinaho, Vesa : Osakeyhtiölaki II. Alma Talent Oy 2018.

Ala – Lahti – Kataja, 2020

Ala- Lahti-Kataja, Anette: Lähtökohtaisista osakeoikeuksista poikkeavasti sekä muulle kuin osakkeenomistajalle jaetun osingon kohdistaminen verotuksessa. Verotus-lehden väitöskirja-artikkelit 2020 (www.verotus-lehti.fi, viitattu 1.10.2024)

Andersson – Penttilä, 2014

Andersson, Edward – Penttilä, Seppo: Elinkeinoverolain kommentaari. 14 uudistettu painos. Talentum, 2014.

Blomqvist - Malmivaara, 2016

Blomqvist, Aki – Malmivaara, Tero: Osakeyhtiön varojenjako ja verotus. Alma Talent Oy ja tekijät 2016.

Engelberg – Hupli – Villa, 2022

Engelberg, Matti – Hupli, Tuomas – Villa, Seppo: Velkakonversio. Mahdollisuus lisäarvoon omistajille ja velkojille, Alma Talent, 2022.

Immonen – Villa, 2019

Immonen Raimo - Villa, Seppo: Osakeyhtiön varojenkäyttö: Kuka Päättää, Kuka Vastaa? Alma Talent Oy 2019.

Immonen – Ossa – Villa, 2014

Immonen Raimo – Ossa Jaakko – Villa Seppo: Osakeyhtiön oman pääoman hallinta. 2. uudistettu painos. Talentum 2014.

Immonen, 2024

Immonen, Raimo: Yritysjärjestelyt. 10. uudistettu painos. Alma Insights 2024.

Järvenoja, 2015

Järvenoja, Markku: Epävarmuudenhallinta verosuunnittelussa. Jurisprudentia XLVIII:2015

Järvenoja, 2017

Järvenoja, Markku: Pääomanpalautuksen verotus yritysjärjestelyn jälkeen. Verotus 4/2017

Kaisanlahti – Leppiniemi, 2018

Kaisanlahti, Timo - Leppiniemi, Jarmo: Tilinpäätäjän käsikirja. 4. uudistettu painos. Alma Talent Oy 2018.

Keskitalo, 2021

Keskitalo, Kristian: Vapaan oman pääoman rahastosijoituksen suunnattu palauttaminen. Liikejuridiikka 3/2021 s. 8-24

Korpela, 2016

Korpela, Vesa: Sijoittajan verokirja. 5. uudistettu painos. Verokirja Oy 2016.

Mattila, 2013

Mattila, Pauli: Minne menet vero-oikeus? Turun kauppakorkeakoulu 2013.

Mattila, 2017

Mattila, Pauli: Osakeyhtiöön tehtävien sijoitusten verokohtelu. Verotus 1/2017.

Myrsky, 2000

Myrsky, Matti: Vero-oikeudesta dynaamisena oikeudenalana. Lakimies 2/2000.

Myrsky, 2011

Myrsky, Matti: Ennakkopäätökset verotuksessa. Talentum 2011.

Myrsky – Räbinä – Myllymäki, 2019

Myrsky, Matti – Räbinä, Timo – Myllymäki, Janne: Henkilökohtaisen tulon verotus. 3. uudistettu painos. Alma Talent 2019.

Myrsky – Malmgren, 2014

Myrsky, Matti – Malmgren Marianne: Elinkeinotulon verotus. 4. uudistettu painos. Alma Talent Oy 2014.

Mähönen – Säiläkivi – Villa, 2006

Mähönen, Jukka -Säiläkivi, Antti - Villa, Seppo: Osakeyhtiölaki käytännössä. Talentum Media 2006.

Niskakangas – Knuutinen, 2025

Niskakangas, Heikki – Knuutinen, Reijo: 1994-2015., Henkilöverotus. WSOYpro (jatkuvatäydenteinen, viitattu 30.3.2025)

Nykänen – Räbinä, 2013

Nykänen Pekka – Räbinä Timo: Yksityishenkilöiden luovutusvoittojen verotus. 3., uudistettu painos. Talentum 2013.

Nykänen – Räbinä, 2018

Nykänen, Pekka – Räbinä, Timo: Ajankohtaiskatsaus luovutusvoiton verotusta koskevaan oikeuskäytäntöön vuodelta 2017. Verotus 2/2018

Nykänen, 2024

Nykänen, Pekka: Palautusehtoisen SVOP-sijoituksen verokohtelu – osa 1. Verotus 5/2024 (www.verotus-lehti.fi, viitattu 30.4.2025)

Nykänen, 2025

Nykänen, Pekka: Palautusehtoisen SVOP-sijoituksen verokohtelu – osa 2. Verotus 1/2025

Nykänen, 2004

Nykänen, Pekka: Julkisesti noteerattujen arvopapereiden luovutusvoitot henkilöverotuksessa. Edita 2004.

Nykänen, 2018

Nykänen, Pekka: Luovutusvoittoverotuksen soveltamisala – erityisesti juoksevan pääomatulon ja luovutusvoiton välisestä rajanvedosta. Edilex 2018.

Penttilä, 2016a

Penttilä, Seppo: Osakassopimuksella "korvamerkitty" SVOP-rahasto lahjaverotuksessa - KHO 2016:104. Edilex Artikkelit 2016. (<https://www.edilex.fi/artikkelit/16716.pdf>)

Penttilä, 2016b

Penttilä, Seppo: Yritysjärjestelyt ja varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta, Verotus 5/2016.

Penttilä, 2014

Penttilä, Seppo: Varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta – uudet verosäännökset ja niiden ongelmat. Verotus 2/2014.

Puronen, 1990

Puronen Pertti: Lahjaverotuksen ala. Lakimiesliiton kustannus, 1990.

Puronen, 2015

Puronen, Pertti: Perintö ja lahjaverotus. 11. uudistettu painos. Talentum Pro 2015.

Pörssisäätiö, 2022

Pörssisäätiö: sijoittajan vero-opas 2022.

Saarilehto – Annola– Hemmo ja muut, 2010

Saarilehto, Ari – Annola, Vesa – Hemmo, Mika – Karhu, Juha – Kartio, Leena – Tammi - Salminen, Eva – Tolonen, Juha – Tuomisto, Jarmo – Viljanen, Mika : Varallisuusosoikeus, Alma Insights (jatkuvatäydenteinen, viitattu 20.04.2025)

Saarilehto – Helminen – Ämmälä ja Muut 1995

Saarilehto, Ari - Helminen, Sakari - Ämmälä, Tuula - Huttunen, Allan -Bono, Ulla - Jokela, Antti – Wikström, Kauko. Osakassopimuksesta. Turku: Turun yliopisto, 1995. s. 181–186.

Savela, 2013

Savela, Ari: Osakassopimusten sitovuus ja oikeusvaikutukset Defensor Legis 4/2013.

Villa – Airaksinen – Alén ja muut 2024

Seppo Villa – Airaksinen, Manne – Alén, Anette - Bärlund, Johan - Jauhiainen, Jyrki - Kaisanlahti, Timo - Kanervo, Joel - Knuts, Märten -Kuoppamäki, Petri - Kymäläinen, Seppo - Mansnérus, Juli - Mähönen, Jukka - Pihlajarinne, Taina - Raitio, Juha - Viitanen, Klau: Yritysoikeus. Alma Insights. Teos on päivitetty kokonaisuudessaan vuoden 2024 aikana.

Sillanpää -Vahtera – Koski, 2025

Sillanpää, Matti -Vahtera, Veikko– Koski, Pauli: Yhtiöoikeus, Alma Insights (jatkuvatäydenteinen, viitattu 11.4.2025)

Tuokko, 2009

Tuokko, Yrjö: Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta ja maksukykytestistä. Verotus 5/2009.

Viitala, 2018

Viitala, Timo: Osakeyhtiön voitonjaon verotus. Kauppakamari 2018.

Vehkakoski, 2019

Vehkakoski Sakke: Parempaan yritysverotukseen. Edita 2019.

VIRALLISLÄHTEET

Hallituksen esitykset

HE 185/2013

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta

HE 109/2005

Hallituksen esitys Eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi

Säädökset

Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624

Perintö- ja lahjaverolaki 1.1.1940/378

Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain 15.3.2019/308

Valiokuntamietinnöt

VaVM 32/2013 vp

Valtiovarainvaliokunnan mietintö No: 32 - Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tuloverolain, elinkeinotulon verottamisesta annetun lain sekä eräiden muiden verolakien muuttamisesta.

Verohallinnon ohjeet

Verohallinto, 2023a

Osinkotulojen verotus. Verohallinnon ohje 20.9.2023, dnro VH/4704/00.01.00/2023.

Verohallinto, 2023b

Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. Verohallituksen ohje 16.6.2022, dnro VH/6707/00.01.00/2023.

Verohallinto, 2018

Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. Verohallinnon ohje 20.6.2018, dnro A33/200/2018.

Verohallinto, 2024

Vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa. Verohallituksen ohje 16.12.2024, dnro VH/7443/00.01.00/2024, 16.12.2024.

Verohallinto, 2007

Uuden osakeyhtiölain vaikutuksia verotukseen. Verohallinnon ohje 8.3.2007, dnro 206/345/2007, 8.3.2007

OIKEUSKÄYTÄNTÖ

Hallinto- oikeus

Helsingin HAO 7.8.2017 taltio 17/0685/3

Korkein hallinto-oikeus

KHO 2016:104

KHO 2008:6

KHO 2008 T 2867

KHO 2022:53

Muut virallislähteet

KILA 2036/2023

Kirjanpitolautakunta: Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastojen käsittelystä kirjanpidossa. 2036/2023.

VM 4/2006

Valtiovarainministeriö: Verotus, tilinpäätös ja yhtiöoikeus. Valtiovarainministeriön työryhmämuisto 4/2006.

KVL (42/2020)

Keskusverolautakunta, dnro VH/6700/02.05.04/2020, 12.12.2020

Muut lähteet

Docue, 2024

Docue: SVOP-palautus – varmista veroetu laadukkaalla dokumentaatiolla. 2024. ([SVOP-palautus | Docue](#) viitattu 02.05.2025)

Karimeri, 2022

Karimeri, Rami: Litigaationurkka: Eikö SVOP-sijoituksia voidakaan kymmenen vuoden sisällä palauttaa verovapaasti? PwC 2022. ([Litigaationurkka: Eikö SVOP-sijoituksia voidakaan kymmenen vuoden sisällä palauttaa verovapaasti? - PwC:n uutishuone](#), viitattu 27.4.2025)

Kyläkallio – Ojala, 2024

Kyläkallio, Kalle - Ojala, Markku: Ehdollinen osakevastikkeeton SVOP-sijoitus vero- ja yhtiöoikeudessa - Ehdollinen osakevastikkeeton SVOP-sijoitus yhtiöoikeudellisesti. Tilisanomat 2024 ([Tilisanomat.fi](#), viitattu 8.4.2025)

Lindblad, 2023

Lindblad Markku: SVOP vai pääomalaina. Lindblad 2023. ([SVOP vai pääomalaina » Asianajotoimisto Lindblad](#), viitattu 25.4.2025)

LYHENTEET

EVL	Elinkeinotulon verottamisesta annetun lain
Hallituksen esitys	HE
KILA	Kirjanpitolautakunta
Korkein hallinto-oikeus	KHO
KVL	Keskusverolautakunta
OYL	Osakeyhtiölaki
PerVI	Perintö- ja lahjaverolaki
SVOP	Sijoitettu vapaa oma pääoma

1. Johdanto

1.1. Tutkielman tausta ja lähtökohdat

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP-rahasto) on vuoden 2006 osakeyhtiölain kokonaisuudistukseen (Osakeyhtiölaki 21.7.2006/624) myötä käyttöön otettu oman pääoman erä, joka mahdollistaa yhtiöille joustavan tavan vastaanottaa pääomasijoituksia.¹ SVOP-rahasto on osa yhtiön omaa pääomaa, mutta toisin kuin osakepääoma, siihen tehdyt sijoitukset ovat vapaata omaa pääomaa eikä sidottua. Näin ollen ne ovat vapaasti jaettavissa yhtiökokouksen päätöksellä osakeyhtiölain asettamien varojenjakoa säännösten mukaisesti.

SVOP-rahastolla on keskeinen rooli erityisesti listaamattomien yhtiöiden rahoituksessa, sillä se mahdollistaa oman pääoman ehtoisen sijoituksen ilman osakepääoman korottamista tai uusien osakkeiden liikkeeseenlaskua. Tämä tekee SVOP-sijoituksista mielekkään vaihtoehdon pääomasijoittajille, jotka haluavat rahoittaa yhtiötä ilman välitöntä vaikutusta omistussuhteisiin. SVOP-rahastosijoituksia voidaan tehdä vastikkeettomina tai vastikkeellisina, vastikkeettomat SVOP-sijoitukset ovat myös mahdollista palauttaa osakkeenomistajille myöhemmin.² Osakevastikkeettoman SVOP-sijoituksen tekeminen perustuu sijoituksen tehneen tahon ja yhtiön väliseen sopimukseen.³ Tällainen SVOP-sijoituksen suunnattu palauttaminen on kuitenkin aiheuttanut paljon yhtiöoikeudellista ja vero-oikeudellista keskustelua, johtuen siitä, että tällaisesta varojen palautuksesta ei ole varsinaisia säännöksiä.

Verotuksellisesti SVOP-rahaston varojen palauttamista on tarkasteltu kriittisesti ja verotus onkin koettu melko monimutkaiseksi. Vuoden 2013 verolainsäädännön muutoksen (HE 112/2013 vp, laki 1237/2013) myötä SVOP-rahastosta tehtyjä palautuksia alettiin käsitellä pääsääntöisesti osinkoina, jonka perusteella SVOP-sijoituksen suunnattua palautusta verotetaan lähtökohtaisesti tuloverolain (1535/1992, TVL) 33b§ säännöksen mukaisesti.⁴ Myöhemmin on katsottu, että SVOP-sijoituksen palautusta on kuitenkin erityistilanteissa verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti mahdollista kohdella verotuksessa luovutuksena.⁵

¹ Ossa, 2020., s. 104.

² Nykänen, 2024., s. 531.

³ Nykänen, 2024., s. 531.

⁴ VaVM 32/2013 vp, s. 9.

⁵ Verohallinto, 2024.

Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos on mahdollista osoittaa, että palautetut varat perustuvat osakkeenomistajan yhtiöön tekemään sijoitukseen, ja tehtävä varojen palautus kohdistui juuri tähän sijoittajaan ja hänen aiemmin tekemään sijoitukseen, olisi palautukseen mahdollista soveltaa luovutusvoittoverotuksen säännöksiä osinkona verottamisen sijaan.⁶ Siitä huolimatta, että tämä erottelu oli vakiintunut oikeuskäytännössä, se ei kuitenkaan perustunut suoraan lainsäädäntöön, vaan Verohallinnon antamiin linjauksiin.⁷

Vuoden 2013 verolakien muutosten taustalla oli juuri tämä verotuskäytännön yhdenmukaistaminen.⁸ Hallituksen esityksen mukaan kaikkea vapaan oman pääoman palauttamista tulisi pääsääntöisesti verottaa osinkona, mutta koska vallitseva käytäntö oli jo vakiintunut ilman selkeää lainsäädännöllistä tukea, oli lakiin kirjattava tietyt poikkeusedellytykset, joiden täyttyessä varojenjako voidaan verotuksessa käsitellä luovutuksena.⁹ Tätä tarkoitusta varten lisättiin tuloverolakiin uudet säännökset TVL 45 a ja 46 a §:ään, joissa säädetään siitä, että jos kyseessä on muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä tehty varojenjako, ja se täyttää vaaditut edellytykset voidaan palautus verotuksessa käsitellä pääomanpalautuksena eli luovutuksena osingon sijaan. Vastuu näiden edellytysten täyttymisen selvittämisestä on verovelvollisella, jonka tulee esittää luotettava selvitys.¹⁰ Säännöksiä on lain esitöiden mukaan kuitenkin tarkoitus tulkita melko suppeasti.¹¹

Edellä mainitusti samaan aikaan säädettiin TVL 33 b §:n 6 momentti, jonka mukaan vapaan oman pääoman rahastosta tehdyt varojenjaot listaamattomista yhtiöistä ovat lähtökohtaisesti osinkoa, ellei TVL 45 a §:n mukaiset edellytykset luovutuksena kohtelulle täyty. Näin ollen osinkoverotus on aina SVOP-palautuksen ensisijainen verokohtelu, ja palautuksen käsittely luovutuksena on poikkeus, jota sovelletaan ainoastaan tarkoin rajatuissa tilanteissa.

Tutkimuksessa tullaan huomioimaan erityisesti verohallinnon, vuonna 2023, antama päivitetty ohjeistus suunnatun SVOP-sijoituksen palautukseen verotukseen. Päivitetty ohjeistus vahvistaa erityisesti TVL 45a§:n edellytysten merkitystä sekä tuo selkeyttä siihen, millaisin perustein SVOP-sijoituksen suunnattuun palauttamiseen on mahdollista soveltaa luovutusta

⁶ Verohallinto, 2024.

⁷ Verohallinto, 2024.

⁸ VaVM 32/2013 vp, s. 9.

⁹ VaVM 32/2013 vp, s. 9.

¹⁰ VaVM 32/2013 vp, s. 9.

¹¹ VaVM 32/2013 vp, s. 10.

koskevia verotuksellisia säännöksiä. Ohjeistuksessa Verohallinto antaa kuusi edellytystä, joiden täytyessä palautus on mahdollista verottaa luovutusvoittoa koskevin säännöksin.

1.2. Tutkimuksen ongelma ja tutkielman rakenne

Tämän tutkimuksen keskiössä on kysymys siitä, miten sijoitetun vapaan oman pääoman suunnattu palauttaminen sijoittajalle arvioidaan verotuksellisesti erityisesti silloin, kun palautus ei tapahdu yhtiön osakeomistuksen suhteessa. Tämän lisäksi varat on tarkoitus palauttaa suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle, jolloin muille osakkeenomistajille ei jaeta varoja ollenkaan. Näin ollen tämänkaltainen varojenjako saatetaan verotuksessa katsoa suosivaksi, jonka vuoksi osinkoverotuksessa SVOP-sijoituksen suunnattuun palautukseen onkin sovellettu suosian varojenjaon periaatteita.

Suosivan varojenjaon periaatteiden soveltaminen saattaa kuitenkin olla ongelmallista, sillä se luo pohjan arvioida palautusta lahjana. Tällöin suunnattuun pääoman palautukseen saatetaan soveltaa perintö- ja lahjaverolain (12.7.1940/378, PerVL) säännöksiä, koska palautus voidaan verotuksellisesti katsoa lahjaksi sen luonteen vuoksi. Koska SVOP-sijoituksen suunnattu palautus ei perustu suoraan lain säännöksiin, vero-oikeudellisessa arvioinnissa korostuu se, että palautuksesta tulisi olla sovittu etukäteen sijoittajan ja yhtiön osakkeenomistajien välillä. Tällainen sopimus voi perustua esimerkiksi yhtiöjärjestykseen otettuun määräykseen tai osakassopimukseen. Verotuksessa erityisesti yhtiöjärjestyksen määräystä on pidetty tehokkaana keinona sopia palautuksesta.

Tutkimuksessa tarkastellaankin sitä, millaisia ehtoja ja sopimuksia palautukseen liittyy, ja miten näiden oikeudellinen muotoilu, erityisesti yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa, vaikuttaa verotukselliseen arviointiin. Kysymys kuuluukin, millä ehdoilla SVOP-sijoituksen suunnattu palautus voidaan toteuttaa niin, ettei sitä pidetä lahjana tai suosivana varojenjakona, vaan sijoituksen normaalina pääomanpalautuksena.

Tutkielman pääkysymykset ovat

1. Onko SVOP-sijoituksen palautus verotettavaa tuloa sille taholle, joka on tehnyt sijoituksen ja näin ollen saa palautuksen?
2. Miten palautusta kohdellaan verotuksessa eli onko se luonteeltaan osinko, pääomanpalautus vai lahja?

3. Mikä on osakassopimuksen merkitys ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnatun palautuksen verotuksessa?

Näihin tutkimuksen tutkimuskysymyksiin haetaan tukea ja syventäviä vastauksia, niin sanottujen alakysymysten kautta, joita ovat

4. Millainen on osakevastikkeettoman korvamerkityn SVOP-sijoituksen yhtiöoikeudellinen luonne?
5. Millainen on osakevastikkeettoman korvamerkityn SVOP-sijoituksen vero-oikeudellinen luonne ja kuinka tällaista sijoitusta kohdellaan verotuksessa?

Näin ollen johdannon jälkeen tutkimuksessa perehdytään yleisesti siihen, miten ja millä perusteilla osakeyhtiöstä on mahdollista jakaa varoja, jonka jälkeen siirrytään puolestaan laajasti käsittelemään SVOP-rahastoa, palautusehtoisen SVOP-sijoituksen oikeudellista luonnetta sekä erityistilanteita, kuten vastikkeettomia sijoituksia ja niiden suunnattua palauttamista. Lisäksi pohditaan palautusehtoisen SVOP-sijoituksen ja pääomallainan välistä rajanvetoa sekä suunnattujen palautusten vaikutusta osakkeenomistajien yhdenvertaisuuteen ja siihen liittyviä verotuksellisia tulkintahaasteita.

Luvussa 4 tarkastellaan SVOP-rahaston vero-oikeudellista sääntelyä ja erityisesti sitä, kuinka uuden osakeyhtiölain säännökset ovat vaikuttaneet varojenjaon verotukselliseen arviointiin. Huomiota kiinnitetään suosivan varojenjaon periaatteiden soveltumiseen tilanteissa, joissa SVOP-rahastosijoituksen palautus kohdistetaan vain tiettyihin osakkeenomistajiin tai kolmansille tahoille. Erityisesti arvioidaan vastikkeettoman palautusehtoisen SVOP-sijoituksen luonnetta verotuksessa.

Luvussa 5 puolestaan tarkastellaan sitä, voiko SVOP-rahastosijoituksen palautus muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa muodostaa lahjan vero-oikeudellisessa mielessä. Analyysi pohjautuu lahjan käsitteen tarkasteluun verolainsäädännössä sekä korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytäntöön (esim. KHO 2016:104). Lisäksi selvitetään, miten osakassopimusten ehdot voivat vaikuttaa siihen, katsotaanko SVOP-sijoituksen palautuksen saajan saamana lahjanaja ja näin ollen katsotaanko se lahjaverotuksen piiriin.

Luvussa 6 käsitellään tarkemmin SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen verotuskäytäntöä, erityisesti suunnatun SVOP-sijoituksen palautuksen nykyistä

verotuskäytäntöä. Siinä tarkastellaan pääsääntöjä sekä poikkeuksia, kuten osingon ja luovutuksen välistä rajanvetoa tuloverolain soveltamisessa. Erityisesti keskitytään niin sanotun ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksen verottamiseen luovutuksena sekä Verohallinnon antamaan ohjeistukseen. Lisäksi käsitellään sijoitusten palauttamista yhtiön entisille osakkeenomistajille ja ulkopuolisille tahoille, hankintamenon merkitystä verotuksessa sekä kirjanpidollisten ratkaisujen vaikutusta suunnattujen palautusten verokohteluun.

Viimeisessä niin sanotussa pääluvussa, luvussa 7, perehdytään siihen miten SVOP-rahaston palautusta käsitellään verotuksessa, kun saajana on osakeyhtiö. Tarkastelun kohteena on erityisesti elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) 6c §:n soveltaminen tilanteissa, joissa osakeyhtiö saa palautuksen aikaisemmin tekemästään pääomansijoituksesta toiseen yhtiöön. Lisäksi analysoidaan, miten tällaisessa pääomanpalautuksessa huomioidaan palautuksen kohteena olevien osakkeiden hankintameno verotuksessa.

Viimeiseksi esitetään tutkimuksen johtopäätökset ja kootaan yhteen SVOP-rahaston palautuksen käyttöön liittyvät keskeiset oikeudelliset ja vero-oikeudelliset havainnot. Tarkastelun perusteella arvioidaan suunnatun SVOP-rahastosijoituksen palautuksen vero-oikeudellista asemaa sekä siihen liittyviä tulevaisuuden tulkinnallisia haasteita.

1.3. Tutkielman aiheen rajaus

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sijoitetun vapaan oman pääoman suunnattua palauttamista sijoituksen tehneelle taholle. Tutkimuksessa perehdytään erityisesti tilanteisiin, joissa sijoituksen tehnyt taho on yhtiön osakkeenomistaja, entinen osakkeenomistaja tai ulkopuolinen taho eli taho, joka ei tule omistamaan yhtiön osakkeita. Keskeisimpänä tarkastelun kohteena on se, miten ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnattua palautusta nykyisin verotetaan, tarkastelussa otetaan erityisesti huomioon tuloverolain 33b§:n, 45a§:n ja 46b§:n säännökset.

Edellä mainitusti tarkastelu rajataan pääsääntöisesti tilanteisiin, joissa luonnollinen henkilö on tehnyt sijoituksen SVOP-rahastoon ja sijoitus palautetaan suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle, tässä tutkielmassa sijoittaja on yhtiön osakkeenomistaja, entinen osakkeenomistaja tai ulkopuolinen taho eli taho, joka ei tule omistamaan yhtiön osakkeita. Tutkimusongelmien tarkastelu rajautuu SVOP-sijoituksen palauttaja yhtiön osalta vain listaamattomiin

osakeyhtiöihin, sillä TVL 45a§: ssä listatut yhtiöt ovat rajattu säännöksen soveltamisalan ulkopuolelle. Tämä johtuu siitä, että jos listattu eli pörssiyhtiö jakaa varoja vapaan oman pääoman rahastosta saatu pääomanpalautus verotetaan aina osinkoa koskevien säännösten mukaan, näin ollen tältä osin ei juurikaan ole verotuksellisia epäselvyyksiä tai erityistilanteita.¹²

Tutkimuksen ulkopuolelle rajataan muut osakeyhtiölain mahdollistamat varojenjakotavat, kuten varojen jakaminen osakepääomaa alentamalla, sekä varojenjakoa muusta yhteisöstä kuin osakeyhtiöstä. Lisäksi yritysjärjestelyiden vaikutus SVOP-rahastosta tehtävään varojenjako on tämän tutkimuksen ulkopuolella. Varojen palautuksen osalta tutkielma on rajattu vain kansallisiin tilanteisiin, jonka vuoksi tutkielma perustuu kansalliseen lainsäädäntöön ja suomalaiseen tuloverojärjestelmään. Tämä on nähtävissä myös tutkielmassa käytetyistä lähteistä.

Verotuksellisesti tämä tutkielma keskittyy SVOP-sijoituksen palautuksen saajan verotukseen. Ulkopuolisen tahon tekemä SVOP-sijoitus saattaa mahdollisesti aiheuttaa lahjaverovelvollisuuden sijoituksen saajan eli osakeyhtiön tai näiden osakkeenomistajien osalta, näin ollen tutkimuksessa arvioidaan myös lahjaveroa koskevien säännösten soveltuvuutta. Tutkielmassa pohditaan erityisesti sitä rajanvetoa, missä määrin SVOP-sijoitukset voi olla yhtiölle EVL 4 §:n mukaisesti veronalaista tuloa ja toisaalta, missä määrin EVL 6.1 §:n 2 kohdan mukaisesti sijoitus on verovapaa pääomasijoitus.

Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan lyhyesti sitä, miten SVOP-rahaston palautusta käsitellään verotuksessa, kun saajana on osakeyhtiö. Tarkastelun kohteena on erityisesti elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (EVL) 6c §:n soveltaminen tilanteissa, joissa osakeyhtiö saa palautuksen aikaisemmin tekemästään pääomansijoituksesta toiseen yhtiöön.

Tutkimuksella on voidaan katsoa olevan erityisesti merkitystä osakkeenomistajien verotuksen ja yhtiöoikeudellisten rahoitusjärjestelyjen näkökulmasta. Vastikkeettomien SVOP-sijoitusten suunnattu palauttaminen on monissa listaamattomissa yhtiöissä käytetty yhtiön vakavaraisuuden varmistamiseksi, mutta oikeudellisesti epäselvä varojenjakotapa, jonka verokohtelu ei ole yksiselitteinen. Epävarmuus liittyy erityisesti siihen, milloin kyseessä on

¹² Pörssisäätiö, 2022., s. 58.

sijoituksen palautus osinkona, luovutuksena ja millaisissa tilanteissa tällainen palautus voidaan puolestaan katsoa lahjana. Tulkinnanvaraisuus voi johtaa verovelvollisten eriarvoiseen kohteluun tai epäoikeudenmukiseen verotukseen.

Tutkimus voi osaltaan avata lainsäädännön ja verotuskäytännön kehittämistä, erityisesti siltä osin kuin nykyinen sääntely ei suoranaisesti vastaa SVOP-sijoitusten suunnatun palautusten erityispiirteisiin. Nykyinen vero-oikeudellinen tulkintakehys perustuu pitkälti oikeuskäytäntöön ja verohallinnon ohjeistukseen.

1.4. Tutkielmassa käytettävät käsitteet

1.4.1. Suunnattu SVOP-rahastosijoituksen palautus ja sen monet käsitteet oikeudellisessa tutkimuksessa

Oikeuskirjallisuudessa ja oikeudellisessa tutkimuksessa SVOP-rahastosta tapahtuvaan varojenjakoon on kuvattu usealla erilaisilla käsitteillä, joista huolimatta kyse on sisällöllisesti samankaltaisesta varojenjaon muodosta. Näitä käsitteellisiä eroja selittävät osin kirjoittajien erilaiset lähestymistavat, painotukset ja terminologiset valinnat. SVOP-rahastosta tehtävän varojen palauttamisen yhteydessä on puhuttu muun muassa "sijoituksen palauttamisesta", "palautusehtoisesta SVOP-sijoituksesta", "ehdollisesta SVOP-sijoituksesta", "suunnatusta palautuksesta", "suunnatusta varojenjaosta" sekä "korvamerkitystä SVOP-sijoituksesta". Vaikka terminologia vaihtelee, kaikki käsitteet viittaavat samaan oikeustoimeen eli varojen palauttamiseen yhtiöstä takaisin SVOP-sijoituksen tehneelle taholle.

Myös tässä tutkimuksessa tullaan käyttämään erilaisia käsitteitä kuvaamaan SVOP-rahastosta tehtävää suunnattua palauttamista. Käsitteiden käyttöä ei kuitenkaan voida katsoa ristiriitaiseksi, vaan ne toimivat tarkoituksenmukaisina välineinä eri ulottuvuuksien havainnollistamisessa. Esimerkiksi termillä "suunnattu palautus" viitataan siihen, että varojen palautus ei kohdistu kaikille osakkeenomistajille suhteessa heidän omistukseensa, vaan yksinomaan tietyille taholle, yleensä sille, joka on alun perin tehnyt SVOP-sijoituksen. Tällainen suuntaaminen saattaa herättää oikeudellisia kysymyksiä erityisesti yhdenvertaisuusperiaatteen näkökulmasta, mutta on mahdollista toteuttaa esimerkiksi osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksen määräysten perusteella.

Kun sijoitus on tarkoitettu palautettavaksi juuri sijoituksen tehneelle taholle, oikeuskirjallisuudessa puhutaan usein sijoituksen "korvamerkitsemisestä". Tällä tarkoitetaan käytännössä sitä, että sijoitukselle on asetettu lähtökohtaisesti palautusehto, joko osakassopimuksessa tai yhtiöjärjestykseen otetulla määräyksellä. Korvamerkitsemisen hyväksyttävyydestä on esitetty kirjallisuudessa erilaisia näkemyksiä, mutta vallitsevan tulkinnan mukaan tällainen järjestely on mahdollinen, kun se perustuu asianmukaiseen oikeudelliseen mekanismiin, kuten osakassopimukseen.

Lisäksi termit "palautusehtoinen"- ja "ehdollinen" SVOP-sijoitus viittaavat siihen, että jo sijoituksen yhteydessä on nimenomaisesti sovittu tai myöhemmin tullaan sopimaan siitä, että sijoitus ei ole pysyvä, vaan palautetaan takaisin sijoittajalle tiettyjen ehtojen täytyessä. Sijoituksen väliaikaisuus on kuitenkin selvää jo sijoituksen tekohetkellä.

Yhteenvetona voidaan todeta, että vaikka oikeuskirjallisuudessa käytetyt termit voivat vaihdella, ne kaikki pyrkivät kuvaamaan samaa oikeudellista ilmiötä eli sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvaa suunnattua varojen palauttamista sijoituksen tehneelle taholle. Käsitteellistä moninaisuutta ei voida katsoa ongelmalliseksi, vaan se enneminkin kuvastaa tämänkaltaisen varojenjaon moninaisuutta ja auttaa tarkastelemaan sitä eri oikeudellisista näkökulmista, kuten osakeyhtiöoikeudesta, sopimusoikeudesta ja vero-oikeudesta.

Sen lisäksi, että oikeuskirjallisuudessa on useita termejä suunnatulle SVOP-rahastosijoituksen palautukselle on syytä huomata, että tosiasiaassa varojen palautus ei ole tunnistettu käsite.

1.4.2. Varojenjako vai palautusta

Siitä huolimatta, että tässä tutkimuksessa viitataan SVOP-rahastosijoituksen suunnattuun palauttamiseen, on tärkeä huomata, että yhtiöoikeudellisesti ei virallisesti tunneta käsitettä varojen palautus.¹³ Lähtökohtaisesti osakeyhtiölain systematiikassa puhutaan ainoastaan varojenjaosta, joka kattaa erilaiset tilanteet, joissa yhtiö siirtää varallisuutta osakkeenomistajille tai muille tahoille. Näin ollen termi "palautus" ei ole yhtiöoikeudellisesti vakiintunut käsite, vaikka sitä käytetäänkin laajalti oikeuskäytännössä ja

¹³ Keskitalo, 2021., s. 19.

oikeuskirjallisuudessa kuvaamaan erityisesti SVOP-rahastosta tapahtuvaa varojen siirtämistä takaisin sijoituksen tehneelle taholle.

Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin vakiintuneesti katsottu, että pääomansijoituksen palauttaminen, esimerkiksi SVOP-rahastoon tehdyn sijoituksen osalta, rinnastetaan yhtiöoikeudellisesti vapaan oman pääoman varojenjako. ¹⁴ Näin ollen tässä tutkimuksessa tullaan puhumaan niin varojen suunnatusta palauttamisesta kuten myös varojenjakoamisesta. Tätä tulkintaa tukee myös osakeyhtiölain 13 luvun 1 §, jossa säädetään vapaan oman pääoman jakamisesta, jossa mukaan luetaan SVOP-rahasto, sekä 13 luvun 2 §, jossa säädetään jakamisen edellytyksistä. Siitä huolimatta, että terminologisesti puhutaan palauttamisesta on juridisesti kyse varojenjaosta, jolle on asetettu tietyt ehdot, kuten maksukykyisyys ja hallituksen päätös jakaa vaaroja.

Tästä seuraa se, että vaikka tässä tutkielmassa käytetään käsitteitä ”varojen palautus” ja ”suunnattu palautus” kuvaamaan SVOP-rahastosta tapahtuvaa varojen siirtoa takaisin sijoituksen tehneelle, on kyse oikeudellisessa merkityksessä nimenomaan varojenjaosta osakeyhtiölain tarkoittamassa mielessä. Terminologinen valinta ei ole pelkästään kielellinen, vaan se kuvastaa myös käsitteen sisältöä eri oikeudenalojen näkökulmasta, sillä palautus voi viitata sijoituksen takaisinmaksuun, kun taas varojenjakko on osakeyhtiöoikeuden systematiikkaan liittyvä käsite.

Tutkimuksen kannalta on kuitenkin tarkoituksenmukaista käyttää molempia käsitteitä rinnakkain eli niin, että varojen suunnattu palauttaminen kuvaa käytännön tasolla varojen siirtoa, kun taas varojenjakko puolestaan viittaa siihen oikeudelliseen kehykseen, jonka puitteissa tällainen varojen siirto voidaan toteuttaa. Samalla tämä lähestymistapa mahdollistaa käsitteiden konkretisoivan käytön, sillä tutkimus nojaa tiukasti osakeyhtiöoikeudelliseen normiperustaan.

1.5. Tutkimusmetodi

Tämä tutkimus on vero-oikeudellinen työ ja tutkimusmenetelmänä on lainopillinen eli oikeusdogmaattinen metodi, jossa tavoitteena on selvittää, tulkita ja systematisoida voimassa olevia oikeusnormeja sekä niiden välistä suhdetta. Näin ollen tutkimus pohjautuu voimassa

¹⁴ Värvenoja, 2017., s. 394.

olevaan lainsäädäntöön, lain esitöihin, oikeuskäytäntöön, sekä oikeuskirjallisuuden tulkintaan. Tarkoituksena on näiden kautta muodostaa selkeä kokonaiskuva vastikkeettoman SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palautuksen vero-oikeudellisesta asemasta vastata tutkielmassa esitettyihin tutkimuskysymyksiin. Tutkimuksessa analysoidaan erityisesti, missä määrin suunnattu palautus voidaan katsoa osingoksi, luovutukseksi tai lahjaksi. Tarkastelu keskittyy Suomen kansalliseen vero-oikeuteen, mutta paikoin otetaan huomioon oikeusperiaatteita, erityisesti yhdenvertaisuuden näkökulmasta.

Lainopillisen vero-oikeustutkimuksen kaksi keskeisintä tehtävää ovat tutkinta- ja systematisointitehtävä.¹⁵ Vero-oikeudellisessa tutkimuksessa ensisijaisena tehtävänä voidaan pitää tulkintatehtävää, jonka tarkoituksena on selvittää voimassa olevan oikeuden mukainen kanta kulloinkin esillä oleviin tulkintaongelmiin.¹⁶ Tällä tarkoitetaan sitä, että pyritään hahmottamaan, mitä voimassa oleva laki edellyttää tai sallii kyseisessä tilanteessa.¹⁷ Tämän ohella vero-oikeudellisella tutkimuksella on myös toissijainen systematisointitehtävä, jonka tavoitteena on rakentaa vero-oikeusjärjestelmää, sekä tuoda järjestystä niin sanottuun "materiaalikaakseen".¹⁸

Näiden kahden tehtävän lisäksi vero-oikeudellisessa perustutkimuksessa tarkastellaan myös verolainsäädännön taustalla vaikuttavia, ajasta ja paikasta riippumattomia tekijöitä.¹⁹ Tällöin kyse on laajemmin oikeusjärjestyksen ja yhteiskunnan välisestä suhteesta.²⁰

Voidaan katsoa, että lainopillisen työn tieteellinen arvostus perustuu pitkälti siihen, kuinka hyvin se onnistuu vastaamaan tiettyihin edellytyksiin eli paradigmaan.²¹ Oikeustieteessä tähän paradigmaan tunnistetaan kuuluvaksi ensinnäkin tulkinnan kohteen tunnistaminen eli mitä pidetään oikeussääntönä ja miten oikeuden sitovuus ymmärretään.²² Lainopillisessa tutkimuksessa tämä ilmenee lakisidonnaisuuden vaatimuksena, eli jokaisen tulkinnan on oltava perusteltavissa voimassa olevalla lainsäädännöllä.²³ Erityisesti vero-oikeudessa tämä

¹⁵ Aarnio, 1989., s. 57.

¹⁶ Myrsky, 2000., s. 164.

¹⁷ Myrsky, 2000., s. 164.

¹⁸ Myrsky, 2000., s. 164.

¹⁹ Myrsky, 2000., s. 165.

²⁰ Myrsky, 2000., s. 165.

²¹ Aarnio, 1989., s. 59.

²² Aarnio, 1989., s. 59.

²³ Aarnio, 1989., s. 59.

legaliteettiperiaate on keskeisessä asemassa²⁴, ja siksi myös tämän tutkielma perustuu voimassa olevaan lainsäädäntöön ja sen perusteella tehtävän tulkinnan varaan.

Vero-oikeudellisessa tutkimuksessa erityisesti ennakkopäätöksillä eli prejudikaateilla on merkittävä rooli, voidaan puhua prejudikaattipainotteisesta ja verotuskäytäntöön pohjautuvasta tutkimuksesta, joka on luonteeltaan realistista ja empiirisesti suuntautunutta.²⁵ Tämä lähestymistapa havainnollistaa myös tämän tutkielman menetelmää rakentaa ja jäsentää sen tutkimuskohdetta

²⁴ Aarnio, 1989., s. 60.

²⁵ Myrsky, 2011., s. 182.

2. Varojenjako osakeyhtiöstä

2.1. Varojenjako tavat osakeyhtiössä

Osakeyhtiölain (21.7.2006/624, OYL) 1: 5§:n mukaan yhtiön toiminnan tarkoituksena on tuottaa voittoa osakkeenomistajilleen, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Tästä huolimatta, voiton jakaminen ei ole vapaata vaan sitä rajoittavat osakeyhtiölain varojenjako koskevat säännökset sekä osakeyhtiöoikeudelliset periaatteet. Tästä johtuen osakeyhtiön varat eivät ole osakkeenomistajien vapaassa käytössä.

Yksi merkittävimmistä syistä osakeyhtiön varojenjako koskeville säännöksille on osakeyhtiön osakkeenomistajien rajoitettu vastuu yhtiön sitoumuksista, velvoitteista sekä veloista (OYL 1:2§.2). Yleisesti osakkeenomistajan yhtiöön liittyvä riski on rajattu osakkeita vastaavaan sijoituksen määrään.²⁶ Näin ollen puhutaan osakkeenomistajan rajoitetusta vastuusta, vaikka tosiasiallisesti osakkeenomistajilla ei voida katsoa olevan lainkaan vastuuta yhtiön velvoitteista.²⁷ Tämän vuoksi osakeyhtiölaissa noudatetaan melko tiukkaa maksusaantijärjestystä, jonka tarkoituksena on turvata yhtiön muiden sijoittajien kuin osakkeenomistajien asemaa osakkeenomistajien oman edun tavoittelulta.²⁸ Sen lisäksi, että yhtiöoikeudellisten varojenjako säännösten tavoitteena on suojata yhtiön velkojien oikeuksia, on niillä merkitystä myös osakkeenomistajien yhdenvertaisuuden kannalta.²⁹

Osakkeenomistajien yhdenvertaisuudesta säädetään osakeyhtiölain 1:7§:ssä, johon perehdytään tässä tutkimuksessa jäljempänä. Osakeyhtiön varojenjaosta puolestaan säädetään tarkemmin lain 13 luvussa.

Puhuttaessa osakeyhtiön varojenjaosta moni ajattelee voitonjakoa eli osingonjakoa, mutta osakeyhtiössä on muitakin tapoja jakaa varoja kuin osinko. Osakeyhtiölain mukaisesti sallittuja varojenjaketapoja ovat voitonjako eli osinko, omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen, sekä varojen jakaminen yhtiön purkamisen yhteydessä (OYL 13:1§.).

Varojenjako tapahtuu pääsääntöisesti osakkeenomistuksen mukaisessa suhteessa. Voittoa on mahdollista jakaa ja omia osakkeita hankkia vain yhtiön toiminnan tuottamalla ylijäämällä eli

²⁶ Airaksinen – Pulkkinen - Rasinaho, 2018, s. 3.

²⁷ Airaksinen - Pulkkinen – Rasinaho, 2018., s. 3.

²⁸ Mähönen - Säiläkivi - Villa., 2006. s. 405.

²⁹ Mähönen – Säiläkivi - Villa., 2006. s. 406.

voitonjakokelpoisilla varoilla, tai jakamalla sijoitetun vapaan oman pääoman rahastossa (SVOP-rahasto) olevaa varallisuutta.³⁰

2.2. Tilinpäätös ja maksukyky varojenjaon perustana

Kaikesta huolimatta varojenjaon tulee aina perustua viimeksi vahvistettuun ja tilintarkastettuun tilinpäätökseen, mikäli yhtiö on lain tai yhtiöjärjestyksen nojalla velvollinen valitsemaan tilintarkastajan (OYL 13:3§.). Jos yhtiö on lain nojalla velvollinen valitsemaan tilintarkastajan, on tilinpäätöksen oltava silloin myös tilintarkastettu OYL 13:3§ mukaisesti. Varojenjako on osakeyhtiölain vastaista, jos tilinpäätöstä ei ole vahvistettu sekä tilintarkastettu.³¹ Osakeyhtiölain 13 luvun 3 pykälän säännös koskee näin ollen niin osingonjakoa kuin varojen jakamista vapaan oman pääoman rahastosta.³² Jotta varoja voidaan ylipäättänsä jakaa, tulee yhtiöllä olla sellainen taloudellinen tilanne, että varojenjako on mahdollista. Näin ollen, osakeyhtiön säännösten ohella varojenjako rajoittaa myös yhtiön maksukyky.

Yhtiön maksukyky ja vapaan oman pääoman määrä rajoittavat niin voitonjakoa kuin myös muuta varojenjaon määrää. Osingonjako, varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta, sekä omien osakkeiden hankkiminen on mahdollista vain vapaan oman pääoman puitteissa niin, että yhtiö säilyy maksukykyisenä.³³

2.3. Yhtiön vapaa oma pääoma

Kuten edellä on mainittu, vapaata omaa pääomaa on mahdollista jakaa esimerkiksi sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta.³⁴ Edellä mainitusta varojenjaosta (OYL 1:1§.) sekä varojenjaosta osakeomistuksen mukaisessa suhteessa on mahdollista poiketa kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella. Tämä siis mahdollista, mikäli sitä ei ole nimenomaisesti yhtiöjärjestyksessä kielletty. Tästä säädetään osakeyhtiölaissa, jonka mukaan vapaata omaa pääomaa voidaan kaikkien osakkeenomistajien suostumuksella jakaa myös muulla kuin 1 §: n

³⁰ Sillanpää -Vahtera – Koski, 2025, 9. varojenjakaminen.

³¹ Mähönen -Säiläkivi – Villa, 2006, s. 413.

³² Mähönen -Säiläkivi – Villa, 2006, s. 413.

³³ Sillanpää -Vahtera – Koski, 2025 9. varojenjakaminen.

³⁴ Immonen, 2024., s. 217.

1 momentissa tarkoitetulla tavalla tai muuten kuin osakkeenomistuksen suhteessa, jollei yhtiöjärjestyksestä johdu muuta (OYL 13:6§.4).

Tämän perusteella osakkeenomistajat voivat yksimielisellä päätöksellä muun muassa jakaa vapaata omaa pääomaa muussa suhteessa kuin osakkeenomistuksen tai yhtiöjärjestyksen määräysten mukaisesti eli esimerkiksi suunnatusti. Suunnatulla varojenjaolla voidaan muun ohella tarkoittaa esimerkiksi vastikkeettoman sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon tehdyn sijoituksen suunnattua palauttamista eli sijoitusta, joka ”korvamerkitään” ja näin ollen myös palautetaan suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle. Tämä olisi säännöksen mukaista osakkeenomistuksesta poikkeavaa varojenjako. Erityisen tärkeää kuitenkin huomata, että tällainen päätös jakaa varoja muussa kuin osakeomistuksen mukaisessa suhteessa vaatii kaikkien osakkeenomistajien hyväksynnän.

3. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto (SVOP)

3.1. SVOP-rahastosta yleisesti

Osakeyhtiölain 8:1§.1:n mukaan osakepääoma sekä kirjanpitolain mukainen arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto ovat sidottua omaa pääomaa. Muut rahastot sekä tilikauden ja edellisten tilikausien voitto ovat vapaata omaa pääomaa. Vapaaseen pääomaan kuuluu muun ohessa OYL 8:2§:n mukainen sijoitetun vapaan oman pääoman. Osakeyhtiölain 8 luku 2§ säätelee sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta, jonka mukaisesti sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon merkitään se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaisesti ei merkitä osakepääomaan tai ja jota ei kirjanpitolain mukaan merkitä vieraaseen pääomaan, sekä sellainen muu oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon. Rahastoon merkitään myös se määrä, jolla osakepääomaa alennetaan ja jota ei käytetä tappion kattamiseen tai varojen jakamiseen (OYL8:2§). OYL 8:2:n mukainen sellainen muu oman pääoman sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon voi olla esimerkiksi osakkeenomistajan ilman osakevastiketta yhtiöön tekemä pääomasijoitus eli sijoitus josta ei anneta vastineeksi osakkeita (HE 109/2005). Niin osakevastikkeellinen kuin osakevastikkeeton pääomasijoitus SVOP-rahastoon voidaan tehdä rahana, apporttiomaisuudella tai kuittaamalla sijoituksen tehneen pääomalainasaatava tai muu saatava yhtiöltä.³⁵ SVOP-rahastoon on myös mahdollista siirtää voittovaroja, vaikka osakeyhtiölaissa ei ole tästä varsinaista sallivaa tai kieltävää säännöstä.³⁶ Näin ollen rahaston varat voivat koostua sekä pääomasijoituksista että voittovaroista.

Osakkeenomistajan näkökulmasta SVOP-rahasto on joustava keino hallita yhtiön pääomaa, sillä rahastoon on mahdollista tehdä vastikkeettomia sijoituksia ilman, että niitä tarvitsisi ilmoittaa rekisteröitäväksi kaupparekisteriin.³⁷ Tämän ohella SVOP-rahastosijoitus lisää yhtiön varallisuutta, joka puolestaan kasvattaa osakkeen arvoa.³⁸ Edellä mainittu osakeyhtiölain pykälä (OYL 8:2§) sisältää sijoitetun vapaan oman pääoman perussäännöksen.

³⁵ Villa, 2010., s. 342.

³⁶ Villa, 2010., s. 342.

³⁷ Viitala, 2018., s. 97.

³⁸ Viitala, 2018., s. 97.

3.2. Palautusehtoinen sijoitus SVOP- rahastoon

Kuten edellä on todettu, yhtiöön on mahdollista sijoittaa rahavaroja tai muuta omaisuutta oman pääoman mukaisesti niin sanottuna suorana ja vastikkeettomana SVOP-rahastoon tehtynä sijoituksena.³⁹ Varoja on näin ollen mahdollista sijoittaa yhtiön vapaaseen omaan pääomaan ilman, että sijoituksen tekijä saa sijoitukselleen vastiketta kuten osakkeita.⁴⁰

Tällainen muu pääomansijoitus, jota ei kirjata osakepääomaan, kirjataan yleisesti SVOP-rahastoon, mikäli sijoitusta ei jostakin syystä kirjata muuhun rahastoon (OYL 8:2§).

Lähtökohtaisesti osakkeenomistajien tekemät osakevastikkeettomat sijoitukset ovat yhtiön vakavaraisuuden ja omavaraisuuden parantamiseksi sekä velkaantumisen vähentämiseksi tehtyjä sijoituksia.⁴¹ Yleisesti SVOP-rahastosijoituksia tekeekin näin ollen osakkeenomistajat mutta myös muutkin niin sanotusti ulkopuoliset tahot voivat tehdä sijoituksia rahastoon.⁴²

Vastuu SVOP-sijoituksen vastaanottamisesta kuuluu kuitenkin vastaanottavassa yhtiössä yhtiön hallituksen toimivaltaan.⁴³ OYL 8:2§:n lisäksi osakeyhtiölaissa ei ole erityisiä säännöksiä vapaan oman pääoman sijoituksesta mutta hyvänä lähtökohtana voidaan pitää osakepääomasijoitusta koskevien säännösten yhdenmukaista soveltamista.⁴⁴ Tämä tarkoittaa sitä, että hallituksen tulee päättää vapaan oman pääoman sijoituksen vastaanottamisesta ja näin myös mainita päätöksessä sijoituksen määrä sekä viitata sopimukseen tai vastaavaan oikeustoimeen, johon sijoitus mahdollisesti perustuu, kuten osakassopimukseen.⁴⁵

Osakevastikkeeton sijoitus SVOP-rahastoon kuten muutkin sijoitukset SVOP-rahastoon ovat pääsääntöisesti ehdottomia eli sijoituksen tehneellä ei ole oikeutta saada tekemäänsä sijoitusta takaisin.⁴⁶ Osakeyhtiölain mukaisesti sijoituksen tekemisen jälkeen osakevastikkeettomana sijoituksena yhtiöön tulleet varat eivät luonnollisesti ole enää sijoituksen tekijän omaisuutta vaan varat ovat yhtiön omistuksessa ja näin myös yhtiön hallinnassa.⁴⁷ Vastikkeeton sijoitus

³⁹ Villa, 2010., s. 342.

⁴⁰ Airaksinen – Pulkkinen - Rasinaho, 2018, s. 64.

⁴¹ Villa, 2010., s. 342.

⁴² Kaisanlahti - Leippiniemi, 2018.,s. 239.

⁴³ Airaksinen – Pulkkinen - Rasinaho, 2018, s. 64.

⁴⁴ Airaksinen – Pulkkinen - Rasinaho, 2018, s. 64.

⁴⁵ Airaksinen – Pulkkinen - Rasinaho, 2018, s. 64.

⁴⁶ Villa, 2010., s. 342.

⁴⁷ Vehkakoski, 2019., s. 184.

SVOP-rahastoon on kuitenkin mahdollista tehdä palautusehtoisena, jolloin palautusehtoinen SVOP-sijoitus ”korvamerkitään” sijoituksen tehneelle taholle ja näin se on myös mahdollista palauttaa. Palautus tapahtuu tällöin sopimuksen mukaisesti suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle, eikä tällaisessa tilanteessa muille osakkeenomistajille jaeta varoja. Tällaiseen vastikkeettomaan palautusehtoiseen SVOP-sijoitukseen liittyy kuitenkin jonkin verran tulkinnallisiakysymyksiä.

3.3. Palautusehtoisen vastikkeettoman SVOP-sijoituksen oikeudellinen asema

Mikäli SVOP-sijoitus halutaan tehdä palautusehtoisena tulisi sen aina perustua, joko yhtiöjärjestykseen otettuun määräykseen tai osakassopimukseen.⁴⁸ Oikeuskirjallisuudessa on ollut SVOP-rahastoon tehdyn sijoituksen suunnatusta palauttamisesta hyvinkin eriäviä mielipiteitä, johtuen pitkälti siitä, että nimenomaista yhtiöoikeudellista tai vero-oikeudellista sääntelyä asiasta ei ole.

Muun muassa tutkimuksessaan *SVOP-sijoituksen jakaminen – varojen jakamista vai pääoman palautusta*, Villa Seppo on katsonut, että osakeyhtiöoikeudellisessa kontekstissa sekä voimassa olevan osakeyhtiölain mukaisessa varallisuus- ja pääomajärjestelmässä tilinpäätöksen taseen vastaavaa tai vastattavaa -puolen oman pääoman eriä olisi mahdollista osakeyhtiöoikeudellisesti millään tavalla ”korvamerkitä” kuuluvaksi tietylle osakkeelle, osakkeenomistajalle tai vastikkeettomasti yhtiöön tekemän sijoituksen tekijälle, kuten SVOP-sijoituksen tekijälle.⁴⁹ Villan toteaa myös, että vaikka SVOP-rahastoon tehty sijoitus korvamerkittäisiinkin, on osakeyhtiöoikeudellisesti olennaista, että yhtiön ja SVOP-sijoituksen tekijän sijoitusta koskevassa sopimuksessa eli osakassopimuksessa ei ole otettu mitään sellaisia ehtoja, jotka tekisivät sijoituksesta takaisinmaksettavan, jotta palautus ei muutu velkasuhteeksi.⁵⁰ Myös Keskitalo on katsonut, että osakassopimuksella ei olisi mahdollista sopia yhtiöoikeudellisesti sitovasti mutta mikäli osakassopimus on tehty olisivat osapuolet velvollisia noudattamaan sen ehtoja.⁵¹ Keskitalon kuitenkin korostaa, että tämä on mahdollista vain, mikäli sopimuksen kohteena olevista asioista on ylipäättään mahdollista sopimuksella

⁴⁸ Keskitalo, 2021, s. 15.

⁴⁹ Villa, 2010., s. 342.

⁵⁰ Villa, 2010., s. 342.

⁵¹ Keskitalo, 2021., s. 15.

sopia, tarkoittaen näin ollen sitä, että sopimuksen ehdot eivät voi olla lainsäädännön taikka hyvääntavan vastaisia.⁵²

Kyläkallio ja Ojala ovat puolestaan ottaneet vastakkaisen näkemyksen asiaan ja katsoneet, että osakassopimukseen olisi hyvinkin mahdollista ottaa myös ehdot, jotka mahdollistavat täytyttyään SVOP-rahastoon sijoitettujen varojen palauttamisen suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle.⁵³ Kyläkallion ja Ojalan näkemyksen mukaisesti osakassopimukseen olisi mahdollista sisällyttää ehdot sijoituksen ”korvamerkityksestä” sijoituksen tehneelle taholle, joka puolestaan mahdollistaisi sijoituksen suunnatun palauttamisen.⁵⁴ Tällaisella ehdollisella osakevastikkeettomalla SVOP-sijoituksella tarkoitetaan siten sellaista SVOP-rahastoon tehtävää sijoitusta, jota vastaan ei saa osakkeita tai muuta vastiketta mutta johon sisältyy ehto sijoituksen palauttamisesta sen tehneelle taholle eikä kaikille osakkeenomistajalle.⁵⁵

Oikeuskirjallisuudessa on näin ollen eriäviä näkemyksiä siitä, onko ehdollinen osakevastikkeeton SVOP-sijoitus mahdollista ”korvamerkitystä” sijoituksen tehneelle taholle suunnattua palautusta varten. Palautuksesta sekä muista ehdoista tosin on sovittava erikseen yhtiön ja sijoituksen tehneen tahon välillä osakassopimuksessa tai vastaavasti määräys on otettava yhtiöjärjestykseen. Villa on kuitenkin tutkimuksessaan myöntänyt tällaisen palautusehtoisen SVOP-sijoituksen suunnattua palautusta koskevan osakassopimuksen olevan sopimusoikeudellisesti mahdollista niin kauan kun osakeyhtiön varojenjako koskevia sääntöjä noudatetaan.⁵⁶ Tällöin sopimuksen tekemisestä päättäisi kuitenkin yhtiökokous, koska yhtiön varojenjako koskevat päätökset kuuluvat yhtiökokoukselle (OYL 13:6§.1). Koska ”korvamerkitystä” SVOP-sijoituksesta on eriäviä näkemyksiä oikeuskirjallisuudessa eikä suunnatusta palauttamisesta ole varsinaisia yhtiöoikeudellista sääntelyä, perustuu osakkeenomistuksesta poikkeavassa suhteessa tehtävä varojenjako lähtökohtaisesti OYL 13:6§.4 säännökseen.

⁵² Keskitalo, 2021., s. 15.

⁵³ Kyläkallio - Ojala, 2024.

⁵⁴ Kyläkallio - Ojala, 2024.

⁵⁵ Kyläkallio - Ojala, 2024.

⁵⁶ Villa, 2010., s. 342.

3.4. Osakassopimus vastikkeettoman SVOP-rahastosijoituksen suunnatussa palautuksessa

Vaikka osakeyhtiölain 3:1§1:n mukaan kaikki osakkeet tuottavat yhtäläiset oikeudet yhtiössä on siitä mahdollista poiketa yhtiöjärjestykseen otetuilla määräyksillä. Edellä mainitusti OYL 13:6§.4 mahdollistaa varojenjaon muuten kuin 1§:1:n mukaisesti sekä muussa kuin osakkeenomistuksen mukaisessa suhteessa. Mikäli siis SVOP-rahaston varoja halutaan jakaa muussa kuin osakeomistuksen suhteessa, kuten yleensä halutaan, yhtiöjärjestyksen muuttaminen tai osakassopimuksen hyväksyminen vaatii kaikkien osakkeenomistajien hyväksynnän.⁵⁷

Tällaisen SVOP-sijoituksen palautusehto voi perustua yleisempään määräykseen, joka on otettu yhtiöjärjestykseen ja, jonka mukaan SVOP-sijoituksen tehneelle osakkeenomistajalle jaetaan tiettyjen ehtojen täytyessä hänen aiemmin tekemänsä sijoitus SVOP-rahastosta.⁵⁸ Tällainen varojenjako koskeva ehto eli palautusehto on mahdollista lisätä yhtiöjärjestykseen määräenemmistöllä, mikäli SVOP-rahaston varat jaetaan osakeomistuksen suhteessa mutta kuten todettu yleensä varat jaetaan osakeomistuksen suhteesta poiketen.⁵⁹ Osakkeenomistajien hyväksyntä vaaditaan sen vuoksi, että tällainen määräys vähentää muiden osakkeenomistajien oikeutta yhtiön voittoon tai netto-omaisuuteen OYL 5:29§.1. 1 kohdan mukaisesti. Yhtiöjärjestykseen otettu määräys SVOP-rahaston varojenjaosta on mahdollistaa suunnatun palautuksen sijoituksen tehneelle taholle myös silloin kun hän ei enää olisi yhtiön osakkeenomistaja varoja jaettaessa.⁶⁰ Sama pätee myös silloin kun sijoituksen tehnyt ei ole koskaan ollut yhtiön osakkeenomistaja.⁶¹

Sen sijaan, että SVOP-sijoituksen suunnatusta palauttamisesta muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa tehtäisiin muutos yhtiöjärjestykseen, sovitaan palautuksesta yleensä osakassopimuksessa yhtiöjärjestyksen sijaan. Osakassopimus ei varsinaisesti sido itse yhtiötä, vaan sopimuksen osapuolia eli osakkeenomistajia ja sijoituksen tehnyttä tahoa, näin

⁵⁷ Nykänen 2024., s. 532.

⁵⁸ Nykänen 2024., s. 532.

⁵⁹ Nykänen 2024., s. 532.

⁶⁰ Nykänen 2024., s. 532.

⁶¹ Nykänen 2024., s. 532.

ollen yhtiö ei varsinaisesti ole osakassopimuksen osapuoli.⁶² Jotta SVOP-rahastosta on mahdollista suunnatusti palauttaa varoja vain sijoituksen tehneelle taholle ilman, että varoja jaetaan kaikille osakkeenomistajille, tulee kaikkien osakkeenomistajien kuitenkin hyväksyä osakassopimus.⁶³

Osakassopimuksessa palautusehdosta on mahdollista sopia melko vapaasti ja palauttaminen voi olla, joko vapaaehtoista taikka pakollista.⁶⁴ Palautukselle on tämän ohella mahdollista asettaa erilaisia ehtoja, kuten yhtiön tietyn asteinen vakavaraisuus tai tiedossa oleva ajankohta, jolloin sijoitetut varat tulisi palauttaa.⁶⁵ Ehtoja sopiessa tulee kuitenkin olla tarkka, että mistään sellaisista ehdoista ei sovita, jotka voisivat muuttaa SVOP-sijoituksen pääomavelaksi. Palautusehtoisen SVOP-sijoituksen kannalta sopimuksessa tulee kuitenkin selvästi sopia sijoituksen palautuksesta, erityisesti siitä, että sijoitus ei ole tarkoitettu saajayhtiöön pysyväksi sijoitukseksi vaan vain väliaikaiseksi. Tämänkaltaisen ehdon merkitys osakassopimuksessa tulee korostumaan erityisesti suunnatun palautuksen osalta verotuksessa kuten jäljempänä tutkimuksessa tullaan huomaamaan. Tästä johtuen, osakassopimus ja sen ehdot ovat erityisen suuressa merkityksessä silloin kun SVOP-sijoituksen suunnattuun palautukseen lähdetään soveltamaan verotuskäytäntöä.

Siitä huolimatta, että palautusehto on sisällytetty yhtiöjärjestykseen tai osakassopimukseen, SVOP-sijoituksen palauttamisesta päätöksen tekee loppujen lopuksi yhtiökokous (OYL 13:6§.1). Yhtiöoikeudellisesti osakassopimuksen ehdot eivät yksistään takaa varojenjako SVOP-rahastosta suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle, vaikka yhtiökokous ja kaikki osakkeenomistajat olisi hyväksynyt.⁶⁶ Palautusehdoista riippumatta SVOP-sijoitus on mahdollista palauttaa sen tehneelle henkilölle vain osakeyhtiölain ja yhtiöjärjestyksen varojenjako koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti, eikä näistä ei ole mahdollista poiketa edes sopimuksella. Tämä johtuu siitä, että varojenjaossa on aina otettava huomioon

⁶² Savela, 2013., s. 534.

⁶³ Saarnilehto – Helminen -Ämmälä, 1995., s. 186.

⁶⁴ Kyläkallio - Ojala, 2024.

⁶⁵ Kyläkallio - Ojala, 2024.

⁶⁶ Kyläkallio - Ojala, 2024.

OYL 13 luvun 2§:n ja 3§:n säännökset, joiden mukaan varoja on mahdollista jakaa vain yhtiön ollessa maksukykyinen.

3.5. Palautusehtoinen vastikkeeton SVOP-sijoitus vai pääomalaina?

Oikeuskirjallisuudessa on ollut osakassopimuksen osalta keskustelua siitä, että milloin osakassopimuksessa sovittu SVOP-sijoitus voidaan katsoa pääomasijoitukseksi ja milloin ehdot johtavat siihen, että sijoitus onkin pääomavelka. Tätä on tutkimuksissa katsottu erityisesti siltä kannalta, että mitään sellaisia ehtoja ei tulisi ottaa osakassopimukseen, jotka voisi muuttaa vastikkeettoman SVOP-sijoituksen velkasuhteeksi.⁶⁷ Villa on perustellut osakassopimuksen sellaisten ehtojen, jotka voisivat tehdä sijoituksesta vastikkeellisen ja takaisinmaksettavan pois jättämistä sillä, että tällaiset ehdot voisi mahdollisesti muuttaa pääomasijoituksen velkasuhteeksi.⁶⁸ Kuitenkin kuten edellä on mainittu sopimusoikeudellisesti ja kuten myöhemmin tässä tutkimuksessa tarkastelemaan verotuksellisesti, SVOP-sijoitusta koskevaan osakassopimukseen on syytä ottaa ehtoja ja sopia takaisinmaksusta, jotta palautuksen yhteydessä ei syntyisi tulkinnallisia haasteita sijoituksen tarkoituksen osalta. Tämä erityisen tärkeää eritoten verotuksellisista syistä. On kuitenkin syytä huomata, että pääomasijoituksella ja pääomalainalla on eroavaisuuksia, jotka on syytä pitää mielessä osakassopimusta tehtäessä.

Palautusehtoinen SVOP-sijoitus ja pääomalaina ovat molemmat tapoja sijoittaa rahaa osakeyhtiöön, mutta ne kuitenkin eroavat niiden luonteen ja oikeudellisten vaikutusten osalta. Kuten tutkimuksessa on jo aiemmin ilmennyt SVOP-rahasto on yhtiön omaa pääomaa, jonne osakkeenomistajien ja ulkopuolisten tahojen on mahdollista tehdä sijoituksia, jotka eivät ole osakepääomaa.⁶⁹ Vastikkeeton sijoitus SVOP-rahastoon ei ole saaja yhtiön velkaa, vaan se on edellä mainitusti osa yhtiön omaa pääomaa, sen sijaan, pääomalaina on virallinen lainasuhde.⁷⁰ Pääomalainan lainanantajalla on oikeus saada tehty laina takaisin tiettyjen ehtojen mukaisesti.⁷¹ Siitä huolimatta, että palautusehtoisen SVOP-rahastosijoituksen tehneellä taholla

⁶⁷ Villa, 2010., s. 342.

⁶⁸ Villa, 2010., s. 342.

⁶⁹ Tuokko, 2009., s. 550-551.

⁷⁰ Villa – Airaksinen – Alén ja muut 2024., s. 330.

⁷¹ Villa – Airaksinen – Alén ja muut 2024., s. 330.

on mahdollisuus saada sijoituksensa takaisin tietyin osakassopimuksen mukaisin ehdoin, se ei ole automaattinen oikeus vaan se perustuu aina yhtiössä tehtyihin päätöksiin ja osakkeenomistajien hyväksymään osakassopimukseen tai yhtiöjärjestyksen määräykseen.

Yksi merkittävimmistä eroista palautusehtoisen SVOP-sijoituksen ja pääomalainan välillä kuitenkin voidaan katsoa olevan se, että palautusehtoiselle SVOP-rahastosijoitukselle ei makseta korkoa eikä tuottoa.⁷² Pääomalainalle puolestaan sovitaan aina korko, joka maksetaan lainanantajalle.⁷³ Palautusehtoisen SVOP-sijoituksen tehnyt ei ole oikeutettu korkoon eikä sijoitus kasvata voittoa vaan palautettava määrä on sama kuin sijoitettu määrä, toisin kuin velkasuhteessa. Näin ollen, mikäli osakassopimukseen sisällytetään ehtoja esimerkiksi takaisinmaksun ajankohdasta, ei pelkästään tällaisten ehtojen voida katsoa tekevän vastikkeettomasta SVOP-sijoituksesta vastikkeellista ja muuttaa sijoitusta velaksi. Toki on syytä huomioida, että mitään sellaisia ehtoja ei sopimukseen tule ottaa, jotka voisivat muuttaa sijoituksen luonteen vastikkeettomasta vastikkeelliseksi.

Palautusehtoinen SVOP-sijoitus on selkeästi yhtiöoikeudellisesti tulkinnanvarainen ja varsinainen sääntely on hyvinkin puuteellinen mutta voitaneen oikeuskirjallisuuden sekä oikeuskäytännön valossa katsoa, että suunnattu SVOP-sijoituksen palautus on mahdollista osakassopimuksella niin kauan kuin palauttamisessa noudatetaan osakeyhtiöoikeudellisia varojenjakoja koskevia säännöksiä. Siitä huolimatta, että SVOP-rahastoa koskeva yhtiöoikeudellinen sääntely on suhteellisen niukkaa, se tekee siitä melko joustavan ja monipuolisen tase-erän ja näin ollen myös vero-oikeudellisesti mielenkiintoisen.⁷⁴

3.6. SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palautuksen vaikutus yhdenvertaisuuteen

Vastikkeettomaan SVOP-rahastosijoitukseen liittyy paljon osakeyhtiöoikeudellista keskustelua, edellä mainitun ohella, myös osakkeenomistajien yhdenvertaisuus tai oikeastaan yhdenvertaisuuden puuttuminen suunnatussa SVOP-sijoituksen palautuksessa on keskeinen aihe, joka korostuu omalta osaltaan myös vero-oikeudellisessa tulkinnassa. Osakeyhtiölain säännösten mukaisesti yhtiön on kohdeltava osakkeenomistajia yhdenvertaisesti. Lain

⁷² Lindblad, 2023.

⁷³ Villa – Airaksinen – Alén ja muut 2024., s. 330.

⁷⁴ Nykänen 2024., s. 530.

kohdassa säädetään, että kaikki osakkeet tuottavat yhtiössä yhtäläiset oikeudet, jollei yhtiöjärjestyksessä määrätä toisin (OYL 1:7§). Yhtiökokous, hallitus, toimitusjohtaja tai hallintoneuvosto ei saa tehdä päätöstä tai ryhtyä muuhun toimenpiteeseen, joka on omiaan tuottamaan osakkeenomistajalle tai muulle epäoikeutettua etua yhtiön tai toisen osakkeenomistajan kustannuksella (1:7§). Osakkeenomistajien yhdenvertaisuuden periaate on yksi yhtiöoikeuden keskeisistä periaatteista, jonka tavoitteena on suojata yhtiön vähemmistöosakkeenomistajia.⁷⁵ Näin ollen yhdenvertaisuusperiaate kohdistuu lähtökohtaisesti osakkeisiin ja niiden kautta osakkeiden tuottamiin oikeuksiin ja velvollisuuksiin sekä itse osakkeenomistajiin.⁷⁶ Yhdenvertaisuusperiaatteen merkittävimpiä tavoitteita on vähemmistöosakkeenomistajien suojaaminen määräävän osakkeenomistajan sellaiselta oman edun tavoitteelta käyttäytymiseltä, jonka ei voida katsoa edistävän yhtiön eli yhtiön kaikkien osakkeenomistajien etua.⁷⁷ Yhdenvertaisuusperiaate rajoittaa myös yhtiön mahdollisuuksia suosia tai syrjiä osakkeenomistajia ilman hyväksyttävää syytä.

Yhdenvertaisuusperiaatteen merkitystä korostaa myös OYL 5:13§:n säännös, jonka mukaan yhtiökokouksessa ei voi tehdä OYL 1:7:ssä tarkoitetun yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisia päätöksiä, huomioitavaa kuitenkin on, että hallituksen päätöksenteon osalta samanlaista suoraa viittausta OYL 1:7§:ään ei ole.⁷⁸ Hallituksen ja hallituksen jäsenten osalta on kuitenkin säännelty, että täytäntöön ei saa panna sellaista yhtiökokouksen, hallintoneuvoston tai hallituksen tekemää päätöstä, joka on osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen vastaisena pätemätön (OYL 6.2§.2). OYL 5:29§.3 mukaisesti yhtiökokous ei saa tehdä OYL 1:7§:ssä tarkoitetun yhdenvertaisuusperiaatteen vastaista päätöstä ilman sen osakkeenomistajan suostumusta, jonka kustannuksella epäoikeutettua etua annetaan. Kyseinen säännös siis kuitenkin mahdollistaa osakkeenomistajan kannalta epäedullisen päätöksen, mikäli osakkeenomistajat ovat tällaiselle päätökselle antaneet suostumuksensa. Lisäksi osakkeenomistajat voivat yksimielisesti päättää jakaa varoja muussa kuin osakeomistusten suhteessa, jolloin kyse on osakeyhtiölain näkökulmasta niin sanotusta suunnatusta varojen jakamisesta (OYL 13:6§.4). Tämä osaltaan mahdollista yhdenvertaisuusperiaatteesta

⁷⁵ Blomqvist - Malmivaara, 2016., s. 52.

⁷⁶ Immonen - Villa, 2019.,s. 39.

⁷⁷ Immonen - Villa, 2019.,s. 39.

⁷⁸ Blomqvist - Malmivaara, 2016., s. 52.

poikkeamisen. Vastaavasti niin sanottu yhdenvertaisuusperiaatteen vastainen varojenjakko on mahdollista myös, mikäli se on kirjattuna yhtiöjärjestykseen tai osakassopimukseen. Näin ollen yhdenvertaisuusperiaate edellyttää, että samanlaisessa asemassa olevia osakkeenomistajia tulee kohdella samalla tavalla. Tästä huolimatta niin oikeuskäytännössä kuin myös oikeuskirjallisuudessa ollaan katsottu, että yhdenvertaisuusperiaatteesta on mahdollista poiketa, sillä yhdenvertaisuusperiaate ei ole absoluuttinen.⁷⁹

Kuitenkin nyt käsiteltävänä olevassa tutkimuksessa perehdytään tarkemmin palautusehtoisen SVOP- rahastoon tehdyn sijoituksen suunnattuun palauttamiseen osakkeenomistuksesta poikkeavassa suhteessa, voidaan tämä kaltainen varojenjakko mahdollisesti katsoa yhdenvertaisuusperiaatteen vastaiseksi, sillä varoja ei palauteta kaikille osakkeenomistajille. Jos SVOP-sijoitus on tehty yhtiöön ”korvamerkittynä” tietyn sijoittajan kanssa ja palautusehtoisuudesta on sovittu esimerkiksi osakassopimuksessa, on tällaisessa tilanteessa mahdollista katsoa, että SVOP-sijoituksen suunnatun palautuksen tekeminen yksinomaan tälle sijoittajalle ei riko yhdenvertaisuusperiaatetta. Tämä johtuu siitä, että muilla osakkeenomistajilla ei ole ollut samanlaista asemaa tai velvoitetta kuin palautuksen saajalla.

Esimerkiksi

A on tehnyt 20 000€ SVOP-rahastosijoituksen yhtiöön vuonna 2022, sijoitus on vastikkeeton ja palautusehtoinen. Osakassopimuksessa on sovittu muun muassa siitä, että A:n sijoitus palautetaan kun yhtiön tilanne sen sallii eli silloin kun yhtiön varallisuus sen mahdollistaa. Muille osakkeenomistajille voidaan yhtiön voittovarojen ja maksukyvyn mukaisesti jakaa osinkoa, A:lle tehtävästä palautuksesta huolimatta. Muille osakkeenomistajille ei kuitenkaan jaeta varoja A:n saaman palautuksen yhteydessä.

Mikäli ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palauttaminen sijoituksen tehneelle taholle perustuu osakassopimukseen taikka yhtiöjärjestykseen otettuun määräykseen ja kaikki osakkeenomistajat ovat tämän hyväksyneet, voidaan tällaisen palautuksen katsoa olevan OYL 5:29§.3 mukaisesti sallittua, sillä osakkeenomistajat ovat antaneet suostumuksensa heidän kannalta epäedulliselle päätökselle. Tämän ohella, että osakkeenomistajat ovat antaneet

⁷⁹ Immonen - Villa, 2019.,s. 39.

suostumuksen osakeomistuksen suhteesta poikkeavaan varojenjako on huomioitava, että yhdenvertaisuusperiaate ei kuitenkaan ole yhtiön ja kaikkien osakkeenomistajien yhteistä etua painavampi.⁸⁰ Yhden sijoittajan tekemä palautusehtoinen SVOP-sijoitus, joka on tehty yhtiön toiminnan turvaamiseksi ja vakavaraisuuden parantamiseksi, jolloin sijoitus mahdollistaa yhtiön toiminnan jatkuvuuden, mikäli tällainen sijoitus tulee myöhemmin palauttaa suunnatusti sijoituksen tehneelle voidaan perustellusti katsoa sijoituksen suunnattu palauttaminen yhdenvertaisuutta ”tärkeämmäksi” sekä yhtiön ja kaikkien osakkeenomistajien edun kannalta painavammaksi.

3.6.1. Yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomisen riski ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnatussa palautuksessa

”Korvamerkityn” SVOP-sijoituksessa on kuitenkin riski yhdenvertaisuusperiaatteen rikkomiselle, jos

1. Palautus tehdään ilman yhtiökokouksen päätöstä tai asianmukaista sopimusta,
2. Muut osakkeenomistajat eivät ole olleet tietoisia tai eivät ole hyväksyneet sijoituksen ehtoja, tai
3. Palautus toteutetaan tavalla, joka käytännössä heikentää muiden osakkeenomistajien asemaa,

Voidaan siis katsoa, että mikäli osakkeenomistaja tai osakkeenomistajat eivät luovu vapaaehtoisesti osinko-oikeudestaan toisen osakkeenomistajan hyväksi eli mikäli edes yksi osakkeenomistaja jättää osakassopimuksen hyväksymättä tai yhtiöjärjestykseen otettavan määräyksen suunnatusta palauttamisesta, ei palautus silloin rikkoisi vain osakkeenomistajien yhdenvertaisuutta mutta myös osakeyhtiölain varojenjako säännöksiä. Näin ollen ei tällaisessa tilanteessa SVOP-sijoitusta olisi mahdollista palauttaa, koska osakeomistuksen mukaisesta varojenjaosta poikkeaminen vaatii kaikkien osakkeenomistajien hyväksynnän. Mikäli varoja palautettaisiin ilman kaikkien osakkeenomistajien hyväksyntää olisi varojenjako osakeyhtiölain varojenjako koskevien säännösten vastaista ja näin ollen laitonta varojenjako.

⁸⁰ Immonen - Villa, 2019.,s. 39.

Niin kauan kun voidaan katsoa, että ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnattuun palautukseen on ”asiallinen” ja perusteltu syy, ei sitä silloin ole välttämätöntä pitää ei se yhdenvertaisuusperiaatteen vastaisena. Kuten aiemmin on käynyt ilmi, sijoituksen ”korvamerkitsemisestä” ja näin ollen suunnatusta palautuksesta tulee olla asianmukaisesti sovittu, joko osakassopimuksessa tai yhtiöjärjestyksen määräyksessä. Tämän lisäksi kaikkien osakkeenomistajien on täytynyt hyväksyä sopimus tai yhtiöjärjestys ja näin antaa suostumus heidän kannalta ”epäedulliselle” päätökselle.

Siitä huolimatta, että asianmukaisesti sovitun ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen ei katsottaisi osakeyhtiöoikeudellisesti rikkovan yhdenvertaisuusperiaatetta, on verotuksessa SVOP-rahastosijoituksen suunnatussa palauttamisessa sovellettu niin sanottua suosivan varojenjaon periaatteita, joka osaltaan osoittaa tämänkaltaisen varojenjaon tulkintaa niin yhtiöoikeudessa sekä vero-oikeudessa suosivaksi. SVOP-rahastosta tehtävään varojenjako ja erityisesti varojen suunnattuun palautukseen liittyy paljon tulkinnallisia kysymyksiä niin yhtiöoikeuden, sopimusoikeuden kuin myös vero-oikeuden näkökulmasta.

3.7. SVOP-rahastosijoituksen suunnattua palautusta koskevan verotuksellisten tulkintahaasteiden yksinkertaistaminen

Verotuksellisesta kuten myös yhtiöoikeudellisesta näkökulmasta on erityisen tärkeää, että tällaista osakeomistuksen suhteesta poikkeavaa varojenjako koskeva määräys on otettu yhtiöjärjestykseen tai siitä on tehty osakassopimus, koska verolainsäädännössä ei ole erillisiä säännöksiä vastikkeettomista sijoituksista tai niiden palauttamisesta.⁸¹ Tästä johtuen osakevastikkeettoman sijoituksen palautusta koskevat verotusratkaisut ovatkin pitkälti tehty tuloverotusta koskevien yleisten periaatteiden ja säännösten mukaisesti.⁸²

Vero-oikeudessa on ollut vakiintunut kanta siitä, että varojen jakamista, joka ei perustu erilaisista osakkeista koskevaan yhtiöjärjestyksen määräykseen, ei tulisi itsessään asettaa perusteeksi verotukselle.⁸³ Tämän ohella on katsottu, että verotuksessa tulisi välttää hyväksymästä sellaista varojen jakamista, joka ei ole selkeästi yhtiöjärjestyksessä säädetty,

⁸¹ Penttilä, 2014., s 132.

⁸² Vehkakoski, 2019., s. 184.

⁸³ Penttilä, 2014., s 132.

koska se voisi johtaa liian monimutkaisiin ja poikkeaviin tapoihin kohdistaa tuloja osakkeenomistajille.⁸⁴ Tämä tarkoittaa sitä, että osakeyhtiön varojen jakaminen, joka ei perustu yhtiöjärjestyksessä määriteltyihin erilajisiin osakkeisiin, ei tulisi tulkita verotuksessa automaattisesti erityistilanteena tai veronkierron muotona.

Vaikka vero-oikeudessa katsotaankin, että tällainen järjestely saattaa herättää arviointitarvetta, ei sen itsessään tulisi johtaa poikkeuksellisiin veroseuraamuksiin kuten suosivan osingonjaon soveltamiseen ilman yksityiskohtaisempaa tarkastelua. Johtuen siitä, että yhtiön ja osakkeenomistajien välillä sovittu järjestely tulisi lähtökohtaisesti olla osapuolten välillä vapaasti sovittavissa kunhan osakeyhtiölain säännöksiä noudatetaan. Varojen jakaminen muuten kuin yhtiöjärjestyksen mukaisesti voi perustua edellä mainitusti esimerkiksi osakassopimukseen tai yhtiökokouksen päätökseen, joita ei välttämättä ole kirjattu yhtiöjärjestykseen, eikä tällaiset järjestelyt automaattisesti merkitse verosuunnittelua tai veronkiertoa. Lisäksi, tulojen kohdistaminen eri osakkeenomistajille eri ehdoin ei ole itsessään poikkeavaa tai lain vastaista, vaan voi itseasiassa olla hyvinkin perusteltua esimerkiksi silloin, kun osakkeenomistajat kuten palautusehtoisen SVOP-sijoituksen tehnyt taho on sijoittanut eri varoja yhtiöön. Tällaisessa tilanteissa voi olla oikeudenmukaista ja asiaankuuluvaa, että varojen jako kuvastaa osakkeenomistajien todellista sijoitusta eikä seuraa yhtiöjärjestyksessä määriteltyjä osakelajeja.

Näin ollen, edellä kuvatusta johtuen verotuksessa olisi perusteltua noudattaa tapauskohtaista harkintaa kun arvioidaan osakkeenomistuksen tai yhtiöjärjestyksen määräyksestä poikkeavaa varojenjako verotuksessa. Sen sijaan, että osakeomistuksesta poikkeavaa tai varojen jakamista joka ei perustu erilajisiin osakkeisiin pidettäisiin aina ongelmallisena, tulisi poikkeavan varojenjaon perustetta arvioida; onko jaolle liiketaloudellinen peruste, ovatko osakkeenomistajien oikeudet olleet tasapuoliset ja onko kyseessä osakeyhtiölain varojenjakosäännösten mukainen tilanne vai onko kyseessä kenties tarkoituksellinen järjestely verohyödyn saamiseksi. Viime kädessä tulkinta on kuitenkin jäänyt verotus- ja oikeuskäytännön varaan.

⁸⁴ Penttilä, 2014., s 132.

Verotuksessa tulkinnanvaraisuutta herättää erityisesti tilanteet, joissa SVOP-sijoituksia ei ole tehnyt kaikki osakkeenomistajat osakeomistuksen suhteessa sekä tilanteet, joissa SVOP-sijoituksia tekee tai rahaston varoja jaetaan henkilöille, jotka eivät ole osakkeenomistaja⁸⁵, joita molempia tullaan verotuksellisesti tarkastelemaan tässä tutkimuksessa syvemmin. SVOP-rahastosijoituksen suunnattua palautusta koskevasta verokohtelusta tekee ajankohtaisen Verohallinnon antama päivitetty ohje, jossa Verohallinto on ottanut kantaa muun ohella siihen, miten verotuksessa tulkitaan palautusehtoisen osakevastikkeettoman sijoituksen suunnattua jakamista suoraan sijoituksen tehneelle osakkeenomistajalle.⁸⁶ Tämä Verohallinnon antama viime vuoden, vuoden 2024, päivitetty ohjeistus on ollut erittäin tärkeä ohjeistus siihen kuinka suunnattua SVOP-palautusta verotetaan käytännössä mutta onko kyseinen ohjeistus poistanut kaikki suunnattua varojenjako koskevat verotukselliset tulkintakysymykset? Koska aikaisemmin ei ole ollut virallista ja selkeää verotuskäytäntöä, verohallinnon ohje tuo vero-oikeudellisesti merkittävää tulkinnallista selkeyttä aikaisempiin kysymyksiin. Verohallinto on ottanut myös kantaa suosivaan varojenjako⁸⁷, jonka periaatteita sovellettiin aikaisemmin myös SVOP-sijoituksen suunnattuun palauttamiseen.

⁸⁵ Penttilä, 2014., s 132.

⁸⁶ Verohallinto 2024.

⁸⁷ Verohallinto 2024.

4. SVOP-rahaston vero-oikeudellinen sääntely

4.1. Uuden osakeyhtiölain vaikutus yleisesti SVOP-rahaston varojenjako

SVOP- rahastoa koskevat säännökset otettiin osakeyhtiölainsäädäntöön, nykyisen osakeyhtiölain tultua voimaan 1.9.2006. Tämä osakeyhtiölain mukainen nimellisarvoton järjestelmä mahdollisti osakkeiden irrottamisen “täysimääräisestä” osakepääomasta.⁸⁸

Osakeyhtiölain mukainen nimellisarvoton järjestelmä mahdollisti myös edellä mainitun OYL 8:2§:n säännöksen mukaisen SVOP-rahastoon tehtävät sijoitukset vastikkeetta kuten myös vastikkeellisesti.⁸⁹ Osakevastikkeettomaan sijoitukseen ja sen palauttamiseen muussa kuin osakeomistuksen mukaisessa suhteessa liittyy edellä mainitusti yhtiöoikeudellisia kysymyksiä, mutta erityisesti verotuksessa osakevastikkeettomat sijoitukset on katsottu ongelmallisiksi.⁹⁰

Osakeyhtiölain uudistus jätti avoimeksi useita vero-oikeudellisia kysymyksiä, erityisesti osakkeen nimellisarvottomuus, sidotun ja vapaan pääoman uudenlainen jako sekä uudenlaiset varojenjakotavat aiheuttivat haasteita osakkeenomistajien verotuksessa (HE 109/2005). Haasteet johtuivat pitkälti siitä, että ennen OYL uudistusta osinkotulon verotusta oli sovellettu vain osakkeen kerryttämään tuottoon ja puolestaan osakkeenomistajaa oli verotettu luovutusvoittoverosäännösten mukaisesti vain silloin, kun yhtiö hankki tai lunasti omia osakkeita tai kun yhtiö purkautui ja osakkeenomistajan katsottiin saavan vastikkeeksi osakkeistaan purkautuvan yhtiön jako-osan.⁹¹

Yleisesti SVOP-rahastosta tehtävä varojenjako on verotuksellisesti katsottu haastavaksi johtuen siitä, että SVOP-rahaston varat ovat voineet muodostua monella ei tavalla.⁹²

Verotuksellisten tulkintahaasteiden on osaltaan katsottu alkaneen uuden osakeyhtiölain voimaantullessa siltä osin, että uudistuneessa yhtiölainsäädännössä osinko ja SVOP-rahaston palautus rinnastettiin varojenjakotapoina menettelytavoiltaan yhdeksi.⁹³ Näin ollen uuden osakeyhtiölain myötä varojenjako päätöksessä tulisi täsmentää onko kyse voiton vai pääoman rahaston jakamisesta (HE 109/2005). Tämä loi haasteita, sillä oikeuskäytännössä oli jo

⁸⁸ Villa, 2010., s. 350.

⁸⁹ Keskitalo, 2021., s. 8-24.

⁹⁰ Vehkakoski, 2019., s. 184.

⁹¹ Aaltonen 2007, s. 235.

⁹² Villa, 2010., s. 350.

⁹³ Aaltonen, 2007.,s. 237.

omaksuttu pääoman palauttamisen ja voitonjaon erilainen verokohtelu, tämän lisäksi haasteita loi se, että vapaan oman pääoman rahastoon oli katsottu edellisten tilikausien voittovarojen siirtämisen olevan mahdollista.⁹⁴

Osakeyhtiölain astuessa voimaan, antoi Verohallinto uuden ohjeen linjatien, että yrityksen tulee erikseen selvittää, onko kysymyksessä voittovarojen jakaminen vai pääoman palauttaminen.⁹⁵ Verohallinnon mukaan pääoman palauttamisena pidettiin tilanteita, joissa sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston varojen jakaminen kohdistuu varoihin, joka ovat muodostuneet osakkeenomistajien tai ulkopuolisten tahojen tekemien pääomansijoitusten kautta.⁹⁶ Koska SVOP-rahasto voi sisältää varoja, joiden taloudellinen lähde on osakkeesta yhtiölle maksettu määrä, osakepääoman, vara- tai ylikurssirahaston alentaminen, optio-oikeudesta taikka muusta erityisestä oikeudesta yhtiölle maksettu määrä, voittovara, osakkeenomistajien osakkeenomistuksen suhteessa tekemät osakevastikkeettomat sijoitukset, tietyn osakkeenomistajan tai sivullisen tekemät osakevastikkeettomat sijoitukset tai velan konvertointi, voi varojen alkuperän määrittäminen luotettavasti haasteellista.⁹⁷ Mikäli SVOP-rahastosta jaettavien varojen luonnetta ei kuitenkaan ole riittävän luotettavasti mahdollista selvittää niin, että voitaisiin todeta kyseessä SVOP-rahastosta jaettujen varojen olevan luonteeltaan pääomanpalautusta, sovelletaan varojen jakoon verotuksessa osinkoa koskevia säännöksiä.⁹⁸

On kuitenkin syytä huomioda, että SVOP-rahaston varojen alkuperän selvittäminen ei voida katsoa olevan ongelma suunnatussa SVOP-sijoituksen palautuksessa, sillä kyseiset varat ovat ”korvamerkitty” sijoituksen tehneelle taholle palautusta varten. Näin ollen ei ole mitään tarvetta lähteä selvittämään palautettavien varojen alkuperää, koska sijoituksen ”korvamerkitseminen” todistaa sen, että varat ovat peräisin kyseisen sijoittajan tekemästä osakevastikkeettomasta pääomasijoituksesta. Tällaiseen suunnattuun SVOP-sijoituksen palautukseen sovelletaan kuitenkin pääsääntöisesti myös verotuksessa osinkoa koskevia säännöksiä suosivan varojenjaon periaatteiden kautta.

⁹⁴ Aaltonen, 2007., s. 237.

⁹⁵ Verohallinto, 2007.

⁹⁶ Verohallinto, 2007.

⁹⁷ Blomqvist – Malmivaara, 2016., s.28.

⁹⁸ Aaltonen, 2007., s. 237.

4.2. Suosivan varojenjaon periaatteiden soveltuvuus suunnatun SVOP-rahastosijoituksen palauttamiseen

Kuten todettu, SVOP-rahaston varojen alkuperän määrittelemisen koskee lähtökohtaisesti tilanteita, joissa SVOP-rahastosta jaetaan yleisesti varoja osakkeenomistajille eli tilanteissa, joissa kyse ei ole suunnatusta pääomapalautuksesta sijoituksen tehneelle taholle. Tilanne on kuitenkin eri silloin kuin tarkoituksena on palauttaa SVOP-sijoituksen tehneelle taholle tämän itsensä tekemä sijoitus, sillä varojen alkuperää ei tällöin ole tarpeen määritellä koska aiemmin tehty SVOP-sijoitus on ”korvamerkitty” palautusta varten. SVOP-rahastosijoituksia koskeva verotuskäytäntö on ollut kuitenkin melko monimutkaista eikä selkeitä säännöksiä tai verotuskäytäntöä erityisesti suunnatun SVOP-rahastosijoitusten palautusten osalta ole ollut. Etenkin osakkeenomistajien näkökulmasta ja heidän verotuksensa kannalta käytäntö on ollut varsin haastavaa. Koska ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen osalta poiketaan osakeomistuksen suhteesta ja varoja on mahdollista palauttaa muille kuin osakkeenomistajille, tulee verotuksessa arvioitavaksi se, onko kyseessä mahdollisesti suosiva varojenjako ja voidaanko sen periaatteita mahdollisesti palautettujen varojen verotuksessa perustellusti soveltaa.⁹⁹

Suosivana varojenjako on ollaan siis vero-oikeudellisesti pidetty muun muassa suunnattua varojenjako kuten palautusehtoisen SVOP-rahastoon tehdyn vastikkeettoman sijoituksen palauttamista sijoituksen tehneelle taholle, jolloin katsotaan, että muut osakkeenomistajat luopuisivat omasta osuudestaan yhden tahon hyväksi.¹⁰⁰ Vaikka tällainen varojenjako on osakeyhtiöoikeudellisesti mahdollista, verotuksessa asiaan on suhtauduttu kielteisemmin, sillä kuten tutkimuksessa on jo tullut esiin ei siitä ole varsinaisia vero-oikeudellisia säännöksiä.¹⁰¹

Vuoden 2023, verohallinnon ohjeistuksessa otettiin kantaa nimenomaisesti suosivaan osingonjakoon, jolloin vastaava verotuksellinen tulkinta ulotettiin koskemaan myös suunnattua SVOP-rahastosijoituksen palautusta.¹⁰² Verokäytännössä oli kuitenkin tätä tulkintaa sovellettu jo aikaisemminkin ilman verohallinnon varsinaista suositustakin.¹⁰³

⁹⁹ Penttilä, 2016., s 1.

¹⁰⁰ Penttilä, 2016., s 1.

¹⁰¹ Ossa, 2020., s.215.

¹⁰² Verohallinto 2024.

¹⁰³ Järvenoja, 2015., s. 96.

Verohallinnon ohjeessa on suosivan varojenjaon osalta todettu, että jos osinko maksetaan suosivan varojenjaon tai osinko-oikeuden sopimukseen perustuvan luovutuksen perusteella toiselle osakkaalle tai muulle kuin osakkeenomistajalle, osakkeenomistajan katsotaan luopuvan hänelle osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen mukaan kuuluvasta osingosta toisen verovelvollisen hyväksi.¹⁰⁴ Tämä verohallinnon tulkinnan perusteella suosivan varojenjaon periaatteet pohjautuvat siihen, että osakkeenomistajan katsotaan luopuvan osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen mukaan hänelle kuuluvasta varojenjaosta toisen verovelvollisen hyväksi.¹⁰⁵ Verotuksessa varojenjako katsottiin sen osakkeenomistajan tuloksi, jolle se lain ja yhtiöjärjestyksen mukaan olisi kuulunut ja puolestaan se osakkeenomistaja, jolle varat oli tosiallisesti jaettu, esimerkiksi suunnatusti, katsottiin saaneen lahjan varojenjaosta luopuneelta osakkeenomistajalta.¹⁰⁶ Tällöin perintö- ja lahjaverotuksen säännökset tulevat sovellettavaksi.¹⁰⁷ Tulkintaa ei kuitenkaan oltu eikä olla perusteltu millään säännöksillä, siitä huolimatta, että verotuksen tuleekin perustua lakiin.¹⁰⁸

4.2.1. Suosivan varojenjaon periaatteiden soveltuvuus vastikkeettoman palautusehtoisen SVOP-sijoituksen verotukseen

”Suosiva varojenjako”- termiä ei kuitenkaan voida pitää erityisen hyvänä, sillä ”korvanmerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksessa ei tarvitse sinänsä olla kysymys kenenkään nimenomaisesta suosimisesta.¹⁰⁹ Erityisesti palautusehtoisen SVOP-rahastosijoituksen osalta ei voida katsoa kyseessä olevan varsinaisesti yhden tahon suosiminen osakkeenomistajien kustannuksella, sillä sijoituksen tehneelle taholle palautetaan heidän aiemmin tekemänsä sijoitus, eikä osakevastikkeettomassa SVOP-sijoituksessa sijoitukselle makseta korkoa, sillä edellä kuvatusti kyseessä ei ole pääomalainaa. Näin ollen ei voida katsoa, että sijoituksen tehnyt saisi lisävarallisuutta taikka muutoinkaan varsinaisesti hyötyisi taloudellisesti sijoituksesta muiden osakkeenomistajien kustannuksella. Lisäksi suunnatusti palautettava SVOP-sijoitus ei varsinaisesti vähennä esimerkiksi osakkeenomistajille voittovaroista maksettavan osingon määrää, sillä lähtökohtaisesti SVOP-rahastosijoitus

¹⁰⁴ Verohallinto 2023b.

¹⁰⁵ Nykänen, 2025., s. 20.

¹⁰⁶ Verohallinto 2023b.

¹⁰⁷ Verohallinto 2023b.

¹⁰⁸ Ala- Lahti-Kataja, 2020., s. 6.

¹⁰⁹ Penttilä, 2014., s 132.

voidaan palauttaa osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksen mukaisesti vain silloin kun yhtiönmaksukyky sen mahdollistaa eikä SVOP-rahastosijoituksen palautus mene osakkeenomistajille maksettavan osingon edelle. Koska pääsääntöisesti vastikkeettomat SVOP-sijoitukset ovat tehty yhtiön vakavaraisuuden parantamiseksi ja yhtiön toiminnan varmistamiseksi ilman sijoituksen tekijän taloudellista intressiä, ei niiden palautuksen tarkoituksena ole suosia sijoittajaa muiden kustannuksella.

Tällainen monimutkainen ja haastava verotuskäytäntö erityisissä varojenjakotilanteissa saattaa lisätä osakkeenomistajan verotusta mikä puolestaan voi tehdä osingon saamisesta vähemmän houkuttelevaa. Aikaisemmin verotuskäytännössä osakeomistuksen suhteesta poikkeavaan osingonjakoon sovellettiin vakiintuneesti edellä kuivatun mukaista verotuskäytäntöä joka perustuu suosivan osingonjakoa koskeviin periaatteisiin.¹¹⁰ Suosivan osingonjaon periaatteet ovat soveltuneet erityisesti silloin, jos osakeomistuksesta poikkeavasta varojenjaosta ei ole määrätty yhtiöjärjestyksessä.¹¹¹ Suosivan varojenjaon periaatteiden soveltamista on kuitenkin mahdollista pitää perusteltuna tilanteissa, joissa osakkeenomistaja tosiasiallisesti luopuu lahjoittamistarkoituksessa jonkun toisen hyväksi hänelle jaettavaksi tulevista varoista.¹¹² Tämän tutkielman kohteena olevan ”korvamerkityn” SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen tilanne on kuitenkin toinen, sillä kun kysymys on puhtaasti pääomasijoitusten takaisinpalauttamisesta ei silloin osingon eli voiton jakaminen ole varojenjaon tarkoituksena. Koska SVOP-sijoituksen tekijälle palautetaan edellä mainitusti oma sijoitus takaisin, ei kysymys silloin ole enää samasta tilanteesta kun suosivan osingonjaon kohdalla. Tämän vuoksi kun sijoittajalle palautetaan itse tekemänsä sijoitus takaisin, ei voida katsoa olevan asianmukaista, että varat tulisi siirtää vastikkeettomasti osakkeenomistajien kesken kuten suosivan osingonjaon verotuksen periaatteiden mukaisesti tehtäisiin.¹¹³

Verohallinnolla on kuitenkin ollut jo aikaisemmin selkeä tulkinta siitä, että mikäli SVOP-rahaston varoja jaetaan yhtiöjärjestyksen mukaisesti, suosivan varojenjaon periaatteiden ei ole katsottu soveltuvan. Tämä johtuu siitä, että verotusta ei ole mahdollista kohdistaa sellaiseen henkilöön, joka ei saa tiettyä tuloa tai varallisuutta.¹¹⁴ Myös oikeuskirjallisuudessa on katsottu,

¹¹⁰ Verohallinto 2024.

¹¹¹ Verohallinto 2024.

¹¹² Nykänen, 2025., s. 20.

¹¹³ Vehkakoski 2019, s. 204.

¹¹⁴ Ala- Lahti-Kataja, 2020., s. 6.

että tuloverotuksessa ei ole mahdollista kohdistaa tuloa sellaiselle verovelvolliselle, jolla ei tosiasiallisesti ole missään vaiheessa ollut mahdollisuutta edes saada kyseistä tuloa.¹¹⁵ Näin ollen verohallinnon ja oikeuskirjallisuudessa esitetyt tulkinnat vahvistaa juuri sitä ajatusta, että henkilöä ei ole mahdollista verottaa tulosta jota hän ei tosiasiallisesti ole saanut, tämä onkin ollut palautusehtoisen SVOP-rahastosijoituksen suunnattua palautusta koskevan verotuksen merkittävimmistä tulkinnallisista ongelmista suosivan osingonjaon periaatteita sovellettaessa. Lisäksi on huomioitavaa, että muun sääntelyn puuttuessa tulisi verolainsäädännön käsitteille antaa yksityisoikeuden mukainen sisältö kuten esimerkiksi yhtiöjärjestyksen mukaista osingonjakoa on pidetty vakiintuneesti myös verotuksessa saajansa veronalaisena osinkotulona¹¹⁶ kuten aikaisemmin hallituksen esityksessä perusteltiin. Näin ollen osakeyhtiölain, yhtiöjärjestyksen tai osakassopimuksen määräyksiin perustuvaan varojenjakoa vapaan oman pääoman rahastosta ei tulisi verotuksessa kohdistaa muulla tavalla kuin miten osakeyhtiöoikeudessa.¹¹⁷ Tämän perusteella olisi asianmukaista katsoa, että SVOP-rahastosijoitukseen, joka perustuu osakassopimukseen tulisi soveltaa osinkoa koskevia säännöksiä sekä erityistilanteissa luovutusta koskevia säännöksiä, eikä lahjaverotusta koskevien säännösten tulisi soveltua. Tosiasiallisesti voidaan katsoa, että edes osinkoa koskevien säännösten ei tulisi soveltua suunnattuun SVOP-sijoituksen palautukseen, sillä kyseessä on pääomanpalautus voitonjaon sijaan, siitä huolimatta, että verotuksessa tällaiselle varojenjaolle onkin annettu yhtiöoikeudellista tulkintaa vastaava merkitys.

Jotta haastavimmilta ja monimutkaisimmilta verotuksellisilta tulkintaongelmilta vältytään, määräys suunnatusta palautuksesta on syytä ottaa yhtiöjärjestykseen taikka osakassopimukseen, sillä suosivan osingonjaon periaatteet soveltuvat, jos osakeomistuksesta poikkeavasta varojenjaosta ei ole määrätty yhtiöjärjestyksessä. Tämä on tärkeää myös sen vuoksi, että verotus olisi esimerkiksi osakkeenomistajalle taikka muulle sijoituksen tehneelle taholle oikeudenmukainen. Suosivaan varojenjakoon kohdistuva verokäsittely on yleisesti hyvin ankaraa, sillä varojenjakoon saattaa kohdistua kaksinkertainen verotus.¹¹⁸ Edellä mainitusti kaksinkertainen verotus saattaa aiheutua siitä, että osinkoverotus kohdistuu siihen

¹¹⁵ Ala- Lahti-Kataja, 2020., s. 6.

¹¹⁶ Nykänen, 2025., s. 20.

¹¹⁷ Nykänen, 2025., s. 20.

¹¹⁸ Nykänen, 2025., s. 20.

verovelvolliseen kenelle osinko olisi osakeomistuksen perusteella kuulunut ja lahjaverotus puolestaan kohdistuu siihen verovelvolliseen kenelle osinko on tosiasiassa maksettu.¹¹⁹ Mikäli verotuksessa siis halutaan varmistaa se, että muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa SVOP-rahastosta suoritettavaan varojenjakoön ei sovelleta suosivan varojenjaon periaatteita, tulee varojenjakoä koskevat määräykset olla kirjattuna yhtiöjärjestykseen, kuten aikaisemmin jo ilmeni.¹²⁰ Verohallinnon ohjeistuksen mukaisesti osakassopimus olisi tässä tilanteessa myös tehokas ja toimiva varmistaja sille, ettei suosivan varojenjaon periaatteita sovelleta.¹²¹

¹¹⁹ Nykänen, 2025., s. 20.

¹²⁰ Myrsky – Rabinä, - Myllymäki, 2019., Talent, s. 122.

¹²¹ Verohallinto 2023b.

5. Onko sijoitus muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa lahja?

5.1. SVOP-rahastosijoituksen verottaminen lahjana

Osakeyhtiöön varoja sijoittava henkilö saa lähtökohtaisesti sijoituksestaan vastineeksi osakkeita, jotka puolestaan antavat sijoittajalle oikeuden osallistua yhtiön asioista päättämiseen ja yhtiön toiminnan jatkuessa osakkeet oikeuttavat osakemäärän ja osakkeiden ehtojen mukaiseen osuuteen yhtiön mahdollisesti jakamasta osingosta.¹²² Koska palautusehtoinen SVOP- sijoitus on puolestaan vastikkeeton, on ajoittain tällainen sijoitus katsottu verotuksessa lahjaksi. Verotuksessa vastikkeeton SVOP-sijoitus on saatettu katsoa lahjana erityisesti silloin kun sijoitus on tehty osakeomistuksen suhteesta poiketen ja sijoitus myöhemmin palautetaan suunnatusti vain sijoituksen tehneelle taholle, tämä johtuu siitä, että palautus katsotaan hyötynä ilman vastiketta.

Näin ollen osakeomistuksen suhteesta poikkeavat SVOP-sijoitukset sekä niiden suunnattu palauttaminen on katsottu verotuksellisesti ongelmalliseksi johtuen siitä, että niillä ei ole varsinaista yhtiöoikeudellista sääntelyä, joka puolestaan on verotuksellisessa tulkinnassa johtanut siihen, että niiden tekemiselle ei ole katsottu selvää motiivia.¹²³ SVOP-sijoitusten palauttamiseen liittyvät tuloverotukselliset haasteet liittyvät suurelta osin sen selvittämiseen, kuka on verovelvollinen tulosta eli kysymys on tällöin kohdistamisongelmasta.¹²⁴ Tämän ohella, tällaisen varojen palautuksen yhteydessä erityisesti sijoituksen tehneen tahon verotuksessa tulee tulkintaongelmia lahjaverotuksen soveltuvuuden osalta. Vastaavasti saajayhtiön verotusta on arvioitu vastikkeettoman SVOP-sijoituksen osalta, erityisesti siltä kannalta katsotaanko vastikkeeton SVOP-sijoitus lahjana yhtiölle.

Suunnatun SVOP-rahastosijoituksen palautuksen verotuksessa lahjaverotuksen soveltuvuus tulee arvioitavaksi johtuen siitä, että verotuksessa siihen on sovellettu suosivan varojenjaon periaatteita. Suosivan varojenjaon periaatteiden mukaisesti lahjaverotus tulee ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksen saaneen tahon verotuksessa kyseeseen sen vuoksi, että

¹²² Saarnilehto – Annola – Hemmo ja muut, 2010., osake.

¹²³ Penttilä., 2016., s. 3.

¹²⁴ Penttilä., 2016., s. 3.

osingostaan luopuvan osakkeenomistajan katsotaan antavan veronalainen lahja suosivan osingonjaon saajalle, eli sille, jolle ”korvamerkitty” SVOP-sijoitus palautetaan.¹²⁵

5.1.1. Lahjan käsite vero-oikeudessa

Lahjan käsite on peräisin siviilioikeudesta, josta se on puolestaan otettu vero-oikeuteen.¹²⁶ Lahjalla ei kuitenkaan ole välttämättä samanlainen sisältö siviilioikeudessa ja vero-oikeudessa, vaan käsitteen sisältö saattaa hyvinkin vaihdella koska oikeudenoilla on erilaisia tavoitteita.¹²⁷ Näin ollen lahjan sisältöä ei ole edes mahdollista kokonaan määritellä, jonka vuoksi ei ole olemassa mitään tiettyä ja tarkkaa lahjan määritelmää.¹²⁸ Lahjana verottamisen edellytyksiä on kuitenkin mahdollista arvioida lahjan yleisten tunnusmerkkien kautta, sillä verotuksellisesti lahjan voidaan katsoa sisältävän samoja tunnusmerkkejä kun joita on niin sanotusti yleisellä siviilioikeuden lahjakäsitteellä.¹²⁹ Lahjan tunnusmerkkeinä on perinteisesti pidetty:

1. Varallisuus siirtyy vastikkeetta henkilöltä toiselle,
2. Varallisuuden luovutuksen seurauksena antajan varallisuus vähenee ja vastaanottajan lisääntyy,
3. Luovutus on vapaaehtoinen ja
4. Luovutukseen sisältyy lahjoittajan lahjoittamistahto (eli animus donandi).¹³⁰

Ensimmäisen edellytyksen perusteella lahjasta voi olla kysymys jos vastikkeeton luovutus perustuu antajan oikeustoimeen, näin ollen lahjan antajan tulee olla toiminut aktiivisesti.¹³¹ Toiseksi on katsottu, että antajan varallisuuden tulee vastikkeettoman luovutuksen seurauksena heiketä pysyvästi.¹³² Lahjan tunnusmerkistön täytyttyä tulee sen olla vapaaehtoinen luovutus eli mikäli luovutus perustuu lakiin kyseessä ei silloin ole lahja.

¹²⁵ Verohallinto 2023b.

¹²⁶ Puronen, 1990., s.87.

¹²⁷ Puronen, 1990., s.87.

¹²⁸ Puronen, 1990., s.89.

¹²⁹ Puronen, 1990., s.98.

¹³⁰ Puronen, 2015., s. 26.

¹³¹ Puronen, 2015., s. 26.

¹³² Puronen, 2015., s. 26.

5.2. Vastikkeettoman SVOP-sijoituksen verottaminen lahjana sijoituksen tehneen tahon verotuksessa

Arvioidessa ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen verottamista lahjana sijoituksen tehneen tahon verotuksessa, tulee katsoa täytyvätkö sijoituksen osalta edellä esitetyt lahjan tunnusmerkit. Heti ensin voidaan todeta, että SVOP-sijoituksessa varallisuus siirtyy tosiasiallisesti vastikkeetta sijoituksen tekijältä yhtiölle, jolloin ensimmäinen tunnusmerkki voidaan katsoa täytyvän. Toisen edellytyksen osalta voidaan katsoa, että sijoittajan varallisuus vähenee ja yhtiön varallisuus lisääntyy mutta ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen osalta ei voida katsoa, että sijoittajan varallisuus vähenisi pysyvästi, sillä sijoitus on palautusehtoinen ja se palautetaan sijoituksen tekijälle takaisin sopimuksen mukaisesti eikä sijoitusta ole näin ollen missään vaiheessa tarkoitettu pysyväksi. Puolestaan suosivan varojenjaon osalta jos ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautusehtoisuus perustuu yhtiöjärjestyksen määräykseen, ei sijoituksen voida katsoa sisältävän lahjoitustahtoa, sillä osakkeenomistaja ei luovu vapaaehtoisesti osinko-osuudestaan toisen hyväksi.¹³³

Tästä johtuen lahjan tunnusmerkit eivät täyty ainakaan silloin, kun palautusehtoinen vastikkeeton SVOP-sijoitus perustuu yhtiöjärjestykseen.¹³⁴ On kuitenkin perusteltua arvioida lahjan tunnusmerkistön täyttymistä silloin, kun osakevastikkeettoman sijoituksen palauttamisesta on sovittu esimerkiksi osakassopimuksella. Näin ollen osakassopimukseen perustuvan suunnatun SVOP-rahastosijoituksen palautuksen osalta lahjaverotuksen soveltuvuus on arvioitava erikseen. Tähän liittyen, Korkein hallinto-oikeus (KHO) on ratkaisussaan KHO 2016:104, arvioinut miten verotuksessa otetaan huomioon osakassopimuksen ehto, jonka mukaan lahjanantaja eli sijoituksen tehnyt taho pidättää itselleen oikeuden saada yhtiön SVOP-rahaston palautuksen. KHO otti ratkaisussaan välillisesti kantaa SVOP-rahastosijoituksen ”korvamerkintään”, vaikkakin tapauksen oikeustositseikat poikkeavatkin tämän tutkielman tilanteesta, on ratkaisu siitä huolimatta erinomainen osakassopimuksen ehtojen merkityksellisyyden arviointiin verotuksessa.

¹³³ Vehkakoski, 2019., s. 198.

¹³⁴ Vehkakoski, 2019., s. 197.

5.3. KHO 2016:104

Verotuskäytännössä ”korvamerkittyjä” SVOP-sijoituksia on tunnustettu erityisesti lahjaverotuksellisen tulkinnan kautta. Muun muassa KHO on ratkaisussaan KHO 2016:104 katsonut, että osakassopimuksella lahjanantajan hyväksi sovittu SVOP-sijoitus oli katsottava rahassa arvioitavissa olevaksi etuudeksi, jonka arvo tuli huomioida lahjaverotuksessa tehtävänä vähennyksenä.¹³⁵ Lisäksi, KHO otti ratkaisussaan kantaa siihen, kuinka SVOP-sijoitus tulee huomioida silloin, kun osakkeiden käypää arvoa lasketaan. Ratkaisussaan KHO katsoi, että SVOP-rahastosijoituksena yhtiöön sijoitetut varat ovat saaja yhtiön omaisuutta, josta välillisesti hyötyvät myös kaikki osakkeenomistajat, eikä osakkeenomistajalla ole suoraa oikeutta saada itselleen yhtiöön sijoittamiaan varoja yhtiön toiminnan aikana, vaan varojen jakamisesta päättää yhtiö.¹³⁶ Tapauksessa yhtiön yhtiöjärjestyksessä ei ollut määräyksiä osakkeiden mahdollisesti tuottamista erilaisista oikeuksista varojenjako tilanteessa, jonka vuoksi KHO oli katsonut kaikilla osakkeilla olevan yhtäläiset oikeudet.¹³⁷ Erikseen ratkaisussa KHO oli vielä todennut, että henkilöosakkeenomistajien tekemällä sopimuksella ei olisi asiassa ollut merkitystä, sillä osakassopimus sitoo pääsääntöisesti vain sopimuksen osapuolia eikä näin ollen yhtiöoikeudellisesti merkitse sitä, että osakkeiden yhtäläisistä oikeuksista varojenjako poikettaisiin.¹³⁸

Mainittujen seikkojen perusteella KHO katsoi, että lahjoitettujen osakkeiden arvona pidetään yhtiön koko substanssiarvon perusteella laskettua arvoa, joka sisältää myös sijoitukset SVOP-rahastoon.¹³⁹ Ratkaisu perustuu EVL:n säännöksiin ja KHO päätyi lahjaverotuksen vähennysten osalta sellaiseen lopputulemana, jonka mukaan lahjanantajan tekemää SVOP-sijoitusta pidettiin lahjanantajalle kuuluvana etuutena.¹⁴⁰ KHO katsoi, että tällaisen lahjansaajan etuuden arvo on PerVL (Perintö- ja lahjaverolaki 12.7.1940/378) 9.3 §:n mukaan vähennettävä osakkeiden arvosta silloin, kun lahjaverotusta toimitetaan.¹⁴¹ KHO mukaan lahjakirjaan oli sisällytetty ehto siitä, että SVOP-rahaston varat kuuluivat lahjanantajalle

¹³⁵ KHO 2016:104.

¹³⁶ KHO 2016:104.

¹³⁷ KHO 2016:104.

¹³⁸ KHO 2016:104.

¹³⁹ KHO 2016:104.

¹⁴⁰ KHO 2016:104.

¹⁴¹ KHO 2016:104.

siinäkin tapauksessa, että yhtiössä olisi päätetty SVOP-rahaston jakamisesta lahjansaajalle, kyseinen ehto sitoi myös lahjansaajaa.¹⁴²

KHO antaman ratkaisun ja yleisesti vero-oikeudellisen sääntelyn perusteella on selvää, että lahjana verotettavaa etua ei muodostu silloin, kun osakkeenomistajat tekevät osakevastikkeettomia sijoituksia osakeomistustensa mukaisessa suhteessa, sillä kukaan osakkeenomistajista ei saa toisista osakkeista poikkeavaa taloudellista hyötyä sijoituksista.¹⁴³ Ratkaisu korostaa kuitenkin erityisesti sitä, että SVOP-sijoitukset ovat yhtiön omaisuutta ja varat siirtyvä yhtiön hallintaan eivätkä näin ollen ole enää sijoituksen tehneen tahon omaisuutta. Tämän vuoksi, ne kasvattavat yhtiön substanssiarvoa ja nostavat myös kaikkien osakkeiden arvoa, riippumatta siitä, kuka sijoituksen on tehnyt. Verotuksellisesti ratkaisu antaa kuitenkin painoarvoa lahjakirjan ehdolle, jonka mukaan osakkeita lahjoitetaan ja lahjansaaja on sitoutunut siihen, ettei saa osuutta SVOP-varoista, jolloin tulee tällainen ehto huomioida lahjaverotuksessa. Tämän perusteella olisi luontevaa, että mikäli vastaavanlainen ehto on otettu osakassopimukseen ja kaikki osakkeenomistajat, mukaan lukien osakkeenomistaja tai osakkeenomistajat, jotka jäävät varojenjaon ulkopuolelle, hyväksyy sopimuksen, olisi varojenjako mahdollista suunnatusti palauttaa sijoituksen tehneelle taholle ilman lahjaverotus seuraamuksia. KHO:n arviointi ei kuitenkaan tapauksessa koskenut ,sitä tuleeko lahjaverotuksen säännökset sovellettaviksi silloin kun ”korvamerkitty” SVOP-sijoitus palautetaan suunnatusti.

5.4. Osakassopimuksen merkitys SVOP-sijoituksen tehneen tahon lahjaverotuksessa

Tärkeää huomata, että Korkeimman hallinto-oikeuden ratkaisussa osakas B oli tosiasiallisesti lahjoittanut A:lle yhtiön osakkeita pois lukien lahjanantajan osuus SVOP-rahastosta.¹⁴⁴

Ratkaisussa oli kuitenkin pohjiltaan kysymys siitä, miten lahjanantajan hyväksi osakassopimuksella sovittua SVOP-sijoitusta tulisi ottaa huomioon osakkeiden käypää arvoa laskettaessa ja millaisena rahassa arvioitavana etuutena se on huomioitava lahjaverotuksessa. Näin ollen ratkaisussa ei oikeustositseikoiltaan vastannut esimerkiksi SVOP-rahastosijoituksen suunnattuun palautukseen soveltuvien suosivan varojenjaon periaatteiden mukaista käytäntöä,

¹⁴² KHO 2016:104.

¹⁴³ Vehkakoski, 2019., s. 197.

¹⁴⁴ KHO 2016:104.

jossa palautuksen saaneen tahon tuloon kohdennetaan lahjaverotusta. Tämä ratkaisu avasi osaltaan kuitenkin mahdollisuuden huomioida verotuksessa yksityisoikeudellisesti pätevät rajoitukset, mikäli ne ovat lahjansaajaa tai yleisesti osakkeenomistajia sitovia. Tämän pohjalta on kuitenkin mahdollista katsoa, että mikäli osakassopimuksessa on sovittu kaikkia osakkeenomistajia ja sijoituksen tehnyttä tahoja sitoen, että vastikkeeton SVOP-rahastosijoitus palautetaan suunnatusti sijoituksen tehneelle taholle, tulisi tämä ottaa verotuksessa huomioon eikä palautusta tulisi katsoa lahjana suosivan varojenjaon periaatteiden mukaisesti. Tällöin verotus vastaisi paremmin todellista oikeustilaa, jossa osakkeenomistajalla tai osakkeenomistajilla ei ole oikeutta yhtiön tiettyyn varallisuuserään, vaikka omistaakin osakkeita.

Koska tilanne on voinut olla esimerkiksi sellainen, että yhtiö on ollut taloudellisesti vaikeassa tilanteessa, ja yksi taho, esimerkiksi yksi osakkeenomistajista, päättää tehdä SVOP-sijoituksen pelastaakseen yhtiön ja muut osakkeenomistajat eivät halua tai pysty osallistumaan lisäsijoituksiin. Kun yhtiön tilanne myöhemmin kohenee ja SVOP-sijoitus palautetaan alkuperäiselle sijoituksen tekijälle, voi olla, että joku katsoo tällaisen palautuksen olevan muilta osakkeenomistajilta ikään kuin lahja kyseiselle sijoittajalle, koska palautuksen yhteydessä muille osakkeenomistajille ei jaeta varoja. Olisi kuitenkin melko erikoista, että SVOP-sijoituksen suunnattu palauttaminen sijoituksen tehneelle osakkeenomistajalle tai muulle taholle katsottaisiin lahjaksi muilta osakkeenomistajilta sijoituksen tehneelle, koska hänhän kantoi riskin ja pelasti yhtiön.¹⁴⁵ Tämän pohjalta olisi ennemminkin mahdollista ajatella, että palautus on lähinnä korvaus riskinotosta lahjan sijaan.¹⁴⁶

Yhtiöoikeudellisesti vastikkeettoman SVOP-sijoituksen palautuksen osalta yhtiöjärjestykseen otettu määräysmääräys ja osakassopimus on mahdollista rinnastaa palautusehtoisuuden osalta yhtä tehokkaiksi tavoiksi sopia suunnatusta palautuksesta, näin ollen ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksen arviointi verotuksessa lahjana ei voi vaatia yhtiöjärjestysmääräystä. Vaikka vastikkeeton SVOP-sijoitus perustuisi osakassopimukseen, ei siitä huolimatta voida katsoa, että sijoitus täyttäisi lahjan tunnusmerkistöä. Tämä johtuu siitä, että sijoitus olisi osakassopimuksen mukaisesti tarkoitettu palautettavaksi eikä näin ollen vähentäisi sijoituksen

¹⁴⁵ Mattila 2013, s. 95.

¹⁴⁶ Mattila 2013, s. 95.

tekijän varallisuutta pysyvästi. Tämän ohella, palautuksesta olisi sovittu jo etukäteen eikä näin ollen lahjoitustahtokaan täytyisi sijoituksen osalta. Kuten aiemmin suosivan varojenjaon periaatteiden yhteydessä on katsottu, jos verotuksessa halutaan varmistaa se, että muussa kuin osakkeenomistuksen suhteessa SVOP-rahastosta suoritettavaan varojenjako ei sovelleta suosivan varojenjaon periaatteita, tulee varojenjako koskevat määräykset olla kirjattuna yhtiöjärjestykseen tai osakassopimukseen.¹⁴⁷ Näin ollen voitaneen todeta, että jos ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnatusta palautuksesta on, joko yhtiöjärjestys määräys tai osakassopimus, ei suosivan varojenjaon periaatteet sovellu. Tällöin on myös selvää, että SVOP- sijoituksen tehneen tahon palautukseen ei myöskään sovelleta lahjaverotusta. Mikäli siis halutaan varmistaa se, että vastikkeettoman SVOP-sijoituksen suunnattuun palauttamiseen ei sovelleta sijoituksen tekijän verotuksessa perintö- ja lahjaverotuksen säännöksiä, tulee ”korvamerkitsemisestä” olla, joko yhtiöjärjestykseen otettu määräys tai osakassopimus.

5.5. Vastikkeeton SVOP-sijoitus yhtiön verotuksessa

Pääomasijoituksista säädetään elinkeinotulon verottamisesta annetun lain (24.6.1968/360, EVL) 6.1 § 2 momentissa, jonka mukaisesti yhtiön osake tai osuuspääomana ja muuna pääomansijoituksena saamat erät mukaan lukien osakeyhtiön omien osakkeiden luovutuksesta saamat vastikkeet on yhtiölle verovapaata tuloa.¹⁴⁸ Oikeuskirjallisuuden mukaisesti vero-oikeudessa muulla pääomasijoituksella on tarkoitettu yhtiöoikeudellista pääomasijoitusta tai muuta vapaata oman pääoman sijoitusta.¹⁴⁹ Oikeuskirjallisuuden tulkinnan mukaisesti yhtiön SVOP-rahastoon tehtävä vastikkeeton sijoitus voidaan katsoa muuna vapaan oman pääoman sijoituksena.¹⁵⁰ Näin ollen oikeuskäytännön perusteella ei ole juurikaan sellaisia tilanteita, joissa osakevastikkeeton pääomasijoitus SVOP-rahastoon olisi katsottu yhtiön saamaksi lahjaksi.¹⁵¹

Osakkeenomistajien tekemät vastikkeettomat sijoitukset on näin ollen lähtökohtaisesti katsottava olevan saajayhtiölle EVL 6.1 § 2 momentin mukaisia pääomasijoituksia aina

¹⁴⁷ Myrsky – Räbinä, - Myllymäki, 2019., Talent, s. 122.

¹⁴⁸ Keskitalo, 2021., s. 8–24.

¹⁴⁹ Penttilä., 2016., s. 452-464.

¹⁵⁰ Penttilä., 2016., s. 452-464.

¹⁵¹ Immonen – Ossa – Villa 2014, s. 84–86.

silloin, kun yhtiöoikeudellisen päätöksenteon mukaan kyse on pääomasijoituksesta.¹⁵² Mikäli palautusehtoista SVOP-rahastosijoitusta koskeva määräys on otettu yhtiöjärjestykseen tai osakassopimukseen on se silloin yhtiöoikeudellisesti katsottuna osakkeenomistajan tekemä pääomasijoitus. Tämän pohjalta on selkeää, että osakevastikkeettomia sijoituksia esimerkiksi SVOP-rahastoon ei näin ollen lähtökohtaisesti tule katsoa yhtiön EVL 4 §:n mukaiseksi veronalaiseksi tuloksi, eikä myöskään yhtiön saamaksi lahjaksi ainakaan, silloin kun suunnatusta palauttamisesta on sovittu yhtiöoikeudellisten säännösten mukaisesti, joko osakassopimuksessa tai yhtiöjärjestyksessä. Näin ollen voitaneen todeta, että osakkeenomistajien yhtiöön tehdyt vastikkeettomat SVOP-sijoitukset ovat saaja yhtiölle verovapaita pääomasijoituksia eikä oikeuskäytännössä esiinny tästä eriävää tulkintaa.

Verotuksellisesti kuitenkin hankalaan tilanteeseen joudutaan silloin kun osakevastikkeettoman sijoituksen tekee joku muu taho kuin yhtiön osakkeenomistaja, kuten entinen osakkeenomistaja tai taho joka ei ole koskaan omistanut yhtiön osakkeita.¹⁵³ Esimerkiksi julkaisematon oikeuskirjallisuudessa esiin tuotu KHO 2008 T 2867 tapaus koski tilannetta, jossa sijoituksen oli tehnyt yhtiön ulkopuolinen taho. Tapauksessa kaupunki teki osakeyhtiöön vastikkeettoman sijoituksen osin sen vuoksi, että tiettyjen palveluiden saatavuus asukkaille olisi turvattu mutta kyseisen hankkeen yleisenä tarkoituksena oli luoda kaupunkiin kylpylä-hotellitoimintaa ja siten kehittää kaupungille tärkeänä olevan vierassataman toimintaa mutta samalla varmistaa uimahallipalveluiden tuottaminen kaupungin asukkaille.¹⁵⁴ KHO kuitenkin katsoi, että tämänkaltaisissa olosuhteissa sijoitusta ei ollut mahdollista katsoa yhtiölle EVL 6.1 § 2 momentin mukaisena pääomasijoituksena, vaan sijoitus oli katsottava yhtiölle muuna tulona.¹⁵⁵ KHO katsoi ratkaisussa, että sijoitus oli tosiasiallisesti vastike yhtiön alihintaan suorittamista uimahallipalveluista.¹⁵⁶ Tulkintaa heikentää kuitenkin se, että päätös on julkaisematon¹⁵⁷ ja siihen on viitattu vain muutamissa oikeuskirjallisuuden lähteissä. Oikeuskirjallisuudessa ollaan myös katsottu kyseisen ratkaisun olosuhteiden olevan sen verran poikkeukselliset, että sijoituksen ei voida varmaksi katsoa edes täyttävän SVOP-

¹⁵² Vehkakoski, 2019., s. 184.

¹⁵³ Vehkakoski, 2019., s. 196.

¹⁵⁴ Vehkakoski, 2019., s. 196.

¹⁵⁵ Vehkakoski, 2019., s. 196.

¹⁵⁶ Vehkakoski, 2019., s. 196.

¹⁵⁷ Vehkakoski, 2019., s. 196.

rahastosijoituksen tunnusmerkkejä.¹⁵⁸ KHO:n ratkaisusta huolimatta tuloverotuksessa ei edellä mainitusti olla lähtökohtaisesti kyseenalaistettu osakkeenomistajan yhtiöön tekemän SVOP-sijoituksen luonnetta pääomasijoituksena.¹⁵⁹ Näin ollen ulkopuolisen tahon tekemän SVOP-sijoituksen luonne on lähtökohtaisesti ollut se, joka verotuksessa nostattaa enemmän kysymyksiä.¹⁶⁰

Verohallinto on aiemmin antanut ohjeistuksen siitä, miten yhtiön saamia vastikkeettomia SVOP-sijoituksia tulisi arvioida saaja yhtiön verotuksessa. Verohallinnon ohjeiden mukaan muun muassa yhtiön ulkopuolisentahon eli muun kuin osakkeenomistajan tekemän sijoituksen luonnetta tulisi arvioida sijoituksen tosiasiallisen luonteen perusteella.¹⁶¹ Sijoituksen luonteella olisi tällöin mahdollista tarkoittaa pääomasijoituksen ja tulon lisäksi myös yhtiön saamaa PerVL 18 §:n mukaista lahjaa.¹⁶² Oikeuskirjallisuudessa on esitetty, että vastikkeettomia sijoituksia olisi mahdollista verottaa yhtiön saamana lahjana, tämä siis silloin kun sijoituksen tekee muu kuin osakkeenomistaja.¹⁶³ Yleensä kysymys on kuitenkin yhtiön saamasta pääomasijoituksesta, jonka vuoksi sijoituksen luonnetta onkin syytä arvioida tarkoin erityisesti silloin kun sijoituksen on tehnyt muu taho kuin yhtiön osakkeenomistaja.¹⁶⁴

Ulkopuolisen tekemä osakevastikkeeton sijoitus voi täten olla yhtiölle verovapaa pääomasijoitus mutta poikkeuksellisesti se voi olla myös yhtiölle tuloa, kuten KHO 2008 T 2867 ratkaisussa. Tapauksessa sijoitus oli kuitenkin tosiasiallisesti vastike yhtiön sijoittajalle tehdystä luovutuksesta, eikä oikeuskäytännössä ole ilmeisesti juurikaan tilanteita, jossa yhtiön ulkopuolisenkaan tahon tekemä vastikkeeton SVOP-sijoitus olisi katsottu saaja yhtiölle lahjana.¹⁶⁵ Tätä tukee myös verohallinnon ohjeistus jonka mukaan myös muun kuin osakkeenomistajan tekemä vastikkeeton sijoitus katsotaan yhtiön pääomasijoituksena.¹⁶⁶ Näin ollen ei voida katsoa, että yhtiöön tehty vastikkeeton SVOP-sijoitus olisi verotuksessa lahja,

¹⁵⁸ Mattila, 2013., s. 94.

¹⁵⁹ Mattila, 2013., s. 94.

¹⁶⁰ Penttilä., 2016., s. 452-464.

¹⁶¹ Verohallinto 2018.

¹⁶² Verohallinto 2018.

¹⁶³ Immonen – Ossa – Villa, 2014.,s. 84-87.

¹⁶⁴ Immonen – Ossa – Villa, 2014.,s. 84-87.

¹⁶⁵ Andersson – Penttilä., s. 162.

¹⁶⁶ Penttilä., 2016., s. 452-464.

jos sijoituksen on tehnyt joku muu kuin yhtiön osakkeenomistaja. Oikeastaan päinvastoin, lähtökotaisesti kaikki yhtiöön tehdyt vastikkeettomat SVOP-sijoitukset ovat saajayhtiölle verovapaata pääomatuloa, TVL säännösten mukaisesti riippumatta siitä, kuka sijoituksen on tehnyt. Muutenkin kirjallisuudessa on todettu, että yhtiön ulkopuolisen tekemä vastikkeeton SVOP-sijoitus on melko harvinaista, sillä toisin kuin ulkopuolisilla tahoilla, yhtiön osakkeenomistajilla on intressi yhtiön toiminnan jatkuvuudelle.¹⁶⁷

Kuten aikaisemmin on mainittu, vastikkeeton sijoitus SVOP-rahastoon tehdään usein yhtiön vakavaraisuuden parantamiseksi ja yhtiön toiminnan tukemiseksi, jolloin lahjoitustarkoituksessa tehdyn sijoituksen tarkoitus olisi luultavasti sama.¹⁶⁸ Tällöin olisi luonnollisempaa tulkita sijoitus avustuksena olevaksi tuloksi eikä yhtiön saamaksi lahjaksi.¹⁶⁹ Mikäli vastikkeettoman SVOP-sijoituksen osalta on etukäteen sovittu sijoituksen palauttamisesta, joko yhtiöjärjestykseen otetulla määräyksellä tai osakassopimuksella on silloin sijoituksen katsominen lahjana ja yhtiön verottaminen lahjasta yleisesti poissuljettu, sillä tällaisessa tilanteessa voidaan todeta, että lahjoitustarkoitus puuttuu.¹⁷⁰

¹⁶⁷ Penttilä., 2016., s. 452-464.

¹⁶⁸ Vehkakoski, 2019., s. 197.

¹⁶⁹ Vehkakoski, 2019., s. 198.

¹⁷⁰ Vehkakoski, 2019., s. 198.

6. SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen verotuskäytäntö

6.1. Pääsääntö SVOP-rahastosijoituksen suunnatun palauttamisen verotuksessa

Verohallinnon tulkinnan mukaan osakeomistuksen suhteesta poikkeavaan osingonjakoon ja SVOP-rahaston varojenjakoon sovelletaan pääsääntöisesti edellä mainitusti suosivaa osingonjakoa ja varojenjakoa koskevia periaatteita. Verotuksellisesti SVOP-rahastosta suoritettu varojenjako on näin ollen katsottu saajan kannalta osinkotulona tuloverolain 33 b §:n 6 momentin mukaisesti, samaan tapaan kun jos jaettaisiin varsinainen yhtiökokouksen päätöksellä yhtiön voittovaroista osinkoa.¹⁷¹

Näin ollen verohallinnon päivitetty ohjeistus lähtee edelleen liikkeelle suosivan varojenjaon periaatteista SVOP-rahastosijoituksen palautuksen verotuksessa. Osinkona verottamista säännellään niin tuloverolain 33 a §:n 3 momentissa (julkisesti noteerattu yhtiö) kuin 33 b §:n 6 momentissa (muu kuin julkisesti noteerattu yhtiö). Elinkeinoverolaissa pääsäännöstä säädetään 6 a §:n 8 momentissa ja lisäksi MVL 5 §:n 1 momentin 15 kohdassa viitataan edellä mainittuihin tuloverolain säännöksiin. Näin ollen silloin kun varojenjakoa SVOP-rahastosta käsitellään verotuksessa osinkona, varojenjakoon sovelletaan myös muilta osin osinkoa koskevia verolakien säännöksiä.¹⁷² Sovellettavaksi tulevat siten muun muassa säännökset verovelvollisuudesta, veron määräytymisperusteista, osingon jaksottamisesta ja ennakkoperinnästä.¹⁷³

6.2. Osinko ja luovutus tuloverolaissa

Tuloverolain, elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain varojenjaon verotusta koskevissa säännöksissä viitataan osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 1 momentissa tarkoitettuun varojenjakoon vapaan oman pääoman rahastosta. Näin ollen näitä verosäännöksiä sovelletaan lähtökohtaisesti tilanteissa, joissa varojenjako tapahtuu osakeyhtiölain mukaisesti SVOP-rahastosta.¹⁷⁴ Verotuksessa tällainen varojenjako käsitelläänkin pääsääntöisesti osinkona,

¹⁷¹ Kyläkallio - Ojala, 2024.

¹⁷² Kyläkallio - Ojala, 2024.

¹⁷³ Verohallinto 2024.

¹⁷⁴ Verohallinto 2024.

kuten tuloverolain, elinkeinoverolain ja maatilatalouden tuloverolain varojenjako koskevista säännöksistä ilmenee.¹⁷⁵

Tuloverolaissa ei kuitenkaan ole omaa käsitettä osingolle, jonka vuoksi lähtökohtaisesti tuloverotuksessa osinkona pidetään osakeyhtiölaissa tarkoitettua osinkoa.¹⁷⁶ Tämän ohella tuloverolaissa ei myöskään ole säännöksiä siitä, miten osinkotulo tai SVOP-rahaston varojenjako tulisi kohdistaa tietylle verovelvolliselle.¹⁷⁷ Suunnattua osingonjakoa ja varojenjako koskevien säännösten ottamista lakiin on pyritty selvittämään useita kertoja, mutta yritykset eivät ole johtaneet lainsäädäntötoimiin.¹⁷⁸ Tästä johtuen SVOP-rahastosta suoritettavaan varojenjako ei olisi mahdollista ilman erityissäännöstä edes soveltaa osinkoa koskevia säännöksiä.¹⁷⁹ Oikeuskirjallisuuden mukaan viimeisimmästä lainsäädäntö muutos yrityksestä on kulunut jo päälle 15 vuotta.¹⁸⁰ Kuitenkin jo ennen varojenjako koskevia erityissäännöksiä verotuskäytännössä oli omaksuttu tulkinta, jonka mukaan SVOP-rahaston varojenjako tulee soveltaa osinkoa koskevia säännöksiä, mikäli SVOP-rahaston jaettavat varat koostuivat voittovaroista.¹⁸¹ Kuten mainittu, SVOP-rahastosta tehtävä varojenjako onkin verotuksellisesti ollut haastavaa johtuen siitä, että SVOP-rahaston varat ovat voineet muodostua monella ei tavalla eikä varojen alkuperää ole aina mahdollista luotettavasti selvittää.¹⁸²

Lain esitöissä tuotiin esiin, että verotuksellisesti haasteelliseksi oli muodostunut se, että vapaan oman pääoman yhtiöoikeudellinen käsite oli laajentunut koskemaan voittovarojen ohella myös pääomansijoituksia.¹⁸³ Tämä oli merkittävä muutos, sillä aiemmin jakokelpoisena vapaana omana pääomana pidettiin ainoastaan yhtiön veronalaisia voittovaroja, joita käsiteltiin sekä yhtiöoikeudellisesti että verotuksellisesti osinkoina.¹⁸⁴ Tämän ohella lain esitöissä todettiin, että uuden osakeyhtiölain voimaantulon jälkeen verotuskäytäntö oli kehittynyt siten, että erityisesti vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuvaa varojenjako oli korvattu

¹⁷⁵ Verohallinto 2024.

¹⁷⁶ Nykänen, 2025., s. 16.

¹⁷⁷ Immonen – Ossa – Villa, 2014., s. 226–228.

¹⁷⁸ Immonen – Ossa – Villa, 2014., s. 226–228.

¹⁷⁹ Nykänen, 2025., s. 16.

¹⁸⁰ Nykänen, 2024., s. 19

¹⁸¹ Nykänen, 2025., s. 20.

¹⁸² Villa, 2010., s. 350.

¹⁸³ HE 185/2013.

¹⁸⁴ HE 185/2013.

osingonjaolla, joka oli muodostunut keinoksi välttää suoraan osingosta maksettavaa veroa.¹⁸⁵ Esitöissä kiinnitettiin huomiota myös siihen ongelmaan, että varojenjako on usein käsitelty verotuksessa pääoman palautuksena, vaikka jaettavat varat eivät yhtiöoikeudellisesti ole olleet palautettavaa pääomaa, jonka seurauksena verotuksessa varojenjako on rinnastettu luovutukseen, vaikka osakkeenomistaja ei olisi itse sijoittanut yhtiöön varoja lainkaan.¹⁸⁶

Tästä johtuen lain säätämisessä on päädytty siihen, että yhtiön varojenjako-tilanteessa osingonkäsitteen on oltava laaja, eli voitonjakoa ja jakoa muista vapaan oman pääoman rahastoista on perusteltua verottaa aina lähtökohtaisesti osinkona riippumatta varojen alkuperäisestä luonteesta.¹⁸⁷ Lainsäätäjä kuitenkin rajoitti laajaa osingonkäsitettä siten, että poikkeustilanteissa varojenjako sijoitetun vapaan oman pääoman rahastosta on mahdollista verottaa luovutusvoittoverotuksen säännösten mukaisesti osinkoverotuksen sijaan.¹⁸⁸

Tuloverolain vapaan oman pääoman rahaston varojenjako koskevat säännökset tulevat sovellettavaksi riippumatta siitä, onko varoja jaettu osakeomistuksen suhteessa vai onko varojenjako suunnattu osakeomistuksesta poikkeavasti.¹⁸⁹ Koska säännöksissä oleva viittaus OYL 13:1§.1:n 1 kohtaan ei sisällä vaatimusta varojen jakamisesta osakeomistuksen suhteessa ja OYL 13:6§.4 puolestaan mahdollistaa varojen jakamisen myös muuten kuin osakeomistuksen mukaisessa suhteessa, voidaan tuloverolain varojenjaon verotusta koskevat säännökset näin ollen katsoa soveltuvan riippumatta siitä, onko varojenjako tapahtunut osakeomistuksen suhteessa vai ei.¹⁹⁰ Tämän ohella Verohallinto on katsonut, että tuloverolainsäädännön vapaan oman pääoman rahastosta suoritettua varojenjako koskevia säännöksiä sovelletaan myös sellaiseen tahoon kohdistuvaan varojenjako, joka on aikaisemmin ollut osakkeenomistaja, näin ollen on selvää, että tällaisessa tilanteessa varoja ei jaeta osakeomistuksen mukaisessa suhteessa¹⁹¹

Verohallinnon ohjeistuksessa ei kuitenkaan ole otettu kantaa TVL säännösten soveltuvuuteen tilanteissa, joissa varoja jaetaan osakkeenomistajien ulkopuolelle eli taholle, joka ei ole

¹⁸⁵ HE 185/2013.

¹⁸⁶ HE 185/2013.

¹⁸⁷ HE 185/2013.

¹⁸⁸ HE 185/2013.

¹⁸⁹ Engelberg – Hupli – Villa, 2022., s. 139.

¹⁹⁰ Nykänen, 2024., s. 19.

¹⁹¹ Verohallinto, 2023b.

koskaan omistanut yhtiön osakkeita. Tästä huolimatta ei voida pitää epäselvänä, etteikö TVL 45 a § tai verotuksen pääsääntö TVL 33 b § 6 momentti soveltuisi aina suunnattuun varojenjako, koska Verohallinnon mukaan säännökset soveltuvat tilanteisiin, joissa SVOP-rahastosijoitus palautetaan yhtiön entiselle osakkeenomistajalle olisi perusteltua katsoa, että sama ohjeistus koskisi näin ollen kaikkia ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksia niin kauan kun palautuksesta on asianmukaisesti sovittu, joko yhtiöjärjestyksessä tai osakassopimuksessa.

Osinkoa koskevien säännösten soveltamista SVOP-rahastosta tehtävään varojenjako vahvisti myös muun muassa Korkeimman hallinto-oikeuden 2008:6 ratkaisu jossa on katsottu, että osinko, joka on jaettu osakeomistuksen suhteesta poikkeavasti, mutta yhtiöjärjestyksen mukaisesti oli verotuksessa osinkoa.¹⁹² Kyseinen ratkaisu johti myöhemmin siihen, että tuloverolakiin otettiin työpanososinkoa koskevat säännökset.¹⁹³ Nykyäänkin verolainsäädännössä ei ole työpanososinkoa lukuun ottamatta muita nimenomaisia säännöksiä osakeomistuksen suhteesta poikkeavan varojenjaon verotuksesta.¹⁹⁴ Näin ollen KHO 2008:6 ratkaisua voidaan pitää vero-oikeudellisesti hyvinkin merkittävänä tapauksena, sillä se on tuonut selkeyttä osakeomistuksen suhteesta poikkeavaa varojenjako koskevaan verotuskäytäntöön.

Vuonna 2006 valtiovarainministeriön yritysverotuksen kehittämistyöryhmän antamassa raportissa oli kuitenkin katsottu, että toiselle osakkeenomistajalle tai ulkopuoliselle taholle jaettu osinko, johon osakkeenomistajalla olisi ollut oikeus, ei ole tuloverotuksessa osinkoa.¹⁹⁵ Raportissa on katsottu, että mikäli kysymys on ollut osingon jaon sijaan pääomanpalautuksesta, kuten SVOP-rahastosijoituksen palautuksesta, tulee varojenjako soveltaa luovutusvoittoa koskevia säännöksiä.¹⁹⁶ Nykyään tuloverolainsäädännössä onkin vuodesta 2014 alkaen sovelletut säännökset siitä, milloin varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta pidetään osinkona ja milloin puolestaan omaisuuden luovutuksena (HE185/2013). Näin ollen pääsääntönä voidaan pitää sitä, että vapaan oman pääoman rahaston varojenjako on tuloverotuksessa lähtökohtaisesti osinkoa, tämä on perusteltu tuloverolain esitöissä muun

¹⁹² KHO 2008:6.

¹⁹³ Nykänen, 2025., s. 20.

¹⁹⁴ Verohallinto 2024.

¹⁹⁵ VM 4/2006 s. 173.

¹⁹⁶ Verohallinto, 2007.

muassa sillä, että vapaan oman pääoman siirtoa osakkeenomistajalle lähtökohtaisesti mahdollista pitää voitonjaon luonteisena (HE185/2013). Perusteluissa on tuotu myös esiin se, että osinko ja varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta on rinnastettu toisiinsa osakeyhtiölaissa (HE 185/2013), näin ollen on katsottu luontevaksi, että myös verotuksessa niihin sovelletaan samaa verotuskäytäntöä. Myös tilanteet, joissa SVOP-rahaston varoja jaetaan muille henkilölle kuin sijoituksen tehneelle haluttiin ottaa osinkoverotuksen piiriin (HE185/2013). Näin ollen tuloverolain esityöt vahvistavat osaltaan sen, että TVL lain säännöksen koskien SVOP-sijoituksen suunnattua palautusta soveltuvat myös tilanteisiin, joissa sijoituksen on tehnyt yhtiön ulkopuolinen taho.

Koska tässä tutkielmassa perehdytään SVOP-sijoitusten palautukseen listaamattomasta yhtiöstä, on TVL 33b§ merkityksellisin säännös nyt käsiteltävänä olevana aiheen kannalta. Lain kohdan mukaisesti muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatua osakeyhtiölain 13 luvun 1§ 1 kohdassa tarkistettua varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta pidetään osinkona, ja siihen sovelletaan 45§a:ssä säädettyin poikkeuksin, mitä tässä pykälässä säädetään (TVL 33b§).

Näin ollen voidaan katsoa asianmukaiseksi, että Verohallinto on ottanut päivitettyssä ohjeessa kantaa siihen, milloin vastikkeeton SVOP-sijoitus voidaan verottaa TVL 45s§:n mukaisesti luovutuksena suosivan varojenjaon periaatteiden sijaan. Tämä vahvistaa aikaisempaa tulkintaa siitä, että vastikkeettoman SVOP-sijoituksen palautukseen ei tulisi soveltaa osinkoa koskevaa verotusta, sillä kyse ei ole voitonjaosta vaikkakin osakeyhtiölain ja vero-oikeuden käsitteet ovat rinnastettu. Tästä huolimatta pääomanpalautukseen tulisi soveltaa sellaista verotusta, joka kuvastaisi palautuksen tosiasiallista luonnetta todenmukaisesti ja olisi sijoittajan tehneelle taholle mahdollisimman oikeudenmukainen, sillä osinkoverotus saattaa olla palautuksen saajalle luovutusvoittoverotusta ankarampi.

6.3. ”Korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautuksen verottaminen luovutuksena

6.3.1. Tuloverolain 45a§ suunnatun SVOP-palautuksen luovutuksena verotettaessa

Kuten mainittu Verohallinto lähtee SVOP-rahastoa koskevan ohjeistuksen osalta edelleen liikkeelle suosivan varojenjaon verotuksen lähtökohdista, koska se on katsottu SVOP-sijoituksen palautuksen verotuksessa niin sanotuksi pääsäännöksi siitä huolimatta, että niiden

ei voida katsoa soveltuvan osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksen perusteella suoritettavaan osakeomistuksesta poikkeavaan varojenjako.¹⁹⁷ Verohallinnon 16.12.2024 julkaisemassa vapaan oman pääoman rahaston varojenjako verotuksessa koskevassa ohjeessa on esitetty uudenlaisia edellytyksiä sille, missä poikkeustilanteissa verotuksessa on mahdollista hyväksyä SVOP-sijoituksen palautus verotettavaksi suoraan varojensaajalla TVL 45 a §:n mukaisena luovutuksena ilman, että luovutukseen sovellettaisiin suosivan varojenjaon verottamisen pääsääntöä.¹⁹⁸ Verohallinnon ohjeistus tukee tuloverolain säätämistä koskevaa hallituksen esityksen perusteluita tilanteista, joissa SVOP-rahaston palautusta on mahdollista kohdella verotuksessa luovutuksena. Koska säännökset varojenjaon käsittelemisestä luovutuksena ovat poikkeussäännöksiä, tulee niitä valtiovarainvaliokunnan mietinnön 32/2013 vp mukaisesti tulkita suppeasti.¹⁹⁹ Poikkeussääntö vapaan oman pääoman rahaston varojenjaon kohtelusta luovutuksena koskee listaamattomasta yhtiöstä jaettuja vapaan oman pääoman varoja.²⁰⁰

Tuloverolain 45a§:n ja elinkentuloverolain 6.1 c §:n mukaan SVOP-rahastosta jakaminen on mahdollista käsitellä luovutuksena. TVL 45 a §:n mukaisesti muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatua osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 1 kohdassa tarkoitettua varojenjakoja vapaan oman pääoman rahastosta pidetään veronalaisena luovutuksena siltä osin kuin verovelvolliselle palautetaan tämän yhtiöön tekemä pääomansijoitus, jos

1. pääomansijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa kulunut enintään kymmenen vuotta; ja
2. 2 pykälässä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä luotettavan selvityksen.

SVOP-varojenjaon käsitteleminen luovutuksena edellyttää siten sitä, että verovelvollinen kykenee antamaan luotettavan selvityksen siitä, että:

1. palautus tapahtuu sijoituksen tehneelle verovelvolliselle,
2. sijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa kulunut enintään kymmenen vuotta ja

¹⁹⁷ Verohallinto 2023b.

¹⁹⁸ Verohallinto 2024.

¹⁹⁹ VaVM 32/2013 vp.

²⁰⁰ VaVM 32/2013 vp.

3. verovelvollinen esittää näissä pykälissä tarkoitettujen edellytysten täyttymisestä luotettavan selvityksen.²⁰¹

Näin ollen varojenjako verotetaan luovutuksena ainoastaan verovelvollisen vaatimuksesta, muuten verotus tapahtuu edellä mainitusti osinkotulona, joten verovelvollisella on melko erikoinen tilaisuus niin sanotusti valita veroseuraamukset tilanteissa, joissa TVL 45 a § mahdollistaa varojenjaon verottamisen luovutuksena.²⁰²

6.3.2. Verohallinnon ohjeistus luovutuksena verottamiseen

Verohallinnon päivitetystä ohjeistuksessa on toisin sanoen kyse siitä, missä tilanteissa luovutusvoittoverotuksessa SVOP-sijoituksen korvamerkintä tunnustetaan niin tehokkaaksi, että tällaisen sijoituksen palauttaminen verotetaan pelkästään sijoituksen saajalla eikä suosivan varojenjaon periaatteiden mukaisesti.²⁰³ Vero-oikeudellisesti voidaan päätellä, että kyse on verotuksessa hyväksyttävästä suunnatusta varojenjaosta silloin, kun Verohallinnon ohjeessa asetetut edellytykset täyttyvät, mikäli edellytykset eivät täyty, varojenjako katsotaan suosivaksi ja siihen sovelletaan aiemmin kuvatun mukaisesti suosivaa varojenjako koskevia verotuksellisia periaatteita.²⁰⁴

Verohallinnon ohjeissa on lähdetty liikkeelle siitä, että mikäli osakkeenomistajalle suunnattavaa varojenjako on edeltänyt saman osakkeenomistajan tekemä vastikkeeton pääomansijoitus ja tälle osakkeenomistajalle suunnattavan varojenjaon määrä on suuruudeltaan enintään osakkeenomistajan aiemmin tekemän vastikkeettoman pääomansijoituksen suuruinen, on silloin kysymys sijoituksen palauttamisesta sen tekijälle.²⁰⁵ Verohallinto on katsonut ohjeisuksessa tällaisen varojenjaon poikkeavan osingosta, eikä ole katsonut saajan varallisuusaseman palautuksen seurauksena paranevan verrattuna tilanteeseen ennen sijoituksen tekemistä, koska varojenjaossa osakkeenomistajalle palautetaan hänen aiemmin tekemänsä pääomansijoitus.²⁰⁶ Tämä Verohallinnon ohjeistus tukee pitkälti aiemmin

²⁰¹ Mattila, 2017., s. 15.

²⁰² Nykänen, 2018., s. 10.

²⁰³ Verohallinto 2024.

²⁰⁴ Verohallinto 2024.

²⁰⁵ Verohallinto 2024.

²⁰⁶ Verohallinto 2024.

esitettyä näkemystä siitä, että SVOP-sijoituksen palautusta ei voida rinnastaa osinkoon, eikä saajan varallisuusasema tosiasiallisesti parane, koska kyse on pelkästään aiemman pääomansijoituksen palauttamisesta.

Verohallinnon ohjeen mukaan suunnattuun varojenjako SVOP-rahastosta ei sovelleta suosivaa varojenjako koskevia periaatteita, jos varojenjaossa täyttyvät seuraavat edellytykset:

1. jaettavat varat ovat peräisin vastikkeettomasta pääomansijoituksesta;
2. varoja jaetaan kohdassa 1 tarkoitetun pääomansijoituksen tekijälle;
3. suunnatun varojenjaon määrä ei ylitä kohdassa 1 tarkoitetun pääomansijoituksen tekijän yhtiöön sijoittaman vastikkeettoman pääomansijoituksen määrää tai sitä, mitä siitä on aiempien varojenjakojen perusteella jäljellä;
4. pääomasijoitus on jo sijoituksen tekemisen yhteydessä yksilöity esimerkiksi yhtiöjärjestyksessä, osakassopimuksessa tai muussa osakkaiden välisessä sopimuksessa siten, että pääomasijoituksen alkuperä voidaan osoittaa selvästi;
5. pääomansijoituksen tekemisen yhteydessä sovitaan, että tilanteessa, jossa vapaan oman pääoman rahastosta jaetaan varoja, jotka ovat peräisin tietyn osakkeenomistajan tekemästä vastikkeettomasta pääomansijoituksesta, varoja ei jaeta osakeomistuksen suhteessa, vaan ne palautetaan sijoituksen tekijälle; ja
6. kohdassa 1 tarkoitettua pääomansijoitusta ei ole tehty sellaisissa olosuhteissa, joiden perusteella yhtiön muiden osakkaiden voitaisiin katsoa saaneen pääomansijoituksen tekijältä lahjan.²⁰⁷

Käytännössä tämä tarkoittaisi esimerkiksi sitä, että

Yhtiön osakekannan omistavat tasaosuuksin H ja I. Vuonna 2020 H teki yhtiön sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon 50 000 euron suuruisen vastikkeettoman pääomansijoituksen. Pääomansijoitus oli tekohetkellä yksilöity siten, että sen alkuperä on mahdollista selvästi osoittaa. H ja I ovat lisäksi sopineet osakassopimuksessa, että mikäli rahastosta jaetaan varoja, jotka ovat peräisin H:n tekemästä pääomansijoituksesta, nämä varat

²⁰⁷ Verohallinto 2024.

palautetaan kokonaisuudessaan H:lle. I:n ei ole katsottu saaneen verotuksessa lahjaa H:n tekemän sijoituksen johdosta.

Vuonna 2024 yhtiö jakaa H:lle varoja SVOP-rahastosta 50 000 euroa. Rahastossa ei ole ollut muita varoja kuin H:n 4 vuotta aikaisemmin tekemä pääomansijoitus, ja nyt jaettavat varat perustuu yksinomaan tähän sijoitukseen. H:lle suoritettava varojenjako ei täytä suosivan varojenjaon tunnusmerkkejä, vaan siihen sovelletaan tuloverolain mukaisia vapaan oman pääoman rahastosta tehtävää varojenjako koskevia säännöksiä.

Näin ollen näiden edellytysten täytyessä Verohallinto katsoo, että varojenjako on saajansa tuloa ja silloin tuloverolain (1535/1992, TVL), lain elinkeinotulon verottamisesta (360/1968, EVL) tai maatilatalouden tuloverolain (543/1967, MVL) vapaan oman pääoman rahaston varojenjako koskevat säännökset soveltuvat.²⁰⁸ Verohallinnon mukaan merkitystä ei ole sillä, verotetaanko varoja tällaisessa tilanteessa osinkoa vai luovutusta koskevien säännösten mukaisesti mutta varojenjako tulee verotettavaksi sen tahon tulona, jolle varat on jaettu, eikä siis suosivan varojenjaon periaatteiden mukaisesti.²⁰⁹ Erityisen tärkeää on huomata, että näiden edellytysten täytyessä varojenjaosta ei aiheudu veroseuraamuksia yhtiön muille osakkeenomistajille kuten ei kuuluisikaan, sillä kukaan muu ei tosiasiallisesti saa tuloa palautuksesta kuin palautuksen saaja itse.²¹⁰

Verohallinnon ohjetta suunnatusta varojenjaosta on pidetty hyvin merkittävänä uudistuksena.²¹¹ Verohallinnon ohjeen julkaisemisen jälkeen vero-oikeudellisessa keskustelussa on alettu käyttää käsitettä ”ehdollinen osakevastikkeeton SVOP-sijoitus”.²¹² Termillä viitataan sijoitukseen, joka tehdään sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoon ilman, että sijoittaja saa vastineeksi osakkeita tai muuta vastiketta, ja johon liittyy ehto sijoituksen mahdollisesta palauttamisesta sijoittajalle tulevaisuudessa”.²¹³

Ohjeen mukaiset edellytykset suunnatun varojenjaon verottamisesta vain varat saaneen verovelvollisen tulona tuloverolain varojenjako koskevien säännösten mukaisesti ovat

²⁰⁸ Verohallinto 2024.

²⁰⁹ Verohallinto 2024.

²¹⁰ Verohallinto 2024.

²¹¹ Kyläkallio – Ojala, 2024.

²¹² Kyläkallio – Ojala, 2024.

²¹³ Kyläkallio – Ojala, 2024

perusteluja erityisesti juuri sen vuoksi, että palautuksen saa vain yksi taho eikä muille osakkeenomistajille jaeta varoja, jolloin heitä ei luonnollisesti tule myöskään verottaa. Tämän ohella voidaan myös todeta, että ohjeistus vahvistaa myös sitä, että palautuksen saajaa ei tule verottaa perintö- ja lahjaveroain säännösten mukaisesti, sillä kuten Verohallinnon ohjeessa todetaan kyse on pääomasijoituksen palautuksesta, jolloin sijoitusta ei tule katsoa lahjaksi osakkeenomistajilta. Verotuksen kannalta olennaisinta on, että sijoitetut varat on sovittu palautettaviksi ja palautettavien varojen alkuperä on yksilöitävissä eli ”korvamerkitty”. Näin ollen kun sijoitus tehdään on hyvin tärkeää huolehtia siitä, että varojen alkuperä yksilöidään selkeästi ja sijoitukseen liittyy alusta asti palautusehto.

Verohallinnon varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta koskevaan ohjeeseen otettiin tulkintakannanotto, joka rajoittaa suosivan varojenjaon periaatteiden soveltamista edellä mainituissa tilanteissa, joissa varoja ei jaeta osakeyhtiölain tai yhtiöjärjestyksen mukaan varojenjakoan oikeutetulle. Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että yhtiöjärjestykseen otettu määräys olisi tehokkaampi tapa sopia ”korvamerkityn” eli palautusehtoisen SVOP-sijoituksen suunnatusta takaisinmaksusta kun osakassopimus, koska tällöin osakkeiden luovutukset eivät johtaisi muutoksiin sopimuksissa.²¹⁴ Kannanotto koskee tilanteita, joissa SVOP-rahaston varojenjakoa suunnataan osakkeenomistajalle, joka on aiemmin tehnyt kyseisen vastikkeettoman pääomasijoituksen.²¹⁵ Siitä huolimatta, että yhtiöjärjestykseen otettu määräys olisi tehokkaampi tapa sopia, on osakassopimuskin Verohallinnon ja oikeuskäytännön tulkintojen perusteella katsottu päteväksi ja tehokkaaksi tavaksi sopia SVOP-sijoituksen ”korvamerkitsemisestä”. Tärkeintä siis niin yhtiöoikeudellisesti kuin myös vero-oikeudellisesti on, että ”korvamerkitsemisestä” ja näin ollen myös suunnatusta palautuksesta on sovittu jommassakummassa.

Verohallinnon ohjeistuksen voidaan katsoa antavan osakassopimukselle vero-oikeudellisesti melko paljonkin painoa-arvoa, sillä osakassopimus on mainittu ohjeistuksessa yhtenä mahdollistajana sille, että suosivan varojenjaon periaatteita ei sovelleta SVOP-sijoituksen palautukseen. Tämä Verohallinnon ohjeistus tarkoittaa yhtiöoikeudellisesti myös sitä, että osakassopimuksella olisi mahdollista ”korvamerkitä” sijoitetut varat SVOP-sijoituksen

²¹⁴ Keskitalo, 2021., s. 23-24.

²¹⁵ Keskitalo, 2021., s. 23-24.

tehneelle taholle, jotta niiden alkuperä on palautuksen yhteydessä mahdollista luotettavasti osittaa.

6.3.3. Kymmenen vuoden määräaika luovutuksena verottamiseen

TVL 45a§:n mukaisesti pääomansijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa saanut kulua enintään kymmenen vuotta, jotta palautus on mahdollista verottaa luovutuksena.

Lainsäädännössä ei kuitenkaan ole suoraan mitään vastausta siihen, miksi varoja on mahdollista verottaa luovutuksena vain tilanteissa, joissa palautus tehdään enintään kymmenen vuoden kulutta alkuperäisen sijoituksen tekemisestä.

Tähän liittyen on melko viimeaikainen KHO:n ratkaisu KHO 2022:53, joka tuo tärkeän linjauksen tilanteeseen, jossa osakeyhtiön SVOP-rahastoon on tehty useita sijoituksia eri ajankohtina, osa yli ja osa alle TVL 45a §:n mukaisen kymmenen vuoden aikarajan.

Tapauksessa oli kyse siitä, missä määrin tällaisia eri-ikäisiä sijoituksia on mahdollista palauttaa sijoituksen tehneelle taholle siten, että palautusta verotettaisiin luovutuksena eikä osinkona.²¹⁶ Verohallinnon antamassa ohjeistuksessa ei ole suoranaisesti mainittu kymmenen vuoden määräaika. Tämä kymmenen vuoden aikaraja on kuitenkin säädetty lain tasolla, ja sen on tarkoitus rajata tilanteet, joissa pääomansijoituksen palautus on mahdollista katsoa olevan vielä riittävän lähellä alkuperäistä sijoitusta.

Keskusverolautakunta (KVL) oli aiemmassa päätöksessään (42/2020) katsonut, että luovutuksena on mahdollista verottaa vain se osa varoista, joka vastaa kymmenen vuoden sisällä tehtyjä SVOP-sijoituksia niin kauan kun palautettava määrä ei ylitä näiden sijoitusten määrää. KVL ei kuitenkaan ottanut päätöksessään kantaa siihen, miten palautus konkreettisesti kohdistetaan eri aikoina tehtyihin sijoituksiin.²¹⁷ Tämän ohella KVL ei ratkaisussaan katsonut, että yksilöityä selvitystä edellytettäisiin siitä, mistä sijoituksesta varat palautetaan.²¹⁸

KVL:n päätökseen ei oltu tyytyväisiä, joten asia oltiin viety korkeimman hallinto-oikeuden ratkaistavaksi. KHO puolestaan katsoi, että palautuksen verotuksellinen kohtelu ei voi perustua siihen, että yhtiö tai osakkeenomistaja vakuuttaa palautuksen kohdistuvan vain

²¹⁶ KVL (42/2020).

²¹⁷ KVL (42/2020).

²¹⁸ KVL (42/2020).

tiettyihin sijoituksiin.²¹⁹ Päätöksessään KHO linjasi, että mikäli yhtiön SVOP-rahastoon on tehty sijoituksia eri ajankohtina, palautettavat varat katsotaan tulevan kaikista sijoituksista suhteessa niiden määrään, ei vain uusimmista sijoituksista.²²⁰ Tämä KHO:n linjaus estää siten, että yhtiöllä tai sijoittajalla olisi mahdollisuus niin sanotusti valita, mitkä varat palautetaan, ja siten vältellä osinkoverotusta esittämällä, että palautus koskee vain alle kymmenen vuotta vanhoja sijoituksia. KHO:n mukaan näin on kuitenkin mahdollista tehdä vain niissä tilanteissa, mikäli kykenee esittämään luotettavan selvityksen, että palautus tosiasiaa kohdistuu vain tiettyihin, esimerkiksi uusiin, sijoituksiin.²²¹ Tällainen luotettava selvitys on erityisesti mahdollista palautusehtoisen SVOP-sijoituksen osalta, sillä varojen palautuksesta on tehty osakassopimus tai yhtiöjärjestykseen otettu määräys, jossa sovitaan niin sijoituksen ”korvamerkitsemisestä” kuten myös varojen suunnatusta palautuksesta.

Tämä KHO:n tulkinta merkitsee näin ollen sitä, että jos osa SVOP-rahaston pääomasta koostuu yli 10 vuotta vanhoista sijoituksista, varojen palautus verotetaan osittain osinkona.²²² KHO:n perustelujen mukaan tällainen linja varmistaa sen, ettei verokohtelu perustu verovelvollisen omaan harkintaan.²²³ KHO oli perusteluissaan myös viitannut lain esitöihin, joiden mukaan luovutuksena verottaminen edellyttää aina selvitystä palautettavien varojen yhteydestä tiettyyn pääomasijoitukseen, mikäli tällaista yhteyttä ei ole mahdollista luotettavasti osoittaa, varojenjakoja pidetään osinkona.²²⁴ Kuten edellä on todettu, ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen suunnatun palautuksen osalta, josta on tehty osakassopimus tai yhtiöjärjestysmääräys ei ole ongelmaa luotettavasti osoittaa palautettavien varojen yhteyttä tiettyyn pääomasijoitukseen.

Päätös tuo selkeän muutoksen aiempaan KVL:n linjaan ja osaltaan tiukentaa edellytyksiä sille, milloin SVOP-rahastosta on mahdollista palauttaa varoja luovutusvoittoverotuksen piirissä. Samalla se osoittaa, että kymmenen vuoden määräaika ei ole mahdollista soveltaa niin sanottuna kokonaiskattona, vaan palautusten ajallinen kohdistaminen edellyttää sijoituskohtaista tarkastelua ja dokumentointia. Ratkaisu ei sinällään tuo uusia edellytyksiä

²¹⁹ KHO 2022:53.

²²⁰ KHO 2022:53.

²²¹ KHO 2022:53.

²²² KHO 2022:53.

²²³ KHO 2022:53.

²²⁴ KHO 2022:53.

palautusehtoisen SVOP-sijoituksen suunnattuun palautukseen, sillä se voidaan katsoa yhtiöoikeudellisesti varojenjakona tapana sen verran poikkeukselliseksi, että mikäli se halutaan palauttaa suunnatusti tai ylipäätään halutaan palauttaa tulee tästä olla asianmukainen dokumentointi ja varojen ”korvamerkintä”. Näin ollen tämä KHO:n linja vahvistaa ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen osalta ennestään osakassopimuksen tai yhtiöjärjestyksensä merkitystä palautuksen verotuksessa.

Kuten aiemmin todettu kymmenen vuoden määräajalle ei ole lainsäädännössä virallista perustelua mutta KHO:n ratkaisusta voitaneen katsoa, että tuloverolain kymmenen vuoden määräajalla olisi tarkoitus lähtökohtaisesti puuttua yli kymmenen vuotta vahojen sijoitusten verotukseen.²²⁵

6.4. Yhtiön entisen osakkeenomistajan ja ulkopuolisen tahon tekemän SVOP-sijoituksen suunnattu palauttaminen verotuksessa

Kuten tutkimuksessa on aiemmin todettu, Verohallinto ei ole ottanut ohjeistuksessaan kantaa siihen, sovelletaanko ulkopuolisen tahon tekemään ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen palautukseen TVL 33 b §:n 6 momentin nojalla osinkoverotusta koskevia säännöksiä vai TVL 45 a §:n ja TVL 46 a §:n luovutusvoittoverotuksen säännöksiä. Oikeuskirjallisuudessa tämä on katsottu verotuksellisesti haastavaksi, sillä palauttaessa SVOP-sijoituksen sellaiselle taholle, joka ei ole ollut yhtiön osakkeenomistaja on tällaista tuloa vaikea esittää osingoksi tai edes osakkeisiin liittyväksi luovutukseksi, sillä sijoituksen tehnyt taho ei ole missään vaiheessa omistanut yhtiön osakkeita.²²⁶ Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että silloin kun palautettava määrä on enintään SVOP-sijoituksen suuruinen kuten verohallinnon ohjeissa on esitetty, ei palautuksen kuuluisi edes aiheuttaa verotettavaa tuloa.²²⁷ Näin ollen olisi luontevaa edellä esitetyn mukaisesti, että mikäli SVOP-sijoituksesta ulkopuolisen tahon kanssa on tehty asianmukainen sopimus, soveltuisivat samat säännökset tällaiseen palautukseen kun, jotka soveltuvat osakkeenomistajan tai entisen osakkeenomistajan palautukseen.

Verohallinnon päivitetty ohje kohdistuu ennen kaikkea osakevastikkeettoman SVOP-sijoituksen palauttamiseen sijoituksen tehneelle yhtiön osakkeenomistajalle, tulkinta on

²²⁵ Karimeri, 2022.

²²⁶ Mattila 2017, s. 15.

²²⁷ Penttilä, 2014., s. 126.

kutenkin ulotettu koskemaan myös tilanteita, jossa yhtiön entiselle osakkeenomistajalle palautetaan SVOP-rahastoon tehty sijoitus.²²⁸ Verohallinto ei ole kuitenkaan ottanut ohjeessa kantaa siihen, sovelletaanko ohjeen mukaisia periaatteita myös tilanteisiin, joissa SVOP-sijoituksen on tehnyt muu taho kuin yhtiön osakkeenomistaja. Ei kuitenkaan vaikuta perustellulta, että verohallinnon ohjeen mukaista tulkintaa rajoitettaisiin koskemaan vain niitä tilanteita, joissa osakevastikkeeton SVOP-sijoitus palautetaan yhtiön osakkeenomistajalle eikä samat edellytykset täyttyessään soveltuisi myös ulkopuoliselle taholle palautettavaan SVOP-sijoitukseen.²²⁹ Voidaan kuitenkin todeta, että edellä esitetyn mukaisesti, mikäli ulkopuolisen tahon ”korvamerkitty” SVOP-sijoitus halutaan palauttaa ilman suosivan varojenjaon periaatteiden soveltamista on tällaisessakin tapauksessa otettava sovittava palauttamisesta osakassopimuksessa.²³⁰ Yhtiöjärjestyksen määräys ei ole välttämättä tehokkain tapa turvata sijoituksen palauttamista yhtiön ulkopuoliselle taholle koska sijoituksen tekijä ei voi estää yhtiöjärjestyksen muuttamista, sillä hän ei ole osakkeenomistaja.²³¹

Verotuksellisesti haasteita luo kuitenkin eniten tilanteet, joissa palautuksen saanut taho on, joko luopunut osakkeistaan ja näin ollen ei ole enää osakkeenomistaja tai ei ole koskaan ollutkaan sijoituksen kohteena olleen yhtiön osakkeenomistaja. Silloin kun SVOP-rahastosta palautetaan suunnatusti sijoituksen aiemmin tehneelle henkilölle, joka ei ole yhtiön osakkeenomistaja varojenjako hetkellä, jaetuista varoista on TVL 33 b.2 §:n mukaisesti 75 % veronalaista ansiotuloa ja 25 % verovapaata.²³² Tämä johtuu puhtaasti siitä, että verovelvollisella ei ole varojenjako hetkellä yhtiön osakkeita, joiden arvon vuotuisen tuoton perusteella varojenjako olisi mahdollista verottaa osin tai kokonaan pääomatulona.²³³ Mikäli palautus kuitenkin tehtäisiin kymmenen vuoden kuluessa sijoituksen tekemisestä, verovelvollisella olisi mahdollisuus vaatia varojenjaon verottamista luovutusvoittoa koskevien säännösten mukaan osinkotulo verotuksen sijaan.²³⁴ Tällöin sijoitetun varojen palautus johtaa verotuksessa niiden katsomiseen kokonaisuudessa verovelvollisen tulona (TVL 45a§).

²²⁸ Verohallinto 2024.

²²⁹ Nykänen, 2024., s. 21.

²³⁰ Nykänen, 2024., s. 21.

²³¹ Nykänen, 2024., s. 22.

²³² Verohallinto, 2023a.

²³³ Verohallinto, 2023a.

²³⁴ Nykänen, 2024., s. 22.

Muulla henkilöllä kuin osakkeenomistajalla eli sellaisella SVOP-sijoituksen tehneellä taholla, joka ei ole missään vaiheessa omistanut yhtiön osakkeita luovutusvoittona verotettava varojenjako on kokonaisuudessaan pääomatuloa.²³⁵

6.5. Hankintameno

Lähtökohtaisesti luovutusvoittoa laskettaessa 45 a §:ssä tarkoitettusta varojenjaosta vähennetään osakkeen poistamaton hankintameno, kuitenkin enintään luovutuksena pidettävän varojenjaon määrä (TVL 46a§). Jos osakkeen poistamaton hankintameno on luovutuksena pidettävää varojenjako pienempi, vähennetään poistamattoman hankintamenon määrä (46a§).

Luovutusvoiton laskennassa vähennetty hankintamenon määrä vähennetään osakkeen poistamattomasta hankintamenosta (46a§). Silloin kun SVOP-sijoituksen suunnattu palautus täyttää TVL 45a§:n edellytykset luovutuksena verottamiseen, sovelletaan varojenjaossa saadun luovutusvoiton laskemiseen edellä kuvattua TVL 46a§. Tämän mukaan luovutushintana pidetään rahastosta palautettavaien varojen määrää.²³⁶

Esimerkiksi

A omistaa Y Oy:n osakkeita 100 kappaletta, jotka hän on ostanut vuonna 2010, 50 000 eurolla. Vuonna 2020 A teki yhtiöön vastikkeettoman SVOP-sijoituksen 100 000 eurolla eikä näin ollen saanut sijoituksen vastineeksi Y Oy:n osakkeita. Tällöin A:n omistamien Y Oy:n osakkeiden hankintameno on 150 000 euroa. Koska vastikkeettomasta SVOP-sijoituksesta ei saa uusia osakkeita katsotaan sijoitus tehdyksi nykyisiin omistamiin osakkeisiin, jolloin tämä lisää osakkeiden hankintamenoa.

Jos A:lle palautetaan myöhemmin hänen vuonna 2020 tekemänsä SVOP-rahastosijoitus (100 000€), ja palautus täyttää TVL 45a§:n edellytykset niin luovutushintana pidetään palautettavaa rahamäärää esimerkiksi 100 000€. Tällöin hankintamenona vähennetään osakkeiden poistamaton hankintameno, kuitenkin enintään 100 000€. Jolloin luovutusvoitto on $100\,000\text{€} - 100\,000\text{€} = 0\text{€}$, näin ollen osakkeiden uusi poistamaton hankintameno on $150\,000\text{€} - 100\,000\text{€}$ eli 50 000€.

²³⁵ Verohallinto 2024.

²³⁶ Mattila, 2017., s. 15.

Tämä säännös estää sen, että hankintameno voitaisiin vähentää useamman kerran saman omaisuuserän osalta, ja varmistaa verotuksen oikeellisuuden myös tulevilla luovutustilanteissa. Tämän ohella luovutusvoiton laskutapa tarkoittaa käytännössä sitä, että luovutusvoittona verotettava varojenjako ei yleensä johda veronalaisen voiton syntymiseen.²³⁷ SVOP-rahaston varojenjako johtaa veronalaisen luovutusvoiton syntymiseen vain niissä tilanteissa kun osakkeen poistamaton hankintameno on luovutuksena pidettävää varojenjako pienempi.²³⁸ Tällaisessa tilanteessa jaettujen varojen määrästä vähennetään osakkeen koko poistamaton hankintameno, jolloin osakkeen hankintameno alenee nolnaan.²³⁹

Lisäksi kuitenkin tuloverolain 46.1§:n sisältää luovutusvoiton laskemiseen, jonka mukaan omaisuuden luovutuksesta saatu voitto on mahdollista laskea kahdella eri tavalla. Ensimmäinen luovutusvoitto on mahdollista laskea siten, että luovutushinnasta vähennetään luovutetun omaisuuden poistamaton hankintameno ja voiton hankkimisesta olleiden menojen yhteismäärä (TVL 46.1§). Toisena vaihtoehtona luovutusvoitto on mahdollista laskea sillä tavalla, että luovutushinnasta vähennetään hankintameno-olettama (TVL 46.1§). Jos luovutettu omaisuus on ollut luovuttajalla vähintään 10 vuoden ajan, on hankintameno-olettaman suuruus silloin 40 % luovutushinnasta (TVL 46.1§). Muissa tilanteissa hankintameno-olettaman suuruus on 20 % luovutushinnasta (TVL 46.1§).

Eli TVL 46a§ sisältää pääsäännön SVOP-rahastosta tapahtuvan varojenjaon luovutusvoiton laskemiseen tilanteissa, joissa varojen palautus katsotaan luovutukseksi. Puolestaan TVL 46.1§:n säännös koskee hankintameno-olettamaa, näin ollen TVL 46a§:n soveltuvuus on rajoitettu vain tilanteisiin, joissa SVOP-rahastosta jaetaan varoja ja näitä varoja kohdellaan verotuksessa luovutuksena.

Tapauksessa Helsingin HAO 7.8.2017 taltio 17/0685/3 on ottaa kantaa siihen, oliko SVOP-rahaston varojenjaossa syntynyt voitto laskettaessa mahdollista vähentää TVL 46.1 §:n mukainen hankintameno-olettama vai oliko luovutusvoitto laskettava vain TVL 46a §:n perusteella.

²³⁷ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²³⁸ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²³⁹ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

6.5.1. Helsingin HAO 7.8.2017 taltio 17/0685/3

Ensinnäkin on syytä huomioida, että TVL 46a §:ssä, joka koskee vapaan oman pääoman rahastosta jaettuja varoja verotettaessa luovutuksena ei lainkaan mainita hankintameno-olettamaa tai viitata 46.1 §:ään.²⁴⁰

Lisäksi, lain esitöissä ei suoranaisesti oteta kantaa siihen, onko hankintameno-olettama mahdollista ylipäätään vähentää (HE 185/2013). Hallituksen esityksessä katsotaan ainoastaan, että luovutuksena verotettavasta varojenjaosta vähennetään osakkeen verotuksessa vähennyskelpoisesta hankintamenosta se määrä, joka vastaa luovutuksena käsiteltävän varojenjaon määrää (HE 185/2013). Vähennettävä määrä voi kuitenkin olla enintään osakkeen vähentämättä olevan hankintamenon määrä eli hankintamenoa suurempaa määrää eli hankintameno-olettamaa ei olisi mahdollista vähentää.²⁴¹

Ratkaisussaan hallinto-oikeus katsoi, että pääomanpalautuksessa ei ole kyse osakkeiden luovutuksesta, vaan ainoastaan vapaan oman pääoman rahastosta saatujen varojen verottamisesta luovutusvoittona tietyin edellytyksin.²⁴² Hallinto-oikeuden mukaan TVL 45a § ja TVL 46a § muodostavat erityissäännösten kokonaisuuden suhteessa luovutusvoiton laskemista koskevaan TVL 46 §:n yleissäännökseen.²⁴³ Luovutusvoiton määrä oli ratkaisun perustelujen mukaan siten laskettava TVL 45a §:ssä tarkoitettusta pääomanpalautuksesta yksinomaan TVL 46a §:n mukaisesti eikä TVL 46.1 §:ssä säädetty hankintameno-olettama tullut sovellettavaksi.²⁴⁴

Ratkaisu tarkoittaa sitä, että korvamerkityn SVOP-sijoituksen palautuksessa verotus tapahtuu ainoastaan todellisen hankintamenon perusteella eikä hankintameno-olettamaa ole mahdollista soveltaa. Tulkinta merkitsee erityisesti sitä, että vapaan oman pääoman rahastosta palautettu määrä katsotaan kokonaan veroalaiseksi pääomatuloksi siltä osin kuin palautettava määrä ylittää osakkeen hankintamenon. Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että tällaiset tilanteet ovat kuitenkin harvinaisia johtuen siitä, että luovutuksena verotetaan ainoastaan sellainen vapaan oman pääoman rahastoon merkityn pääomasijoituksen palautus, joka on verovelvollinen itse

²⁴⁰ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²⁴¹ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²⁴² Helsingin HAO 17/0685/3.

²⁴³ Helsingin HAO 17/0685/3.

²⁴⁴ Helsingin HAO 17/0685/3.

yhtiöön sijoittama.²⁴⁵ Sijoitettu määrä luetaan osakkeiden hankintamenoon, jonka vuoksi osakkeen hankintameno on lähtökohtaisesti vähintään palautettavan määrän suuruinen, tarkoittaen sitä, että jos palautettava määrä ylittää osakkeiden poistamattoman hankintamenon, ylittävä osa verotetaan pääomatulona luovutusvoittona.²⁴⁶

Siitä huolimatta, että oikeuden linjaus voi yksittäisissä tilanteissa johtaa korkeampaan verotukseen voidaan kuitenkin katsoa, että käytännön merkitys jää melko rajoitetuksi, johtuen siitä, että useimmissa tilanteissa SVOP-palautus ei ylitä osakkeen hankintamenoa. Tämä johtuu edellä kuvatusti siitä, että sijoitus luetaan osakkeen hankintamenoon. Ratkaisu on kuitenkin hyvä ja tuo entisestään selkeyttä SVOP-rahastoa koskevan suunnatun varojen palautuksen melko monimutkaiseksikin kuvattuun verotukseen.

6.5.2. Muun kuin osakkeenomistajan tekemän SVOP-sijoituksen hankintamenon kohdentaminen

Kuten aiemmin on esitetty, oikeuskirjallisuuden mukaan SVOP-sijoitus on myös mahdollista palauttaa sellaiselle taholle, joka ei ole yhtiön osakkeenomistaja.²⁴⁷ Kuitenkin on katsottu, että mikäli tällainen sijoittaja ei ole koskaan ollut yhtiön osakkeenomistaja on palautusta vaikea katsoa osingoksi eikä luovutuksena verottamistakaan tunnu kovin luontevalta.²⁴⁸ Näin ollen yhtiön ulkopuolisella sijoituksen tehneellä taholla, joka ei ole ikinä omistanut yhtiön osakkeita eikä myöskään tule omistamaan, ei luonnollisesti ole mahdollisuutta kohdistaa hankintamenoa, sillä tällaisella taholla ei ole TVL 46 a §:n mukaisesti osakkeita, joiden hankintameno olisi mahdollista vähentää SVOP-rahastosta jaetuista varoista.²⁴⁹ Oikeuskirjallisuudessa on kuitenkin katsottu, että jos SVOP-rahastosta palautettava määrä on enintään aiemmin tehdyn SVOP-sijoituksen suuruinen kuten sen edellä mainituin edellytyksin tulisi olla, ei tällainen palautus realisoisi verotettavaa voittoa ollenkaan.²⁵⁰ Näin ollen vaikka SVOP-sijoituksen tehnyt taho ei ole koskaan ollut eikä tulisi koskaan olemaan yhtiön osakkeenomistaja eikä tämän vuoksi voi kohdistaa hankintamenoa TVL 46 a §:n tarkoittamalla tavalla, ei tällä voida katsoa olevan tällaisen ulkopuoliselle taholle

²⁴⁵ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²⁴⁶ Nykänen – Rabinä, 2018., s. 153.

²⁴⁷ Mattila, 2017., s. 15.

²⁴⁸ Mattila, 2017., s. 15.

²⁴⁹ Verohallinto 2024.

²⁵⁰ Mattila, 2017., s. 15.

verotuksellisesti ratkaisevaa merkitystä, mikäli palautettava määrä vastaa enintään alkuperäisen sijoituksen suuruutta.

Tämän ohella SVOP-sijoitus on mahdollista jakaa henkilölle, joka on ollut esimerkiksi SVOP-sijoituksen tekovaiheessa yhtiön osakkeenomistaja mutta ei ole enää varojen palautuksen tapahtuessa. Verohallinnon ohjeessa todetaan osakkeista luopuneen osakkeenomistajan kohdalla, että mikäli tällaisen henkilön SVOP-palautus verotetaan kokonaan luovutuksena TVL 45a§ mukaisesti, osakkeenomistajalla ei ole mahdollisuutta vähentää varojenjaosta aiemmin omistamiensa osakkeiden hankintamenoa.²⁵¹ Tämä johtuu täysin siitä, että tällainen henkilö on entinen osakkeenomistaja eikä näin ollen enää palautus hetkellä omista osakkeita, mikä tarkoittaa sitä, että jäljellä ei ole osakkeiden hankintamenoa, jota olisi mahdollista vähentää.²⁵² Näin ollen hankintameno on vähennetty osakkeiden luovutuksen yhteydessä eikä sitä tämän vuoksi ole mahdollista vähentää toiseen kertaan.²⁵³

Tilanne on kuitenkin hieman eri silloin kun SVOP-sijoituksen tekijän asema muuttuu ajan myötä eli hän ei sijoitushetkellä ole osakkeenomistaja, mutta palautushetkellä on. Mikäli SVOP-rahastoon vastikkeettoman sijoituksen tehnyt henkilö ei sijoitushetkellä omista yhtiön osakkeita, mutta omistaa niitä varojen palautuksen aikana, sovelletaan palautukseen verotuksessa osinkoa koskevia säännöksiä.²⁵⁴ Tällöin palautettavat varat jaetaan verotettavaksi saajan varojenjako hetkellä omistamien osakkeiden matemaattisen arvon perusteella ansio- ja pääomatuloksi.²⁵⁵ Jos varojen palautus sen sijaan katsotaankin verotettavaksi luovutuksena, voidaan palautuksesta vähentää varojenjako hetkellä omistettujen osakkeiden hankintameno euro eurosta -periaatteen mukaisesti.²⁵⁶

6.5.3. Vastikkeettoman SVOP-sijoituksen vaikutus osakkeiden hankintameno

Kun osakemerkinnän yhteydessä osa merkintähinnasta kirjataan SVOP-rahastoon, muodostaa tämä kirjattu osuus osan yhtiön osakkeen hankintamenosta (OYL 8:2§).

Oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että sama periaate soveltuu myös tilanteisiin, joissa yhtiön

²⁵¹ Verohallinto 2024.

²⁵² Verohallinto, 2023b.

²⁵³ Verohallinto, 2023b.

²⁵⁴ Nykänen, 2024., s. 22.

²⁵⁵ Nykänen, 2024., s. 22.

²⁵⁶ Nykänen, 2024., s. 22.

osakkeenomistaja tekee sijoituksen SVOP-rahastoon ilman, että samanaikaista merkitään uusia osakkeita.²⁵⁷

Näin ollen osakkeenomistajan yhtiöön tekemä SVOP-sijoitus katsotaan lisäävän hänen omistamien osakkeiden hankintamenoa. Lisäksi jos osakkeet myöhemmin myydään tai muutoin luovutetaan, SVOP-rahastoon tehty sijoitus huomioidaan luovutusvoittoa tai -tappiota laskettaessa osana hankintamenoa.²⁵⁸ Tämä voi osaltaan pienentää verotettavaa voittoa tai lisätä vähennyskelpoista tappiota.²⁵⁹

Luovutusvoiton tai -tappion verokohtelu määräytyy täysin sen mukaan, mitä tuloverolakia sovelletaan eli sovelletaanko TVL, EVL vai MVL säännöksiä.²⁶⁰ Lisäksi yritysmuoto saattaa vaikuttaa verotukselliseen lopputulokseen lain elinkeinotulon verottamisesta 6b§:n mukaisesti.²⁶¹

Esimerkiksi

Mikäli perheyhtiön omistaja on tehnyt yhtiöönsä SVOP-rahastosijoituksen ja yhtiö ajautuu myöhemmin konkurssiin, on sijoitusta mahdollista pitää vähennyskelpoisena luovutustappiona.²⁶² Tällaisessa tilanteessa tappio olisi mahdollista vähentää näkyvä tällainen sijoitus TVL 50§:n 3 momentin 2 kohdan perusteella.²⁶³

6.6. Kirjanpidollisten ratkaisujen vaikutus suunnatun SVOP-sijoituksen verotukseen

Verohallituksen ohjeista SVOP-sijoitusten palauttamisessa saa sellaisen kuvan, että myös kirjanpidollisilla ratkaisuilla saattaisi olla merkitystä verotuksessa. Kirjanpitolaki ei kuitenkaan sisällä erityissäännöksiä oman pääoman kirjaamisesta ja luokittelusta eikä kirjanpitolaissa siten myöskään ole erityissäännöksiä osakevastikkeettomien sijoitusten kirjaamisesta.²⁶⁴ Tästä huolimatta, Verohallinnon ohjeessa edellytetään, että jotta SVOP-sijoitusten alkuperä on mahdollista selvittää ja todentaa, tulisi kirjanpidossa olla erilliset

²⁵⁷ Mattila, 2017., s. 15.

²⁵⁸ Mattila, 2017., s. 15.

²⁵⁹ Mattila, 2017., s. 15.

²⁶⁰ Mattila, 2017., s. 15.

²⁶¹ Mattila, 2017., s. 15.

²⁶² Mattila, 2017., s. 15.

²⁶³ Mattila, 2017., s. 15.

²⁶⁴ Vehkakoski, 2019., s. 188.

vapaan oman pääoman rahastot tai erilliset alatilat pääomansijoituksille, sekä voittovaroista siirrettäville varoille tai vähintään jokin muu erillinen tunniste, jonka perusteella tiettyä erää on luotettavasti mahdollista tarkkailla erikseen muista samalle tilille tehdyistä kirjauksista.²⁶⁵ Verohallinnon ohje noudattaa osaltaan kirjanpitolautakunnan (KILA 2036/2023) mukaista ohjeistusta siitä, että rahastokohtaisen seurannan tulee olla luotettavaa ja aukotonta, tarkoittaen sitä, että kirjanpitolain (1336/1997, KPL) 2:6§:n mukainen kirjausketjuvaatimuksen tulee täytyä.²⁶⁶ Kirjanpitolautakunnan vuonna 2023 antaman ohjeistuksen jälkeen myös Verohallinto on jättänyt ohjeistuksesta erillisten tilien tai alatilin vaatimuksen pois.

Tämä rahastokohtainen seuranta SVOP-sijoitusten alkuperän osalta voidaan kuitenkin katsoa tärkeäksi silloin kun varoja jaetaan SVOP-rahastosta yleisesti kaikille osakkeenomistajille, sillä ”korvamerkityn” SVOP-sijoituksen osalta ei voida katsoa olevan tarvetta seurata sijoituksen alkuperää. Tämä johtuen siitä, että sijoitus on jo ”korvamerkitty” sijoituksen tehneelle taholle palautusta varten. Näin ollen ei suunnatun SVOP-sijoituksen osalta kirjanpidollisilla seurannoilla ainakaan sijoituksen alkuperän, pois lukien sijoituksen ”korvamerkitseminen”, osalta voida katsoa olevan merkitystä.

²⁶⁵ Verohallinto 2023b.

²⁶⁶ KILA 2036/2023.

7. Osakeyhtiön saaman SVOP-palautuksen verotus

Sen ohella, että SVOP-sijoituksen on tehnyt ja näin ollen palautuksen saa luonnollinen henkilö, on osakeyhtiö voinut tehdä vastikkeettoman SVOP-sijoituksen toiseen osakeyhtiön. Tällaista SVOP-sijoituksen palautusta koskevat säännökset ovat laissa elinkeinotulon verottamisesta. Elinkeinoverolaissa on vapaan oman pääoman palautuksen verotusta koskevat säännökset, jotka ovat pitkälti saman sisältöiset kuin edellä läpikäytyt tuloverolain vastaavat säännökset. Myös EVL:ssa pääsääntönä on, että vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuva varojenjakoa verotetaan osinkona. TVL 33a§:n 3 momentissa ja 33b§:n 6 momentissa tarkoitettuun osinkoa pidettävään vapaan oman pääoman rahastosta saatuun varojenjakoön sovelletaan 6c§:ssä säädetuin poikkeuksin, mitä tässä pykälässä säädetään. Samoin kuin TVL:ssa, listaamattomasta yhtiöstä saatua SVOP-rahastosta tapahtuvaa varojenjako on mahdollista kohdella pääomanpalautuksena tiettyjen edellytysten täytyessä.

Muusta kuin julkisesti noteeratusta yhtiöstä saatua osakeyhtiölain 13 luvun 1 §:n 1 kohdassa tarkoitettua varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta pidetään veronalaisena luovutuksena siltä osin kuin verovelvolliselle palautetaan tämän yhtiöön tekemä pääomansijoitus, jos:

- 1) pääomansijoituksen tekemisestä on varoja jaettaessa kulunut enintään kymmenen vuotta; ja
- 2) verovelvollinen esittää tässä pykälässä tarkoitettujen edellytysten täytymisestä luotettavan selvityksen (EVL 6c§.1.)

Näin ollen EVL 6c§:n 1 momentti vastaa sanamuodoltaan tismalleen edellä mainitun TVL 45a§:n 1 momenttia. Vastaavasti elinkeinotuloverolaissa säädetään luovutuksen osalta EVL 6c§:n 2 momentissa seuraava: Luovutuksesta saatua voittoa laskettaessa 1 momentissa tarkoitettua varojenjaosta vähennetään osakkeen verotuksessa poistamaton hankintameno, kuitenkin enintään luovutuksena pidettävän varojenjaon määrä. Jos osakkeen poistamaton hankintameno on luovutuksena pidettävää varojenjako pienempi, vähennetään poistamattoman hankintamenon määrä (EVL 6c§.1.)

Lisäksi elinkeinotuloverolaissa säädetään tilanteesta, jossa varojenjako vapaan oman pääoman rahastosta tapahtuu osakkeille, jotka ovat osakkeenomistajan verotuksessa EVL 6b§:n 2 momentissa tarkoitettuja verovapaasti luovutettavia osakkeita. Näin ollen EVL 6c§:n 3 momentissa säädetään, että poiketen siitä, mitä edellä mainituissa 1 ja 2 momentissa säädetään, 1 momentissa tarkoitettussa varojenjaossa saatu määrä ei ole veronalaista tuloa, jos varoja jakavan yhtiön osakkeet ovat osakkeenomistajan verotuksessa 6 b §:n 2 momentissa tarkoitettuja verovapaasti luovutettavia osakkeita.

EVL 6c§:n 3 momentin perusteella muun muassa osakeyhtiöiden verotuksessa sovellettavaa käyttöomaisuusosakeluovutusten verovapautta koskevaa sääntelyä sovelletaan pääomapalautukseksi katsottavaan jakoon SVOP-rahastosta. Tämän mukaan luovutuksena pidettävässä varojenjaossa saatuja varoja ei pidetäkään veronalaisena tulona, mikäli varoja jakavan yhtiön osakkeet ovat osakkeenomistajan verotuksessa EVL 6b§:ssä tarkoitettuja vapaasti luovutettavia osakkeita, jolloin varojenjako on osakeyhtiölle verovapaata tuloa.²⁶⁷ Samaiseen lopputulokseen on päädytty myös verotuskäytännössä ilman, että tästä on nimenomaista säännöstä.

Lisäksi EVL 6c§:n 4 momentissa säädetään vielä hankintamenon vähentämisestä siten, että osakkeen verotuksessa poistamattomasta hankintamenosta vähennetään 2 momentissa tarkoitettun luovutusvoiton laskennassa vähennetty määrä tai määrä, joka laskennassa vähennettäisiin, jollei varojenjako olisi 3 momentin nojalla verovapaa. Luovutuksena käsiteltävässä varojenjaossa saadun luovutusvoiton laskennassa vähennetty osakkeen hankintamenon määrä vähennetään myös osakkeen verotuksessa poistamattomasta hankintamenosta, tämän osalta säännös vastaa TVL 45a§ säännöstä. Muun ohella EVL 6c§:n 4 momentin mukaan hankintamenosta tehdään vähennys myös EVL 6c§:n 3 momentissa tarkoitettussa verovapaustilanteissa. Hallituksen esityksen perusteluiden mukaisesti, hankintamenon pienentäminen perustuu siihen, että varojenjaossa ei tosiasiallisesti tapahdu osakkeiden luovutusta vaan sen sijaan osakkeet voidaan luovuttaa myöhemmin (HE 185/2013). Tällöin luovutusvoiton tai -tappion määrä tulee tarkastella erikseen. Hallituksen esityksen mukaisesti, varojenjako hetkellä vero vapaasti luovutettavien osakkeiden

²⁶⁷ Viitala, 2018., s. 104.

poistamattoman hankintamenon määrittäminen on tarpeen johtuen siitä, että osakkeet saattavat myöhemmin olla muita kuin verovapaasti luovutettavia (HE 185/2013). Tällöin ne voisivat olla esimerkiksi omaisuuslajin, tulolähteen tai omistusosuuden muutoksen perusteella muita kuin verovapaasti luovutettavia (HE 185/2013).

Edellä kuvatun mukaisesti, sekä EVL:ssa että TVL:ssa pääsääntönä on, että SVOP-rahastosta saatu varojen palautus verotetaan osinkona, ellei tietyt ehdot täyty. Näin ollen perusverotuskäytännössä ei ole suuria eroja luonnollisen henkilön ja osakeyhtiön saaman SVOP-palautuksen välillä puhuttaessa varojenjaosta osinkona. Yhteisenä piirteenä voidaan nostaa esiin se, että molemmissa laeissa on kymmenen vuoden aikaraja, joka määrittää sen onko varojenjako mahdollista käsitellä pääomanpalautuksena. Näin ollen luonnollinen henkilö ja osakeyhtiö voivat molemmat saada SVOP-rahastosta varoja pääomanpalautuksena, jos varoja jaettaessa pääomansijoituksesta on kulunut enintään kymmenen vuotta. Lisäksi molemmissa laeissa on mahdollista vähentää hankintameno luovutuksena käsittelyn yhteydessä, muuta EVL:ssä säädetään kuitenkin tarkempia sääntöjä verovapaasti luovutettavista osakkeista, joka lisää moninaisuutta erityisesti osakeyhtiöiden verotukseen.

8. Lopuksi

SVOP-sijoitusten palautuksen tulkinta on tällä hetkellä pitkälti vero-oikeuden varassa, sillä kuten tutkielmassa on käynyt ilmi vastikkeettomien ”korvamerkittyjen” SVOP-sijoitusten asema ja luonne ei ole ollut yhtiöoikeudellisesti täysin selvä. Vero-oikeudessa ja verotuskäytännössä on nyt tuotu esiin esimerkiksi osakassopimuksen merkitys SVOP-sijoituksen suunnatun palautuksen verotuksessa ja tätä kautta on myös edellytyksiä SVOP-sijoituksen palautuksen ehdoille, josta puolestaan yhtiöoikeudessa on hyvinkin eriävät näkemykset. Tämän vuoksi voidaan yhtiöoikeuden osalta peräänkuuluttaa lainsäädännöllisiä toimia palautusehtoisten vastikkeettomien SVOP-sijoitusten luonteen selventämiseksi tai vähintäänkin selventävän tutkimuksen lisäämistä. Ei voida katsoa asianmukaiseksi, että SVOP-sijoituksen suunnattu palauttaminen on edellä mainitusti tällä hetkellä suurelta osin vero-oikeuden varassa, sillä se on tosiasiallisesti on suurelta osin riippuvainen yhtiöoikeudellisesta sääntelystä.

SVOP-sijoituksen palautus ei ole automaattisesti verotettavaa tuloa sijoituksen tehneelle taholle ja palautuksen saajalle, siitä huolimatta, että kyseessä on pääomanpalautus SVOP-sijoituksen palautus on lähtökohtaisesti verotuksessa aina osinkoa. Mikäli tutkimuksessa esiin tulluin TVL 45A§:n mukaisin perustein palautettava määrä vastaa aiemmin tehtyä sijoitusta ja sijoituksen alkuperä on mahdollista luotettavasti osoittaa esimerkiksi osakssopimuksen perusteella, palautus katsotaan oman pääoman palautukseksi, eikä se ole silloin veronalaista tuloa.²⁶⁸ Jos palautuksen määrä ylittää alkuperäisen SVOP-sijoituksen, tai jos sijoituksen alkuperää ei voida luotettavasti osoittaa, palautus voidaan verotuksessa katsoa joko osingoksi tai luovutusvoitoksi tilanteen mukaan, ja se on silloin veronalaista tuloa. SVOP-sijoituksen palautuksen Verotuksellinen luonne riippuu siten siitä, onko kyse oman pääoman palautuksesta, osingosta, luovutuksesta vai poikkeustilanteessa lahjasta.

Näin ollen voidaan katsoa, että SVOP-sijoituksen palautuksen verotuksessa osakassopimukselle on annettu merkittävää painoa-arvoa yhtiöjärjestyksen määräyksen ohella. Selkeästi ja tarkkaan laadittu osakassopimus on tärkeä instrumentti kun arvioidaan SVOP-palautuksen verotusta, sillä osakassopimuksella voidaan välttää muun muassa suosivan varojenkaan periaatteiden soveltuminen ja tätä kautta myös perintö- ja lahjaveroseuraamusten

²⁶⁸ Docue, 2024.

aiheutuminen. Näin ollen SVOP-sijoituksen tekijän kannalta edullisimman verotuksellisen seuraamuksen mahdollistaa juurikin osakassopimus. Tämä on myös sen vuoksi tärkeää, että SVOP-palautuksen verotusta osinkona, puhumattakaan lahjana, ei voida katsoa asianmukaisesti palautuksen tosiasiallisen luonteen vuoksi.